

372 . 0114

Y 6334

Y. 3 .

ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

รุ่งรัตน์ ไกรทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

มีนาคม 2537

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

191075

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.สมเจตน์ อภิมนตรีรักษา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิรฎา พูลสุวรรณ)

วันที่ 4 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2537

ประกาศคุณูปการ

ตลอดระยะเวลาการทำปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นช่วงหนึ่งที่สำคัญของชีวิต ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสนพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้เชิงวิชาการ และแนวความคิดในการดำเนินชีวิต ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้ ถ้าผู้วิจัยมิได้รับความกรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำ พร้อมทั้งแนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จากอาจารย์พรหมพิศ วาณิชการ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมเจตน์ อภิณหทรรักษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านอาจารย์ ดังกล่าวเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีกทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา หาลิตะพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประสุร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องหมาย สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณจีระวัฒน์ นิโรจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดช่องนนทรี ๓ อาจารย์ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี ๓ ที่กรุณาให้ความสะดวกในการดำเนินการทดลอง และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณวราภรณ์ บุณคัม คุณวิไลวรรณ ถิกไทย ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ เชิงวิชาการอย่างดียิ่งในการทำปฏิญานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณจินตนา สุวรรณแก้ว ที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการจัดพิมพ์ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณสละ แดงทอง ผู้ซึ่งให้ความรัก ความห่วงใยอาทร คำแนะนำ ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยมีความมานะบากบั่น ตั้งแต่จุดเริ่มของการเข้าศึกษาในระดับมหาบัณฑิต จนกระทั่งผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อนสนิททุกคนที่ช่วยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัย

ท้ายสุด ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ชีวิต ความรัก ความห่วงใย อาหาร เป็นผู้ให้กำลังใจอย่างดียิ่งแก่ผู้วิจัยเสมอมา และสนับสนุนให้ผู้วิจัย ได้รับการศึกษาตามที่ตั้งใจไว้ ขอขอบคุณ คุณป้า คุณลุง พี่ ๆ และน้อง ๆ ที่บ้านทุกคน ที่ให้กำลังใจมาด้วยดีตลอด

รุ่งรัตน์ ไกรทอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎี ของโคลเบอร์ก	39
3 วิธีดำเนินการ	58
ประชากร	58
กลุ่มตัวอย่าง	58
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	59
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	59
การดำเนินการทดลอง	66
การวิเคราะห์ข้อมูล..	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	69
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	73
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	73
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	73
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	74
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	74
	การดำเนินการทดลอง	75
	การวิเคราะห์ข้อมูล	75
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	76
	อภิปรายผล	76
	ข้อเสนอแนะ	81
	บรรณานุกรม	82
	ภาคผนวก	91
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	245

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่ม ทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยการให้บทบาทสมมติ	70
2	เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่ม ควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ	71
3	เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่ม ทดลองที่ได้รับการให้บทบาทสมมติ กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอน แบบปกติ	72
4	แสดงการวิเคราะห์รายชื่อ และความแปรปรวนรายชื่อของแบบ สอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ	238
5	แสดงค่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลอง	243
6	แสดงค่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุม	244

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือสถาบันทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างปลูกฝังจริยธรรมให้แก่สมาชิกเป็นต้นว่า สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือสถาบันศาสนา ซึ่งมี พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ นักบวช นักการศาสนา ตลอดจนนักวิชาการสาขาอื่น ๆ ที่ให้ความสนใจเรื่องนี้เป็นพิเศษ สาเหตุที่นั่นคงเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นประจำวันได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความบกพร่อง และความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมหรือจริยธรรมของผู้คนโดยทั่วไป และหากปัญหาจริยธรรมของประชาชนมิได้รับการเหลียวแลแก้ไขและพัฒนาไปในแนวทางที่ดีขึ้นก็น่าที่จะเป็นห่วงต่อบุคลิกภาพและจิตใจของเยาวชนไทยซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญ เป็นความหวังและอนาคตของสังคม (นิสารัตน์ ศิลปเดช. 2534 : 8)

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกคนที่จะได้ช่วยกันพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทยให้สูงขึ้น จนถึงระดับที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงและก้าวหน้าแก่ตนเองและสังคม (พวรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. 2527 : 16)

ในการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตลักษณะและพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นจะต้องรีบปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กมีความไวต่อการปลูกฝังเพราะเด็กยังเป็น "ไม้อ่อนที่ดัดง่าย" (จิรพรรณ สุขตลอดชีพ. 2530 : 1)

สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 27) ที่พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมในบุคคลนั้นจะเกิดอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 13 ปี และจะพัฒนาไปถึงจุดคงที่

เริ่มตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นและจะคงระดับจริยธรรมนี้ไว้จนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะพัฒนาการทางจิตใจของเด็กเล็กและเด็กโต จะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าวัยรุ่นผู้ใหญ่ได้มาก

* สำหรับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2533-2539) โดยจะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองโดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ตลอดทั้งมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 33)

จริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในสังคม คือ จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เพราะสภาพของสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนไป วัฒนธรรมต่าง ๆ เปลี่ยนไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุทำให้วิถีทางดำเนินชีวิตของคนไทยมีการแก่งแย่งแข่งขัน เอารอดเอาเปรียบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนไทยที่เคยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แสดงน้ำใจก็กลับเป็นความเอื้อเฟื้อเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนหรือไม่เอื้อเฟื้อเลย ซึ่งเห็นได้จากข้อความที่เขียนบนรถประจำทางว่า โปรดเอื้อเฟื้อแก่เด็ก สตรี และคนชรา เป็นต้น อันเป็นข้อยืนยันได้ว่า จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อนั้นได้ถูกละเลยไปมาก (รัตน บำรุงญาติ. 2532 : 2) ซึ่งในเรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังสนา ภักตราสุวรรณ (2533 : 2) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมเอื้อเฟื้อมีความสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมในสังคม ช่วยลดการเห็นแก่ตัวให้กับบุคคลในสังคม ทำให้เกิดความเห็นใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่ความเจริญทางด้านวัตถุกำลังเข้ามาแทนที่ความเจริญทางด้านจิตใจ อันจะส่งผลให้บุคคลมุ่งแสวงหาวัตถุเข้าสู่ตนโดยไม่คำนึงถึงบุคคลอื่นก็ยิ่งมีความจำเป็นที่จะพัฒนาพฤติกรรมเอื้อเฟื้อให้แก่บุคคลในสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่จะนำความสุขและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมจริยธรรมให้แก่เด็ก ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 11 - 13) ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอนจริยศึกษาในโรงเรียนเป็นการปลูกฝังทัศนคติเชิงจริยธรรมจากการอ่านและการฟังคำบอกเล่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยเป็นจำนวนมากแล้วเห็นว่า ความรู้ดี รู้ชั่ว ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม เป็นสิ่งจำเป็นแต่ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมการกระทำดี ละเว้นความชั่วโดยเฉพาะในเรื่องของนิสัยและพฤติกรรมในสถานการณ์อิสระ ทั้งนี้เพราะยังขาดลักษณะทางจริยธรรมที่ควรปลูกฝังควบคู่กันไป นั่นคือ "เหตุผลเชิงจริยธรรม" โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 58 - 63) ได้ยืนยันไว้ว่าการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กให้บรรลุเป้าหมายมีวิธีการเดียวเท่านั้นคือ การสอนให้มีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะถ้ามีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมถูกต้องแล้ว จะทำให้สามารถแก้ปัญหาทางจริยธรรมของตนเองได้ หลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมนี้ เรียกว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ดังนั้น จึงสมควรหาวิธีการยกระดับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนไทยให้เหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการที่แท้จริง ซึ่งในเรื่องนี้ จิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2530 : 2) ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทจัดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการปลูกฝังจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 63) ที่กล่าวว่า วิธีการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมนั้นมีหลายวิธี การแสดงบทบาทสมมติ นับเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้สาเหตุของพฤติกรรมทำให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองไปในทางที่ดี ตลอดจนเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยที่นักเรียนจะมีโอกาสฝึกการปฏิบัติตนหลาย ๆ บทบาทเพื่อปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสม (วาสนา ปัทมาธิษ. 2529 : 14 - 15)

นอกจากนี้ โทศล มีคุณ (2524 : 33) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในลักษณะเรียนปนเล่น (Play Way Method) ซึ่งเป็นการเรียนที่สนุกสนานเพลิดเพลินไม่น่าเบื่อ เด็กได้มีโอกาสระบายความเครียด เครียด ในการเรียน อีกทั้งเด็กจะไม่รู้สึกว่าการถูกสั่งสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ปราณี รามสูต (2528 : 88) ที่กล่าวว่า วิธีการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กที่จะให้ได้ผลดีนั้น ควรให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กซึ่งวิธีดังกล่าวได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนวัดช่องนนทรี เป็นเวลา 5 ปี ได้สังเกต พฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้สอบถาม ครู - อาจารย์ ที่สอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนร้อยละ 65 มีพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการขาด ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน ๆ และครู เช่น ไม่ช่วยผู้อื่นหิ้วหรือถือของให้เมื่อพบเห็น ไม่ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน ได้แก่ การไม่ช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน หรือโรงอาหาร ไม่ลุกให้เด็กนักเรียนที่เล็กกว่านั่งในโรงอาหาร เป็นต้น ปัญหาจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นว่ามีค่าสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็น จริยธรรมที่ช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงนำบทบาทสมมติมา ทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยที่จัดอยู่ในช่วงของการเริ่ม เข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งวัยนี้มีความต้องการเป็นอิสระ ต้องการเรียนรู้ด้วยการทดลองด้วยตนเอง ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ไม่ชอบความซ้ำซากจำเจ (ระดับ เรื่องมาลัย. 2525 : 51) ผู้วิจัยจะทำการทดลองการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ซึ่ง เป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่ ทั้งนี้เพื่อที่จะพัฒนาส่งเสริมการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อให้เกิดขึ้น อันจะเป็นแนวทางให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคล ที่มีคุณค่าของชาติต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 หลังจากการใช้บทบาทสมมติ
2. นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คาดว่า จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับครู อาจารย์ ครูแนะแนว ครูผู้สอนจริยธรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอันที่จะนำวิธีการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ในการพัฒนา การใช้เชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรของการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการทดลอง แล้วสุ่มตัวอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

3. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี ดังนี้คือ

3.1.1 การใช้บทบาทสมมติ

3.1.2 การสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) หมายถึง กิจกรรมการแสดงที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา และกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทนั้น เป็นการแสดงที่ไม่มีการข้อมลวงหน้า แสดงบทบาทไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนแจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

1.2 ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เตรียมผู้สังเกตการณ์เริ่มแสดงและหยุดการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

1.2.1 ขั้นเริ่มต้นการพูด

1.2.2 ขั้นดำเนินเรื่อง

1.2.3 ขั้นสรุป

1.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผล และความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา ใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที

1.4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม ผู้แสดง แสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของกลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

1.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยกันสรุป ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 5 - 10 นาที
วิธีการนี้ใช้กับกลุ่มทดลอง

2. การสอนแบบปกติ หมายถึง วิธีการทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้บรรยาย พร้อมทั้งใช้สื่อประกอบการสอน ได้แก่ เอกสาร เทปบันทึกเสียง แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและสรุป โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของกลุ่มทดลอง โดยมีขั้นตอนการสอนแบบปกติ ดังนี้

2.1 ขั้นนำ ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่สอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละเรื่อง

2.2 ขั้นสอน

2.2.1 ครูบรรยายเรื่องที่กำหนดไว้ในแต่ละครั้ง พร้อมทั้งใช้สื่อประกอบการสอน ได้แก่ เอกสาร เทปบันทึกเสียง และเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายและซักถาม

2.2.2 ให้นักเรียนเล่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของแต่ละครั้ง

2.3 ขั้นสรุป

นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่สอนและครูสรุปเพิ่มเติม วิธีนี้ใช้ในการ
ควบคุม

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผล
ในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สอดคล้อง
กับสถานการณ์ที่ประสบในขณะนั้น

4. ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนในการช่วยเหลือครูและ
เพื่อนนักเรียนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่บุคคลดังกล่าวด้วยความเต็มใจ ไม่คำนึงถึงความสุข
และความทุกข์ของตัวเองที่จะเป็นผลจากการช่วยเหลือนั้น ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ
กระทำเนื่องมาจากความเห็นใจผู้อื่นเป็นสำคัญ การแสดงความเอื้อเฟื้อสามารถแสดงออก
ได้หลายทางคือ

4.1 ทางกาย ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายในการช่วยทำธุระ
การงานให้ สงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นงานเล็กน้อย

4.2 ทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็น
ธุระให้ สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น และช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูง
ได้รับความลำบากเดือดร้อน

4.3 ทางสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความ
เดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติ
ปัญญาของตน

4.4 ทางใจ ได้แก่ ฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น มนุษย์ย่อม
มีความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ถึงแม้ว่าจะเห็นว่าผู้มีความทุกข์ได้ก่อทุกข์ให้กับตนเองก็ไม่ควร
สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติม ควรให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

5. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผลเพื่อเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในด้านความเอื้อเฟื้อ ซึ่งได้แก่ ความเอื้อเฟื้อทางกาย ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายทางวาจาให้ความช่วยเหลือแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จ ทางสติปัญญา การช่วยเหลือแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนทางใจฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ซึ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อนี้วัดได้จากแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งแบ่งชั้นทางจริยธรรมโดยจัดไว้ 3 ระดับ ระดับละ 2 ชั้น รวม 6 ชั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

ระดับนี้บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ผู้มีจริยธรรมในชั้นนี้จะเลือกหรืองดกระทำสิ่งใด เพราะกลัวถูกลงโทษและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน การตัดสินใจดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าทำไปแล้วถูกลงโทษหรือไม่

ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น ตัดสินการกระทำตามใจตนเองมักเป็นไปในรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่น หรือความไม่ถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน เช่น หนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่ซื้อจักรยานให้หนู

ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เป็นระดับที่กระทำไปตามความคาดหวังของบุคคลอื่น การตำหนิและยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติมีการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของคนระดับนี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังมีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั้งสามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance Orientation) ผู้มีจริยธรรมชั้นนี้ มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจ เพื่อให้เขายอมรับเข้าเป็นพวกชอบคล้อยตามคนอื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ

ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and Order Orientation) บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ตนจะต้องทำหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ หรือคาดหมายพฤติกรรมที่ถูกต้อง เคารพต่อกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมตั้งไว้ ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม สังคมจะเป็นตัวกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level)

ระดับนี้เป็นระดับที่มีจริยธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งมีอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยและมักจะมีในอายุ 20 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำความคิดตรรกะของตัวเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมสากลที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับของทุกสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract, Legalistic Orientation) ผู้มีจริยธรรมชั้นนี้ยังยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งที่ทำได้ เมื่อได้ใช้วิจารณญาณด้วยเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่า ความถูกต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากล โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชน เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน

ในที่นี้ ผู้วิจัยจะศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมเพียง 4 ขั้นเท่านั้น เพราะนักเรียนที่ศึกษามีช่วงอายุ 11 - 12 ปี ซึ่งน่าจะอยู่ในพัฒนาการทางจริยธรรม ขั้นที่ 3-4

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎี

ของโคลเบอร์ก

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์ก

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์ก

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการสอนวิธีหนึ่ง มีผู้รู้หลายท่านนิยามความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น

เฮาพา เตชะคุปต์ (2527 : 67) ถือว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

กิสนา แชมมณี (2522 : 201) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นหัวข้ออภิปรายในการเรียนรู้

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 167) ได้กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยเปลี่ยนเจตคติของผู้แสดงบทบาทได้ดี โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือสถานการณ์ที่เรามักจะซ่อนความรู้สึกอันแท้จริงไว้ หรือจากการแสดงบทบาทแล้วครูอาจจะเปิดการอภิปรายโดยการถาม เช่น "ในตอนนี้นักเรียนแสดงนั้น มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง" "ในชีวิตจริงหากพบเหตุการณ์เช่นนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร" จากการแสดงนี้ เราได้ความรู้ความเข้าใจเรื่องอะไรบ้าง"

ประกอบ ระกิติ (2523 : 145) กล่าวว่า เป็นการแสดงแบบหนึ่งโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้นแล้วให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปแสดงบทบาทตามสถานการณ์ ซึ่งโดยปกติมักไม่ใช่บทบาทของตนชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ต่อหน้าผู้ชม เพื่อพิสูจน์สิ่งที่สมมติขึ้นว่าผู้แสดงจะประพฤติดต่อบุคคลอื่นในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร ผู้ชมมีส่วนร่วมในการนึกคิดหรือนำความเกี้ยวข้องของการแสดงไปประสูกัดต่อสถานการณ์เพื่อการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 89) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า เป็นการแสดงบทบาทที่ไม่มีการเตรียมตัวซ้อมล่วงหน้า โดยผู้แสดงจะพยายามที่จะทำให้สถานการณ์นั้น ๆ ชัดเจนสำหรับตนเอง และสำหรับผู้สังเกตการณ์

นอกจากนี้ ยังมีชาวต่างประเทศบางท่านได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน อีก เช่น แชฟเทิล และ แชฟเทิล (Shaftel and Shaftel. 1967 : 83 - 84) ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติว่า หมายถึง วิธีการเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมอย่างถ่องแท้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การแสดงบทบาทสมมติจะแฝงไว้ซึ่งมวลประสบการณ์และกลวิธีแก้ปัญหามากมายหลายทาง เช่น การอภิปรายปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และให้คำจำกัดความโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ คือ การแสดงบทบาทปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ที่มีต่อผู้แสดง การเลือกบทบาทที่เหมาะสมและการสรุปการนำไปใช้

เทเลอร์ และ วอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด จึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้ความต้องการที่ซ่อนเร้นภายในตัว ซึ่งได้แก่ แรงจูงใจความเข้าใจในความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคม เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

คิทซ์ (เซาพา เดชะคุปต์. 2517 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Keith) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพหรือเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของเขาอย่าง

อิสระในการรวมกลุ่ม สภาพการณ์ที่จะใช้แสดงบทบาทสมมตินั้น ครูหรือผู้ฝึกจะเป็นผู้จัดเตรียมเอาไว้ให้ โดยจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือความขัดแย้งระหว่างบุคคลและเป็นการเสียดสีสภาพที่เป็นจริง

จากความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างหนึ่งที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมาแล้วให้ผู้เรียนมาแสดงตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยไม่มีการข้อมล่งหน้า ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดอย่างเป็นธรรมชาติ และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้เรียนมาเป็นหัวข้ออภิปรายในการเรียนรู้

ประวัติความเป็นมาของบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Processes) และไม่ใช่ของใหม่ พบว่ามีใช้กันมาแล้ว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 ในรูปของการแสดงละคร (Drama) แต่เพิ่งมีผู้นำเอามาใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกมนุษยสัมพันธ์ใช้เป็นวิธีการให้การศึกษาและในวงการแพทย์หรือการบำบัดผู้ป่วยทางจิตในวงการจิตวิทยา ผู้ที่นำบทบาทสมมติมาใช้เป็นคนแรก คือ ดร.จาคอบ แอล โมเรโน (Dr. Jacob L. Moreno) จิตแพทย์ชาวเวียนนา เขาเป็นผู้ที่ประยุกต์การแสดงละครมาใช้ในกระบวนการบำบัดทางจิต (Therapy) มีการค้นพบว่า บทบาทสมมติสามารถใช้ในการวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาได้ด้วย (Analysis of Selected Social Situation) โดยเรียกชื่อว่า โซโคดราม่า (Psychodrama) และโซซิโอดราม่า (Sociodrama) ความแตกต่างกันระหว่างชื่อทั้งสองนี้คือ โซซิโอดราม่า (Sociodrama) จะเป็นการแสดงบทบาทที่เน้นบทบาททางสังคมของกลุ่มหรือบุคคล ส่วนโซโคดราม่า (Psychodrama) เป็นการแสดงบทบาทที่มุ่งแก้ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือของเอ็กัตตบุคคลในกลุ่ม

นอกจาก ดร.โมเรโน จะใช้วิธีการนี้ด้วยตนเองแล้ว เขายังได้สร้างระเบียบวิธี (Methodology) และเริ่มฝึกให้บุคคลอื่นใช้วิธีการดังกล่าวด้วย ดร.โมเรโน ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องบทบาทสมมติไว้ 2 เล่ม คือ Psychodrama ในปี ค.ศ. 1946 และ Sho Shall Service ในปี ค.ศ. 1953

นักจิตวิทยาสมัยต่อมา ได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างสถานการณ์ที่จะนำมาใช้ในการบำบัดรักษาคนไข้ทางจิต จึงมีการนำวิธีการนี้มาใช้กันอย่างแพร่หลายจากหลักการดังกล่าวนี้เองทำให้นักการศึกษาสนใจ และได้นำเอาบทบาทสมมติเข้ามาใช้ในวงการศึกษา Fannie R. Shaftel และ George Shaftel ได้ทำการวิจัยการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติในวงการศึกษาชิ้นแรก หลังจากที่ได้ทดลองใช้วิธีการนี้เป็นเวลามากกว่า 20 ปี เขทั้งสองจึงร่วมกันเขียนหนังสือชื่อ Role Playing for Social Values : Decision Making in the School Studies และตีพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1967 ซึ่งอาจนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

ทฤษฎีการใช้บทบาทสมมติ มี 2 ทฤษฎี (สมศิริ ปลั่งจิตต์. 2534 : 32) คือ

1. การใช้บทบาทสมมติที่เตรียมไว้ล่วงหน้า (Preplanned or Structure Role Playing) ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากความคิดที่ว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็น การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนเรียนรู้โดยการกระทำทดลองฝึกหัด และลองผิดลองถูก ผู้เรียนสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นแล้วเลียนแบบหรือเรียนรู้ โดยการมีปฏิริยาโต้ตอบพฤติกรรมของผู้เล่นบทบาท ผู้นำจะทำหน้าที่ตีความและตัดสินใจอย่างพิถีพิถะระห์ สมาชิกในกลุ่มจะเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องหลักการที่เกี่ยวกับ

พฤติกรรมของมนุษย์เป็นโอกาสที่สมาชิกจะเพิ่มความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ การมองเห็น และการเกิดปัญหา ทฤษฎีนี้จึงประกอบไปด้วยการวิเคราะห์การประเมินผลและแนะนำ การปรับปรุงพฤติกรรมและทักษะในตัวสมาชิก

2. การใช้บทบาทสมมติแบบอัตโนมัติ (Spontaneous Role-Playing)

ทฤษฎีนี้คล้าย ๆ กับทฤษฎีแรกคือ สมาชิกกลุ่มเรียนรู้ด้วยการสังเกตเลียนแบบ และการ วิจารณ์หรือติชมแต่ข้อแตกต่างระหว่างทฤษฎีนี้กับทฤษฎีแรกก็คือ กระบวนการวิเคราะห์ ในสถานการณ์การเรียนรู้ ทฤษฎีนี้เน้นหนักในเรื่องความเป็นธรรมชาติมากกว่าการวิเคราะห์ ทฤษฎีนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมในการคิดหาโครงสร้างของเขาเองมาทดลองและค้นคว้า หาแบบของพฤติกรรมใหม่ ๆ และทฤษฎีใหม่ ๆ ทฤษฎีนี้มักใช้ปนกับทฤษฎีแรก ซึ่งขึ้นอยู่กับความ มุ่งหมายของกลุ่ม

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ

ทิสนา แคมมณี (2519 : 42 - 43) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของ การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาท ต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุที่ผลักดันให้แสดง พฤติกรรม ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่ตัดสินใจสิ่งใดก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายความตึงเครียดที่ได้รับ ซึ่งไม่สามารถที่จะแสดงออกมาได้ การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา
3. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้ทำให้ ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทอยู่นั้นจะมีการกระทำหรือการตัดสินใจ ให้เห็นถึงค่านิยมของคน

5. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกฝนการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้อง และเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจะต้องรู้จักคาดคะเนและคิดในหลายแง่ โดยใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน คือ รู้สึก คิด และกระทำ

10. ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มอาจมีปัญหาขัดแย้งกัน การฝึกให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจกัน และความสามัคคี

11. ช่วยให้ครูได้รู้จักผู้เรียนอย่างลึกซึ้งขึ้น เมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมา

เอนกกุล กรீนสง (2520 : 207) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและหมู่คณะ

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2522 : 10 - 13) กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้จากการแสดง บทบาทสมมติว่า เป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนได้รู้ถึง ความขัดแย้ง ความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมติที่ครูจัดขึ้น ช่วยให้การสอนของครู มีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยฝึกนักเรียนให้แสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางกาย ทางสังคม ทางภาษา และ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14 - 1) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจนเพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมติจากเรื่องจริง ซึ่งจะเป็นการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาส ให้เด็กได้แสดงออกมีการอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวนั้น ๆ เป็นประโยชน์ในการฝึกให้ เด็กรู้จักแก้ปัญหา ตัดสินใจและสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ในการแสดงบทบาทสมมติ ผู้สวมบทบาททุกคนจะรู้สึกมีอิสระที่จะแสดง ลักษณะของบทบาทของเขาให้ได้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยธรรมชาติ แม้ว่าเขาจะได้รับคำพูด ของตัวละคร เขาก็ไม่ควรที่จะท่องจำและพูดตามนั้น เขาควรพยายามเข้าใจความนึกคิด บทบาทของเขาในสถานการณ์นั้น และแสดงความรู้สึกของบทบาทของเขาออกมาให้ดีที่สุด โดยใช้คำพูดของเขาเองตามธรรมชาติ ซึ่งความเป็นอิสระในการแสดงจะทำให้ผู้แสดงมีความมั่นใจมากขึ้นในบทบาทของเขา และจะเพิ่มความเปิดเผยของเขาเป็นตัวเองมากขึ้น การแสดงบทบาทสมมติในแต่ละครั้ง ผู้สวมบทบาทจะมีโอกาสได้เผชิญกับสถานการณ์ใหม่ เป็นการช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์เปิดเผย ได้สัมผัสกับความรู้สึกของตนเอง เพื่อจะได้สามารถนำตนเองก้าวไปสู่ชีวิตที่มั่นคงสมบูรณ์ที่สุดที่สามารถทำได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สวมบทบาทได้เรียนรู้ในการพัฒนางานที่ตนสามารถตามวัย ช่วยบุคคลให้สามารถจัดการ กับปัญหาต่าง ๆ ของตน ช่วยพัฒนาความมั่นใจให้กับตนเอง โดยไม่ต้องมีการฝึกปฏิบัติ เพิ่มเติมอีก (พรณพิศ วาณิชการ. 2528 : 174 - 196)

สำหรับ ธิติรัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 16) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ถึงสาเหตุของพฤติกรรม ทำให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองไปในทางที่ดี ตลอดจนเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยที่นักเรียนจะมีโอกาสทดลองฝึกการปฏิบัติตนในสังคมหลาย ๆ บทบาท เพื่อปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนดีขึ้น เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

หลักในการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน

การนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522 : 27 - 29) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมตินั้น ควรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลานั่นอนตายตัวลงไป
3. เรื่องที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยากเกินไป ควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว

4. การแสดงบทบาทสมมติจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นเพียงการดำเนินการเรียนเพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเบื่อหน่ายของผู้เรียนเท่านั้น

5. ควรใช้การแสดงบทบาทสมมติ เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และฝึกทักษะในการปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

นอกจากนี้ สุจิตรา บัวคำภา (2525 : 20) ได้กล่าวถึง การนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ส่วนใหญ่มี 2 วิธีคือ

1. การใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้าผู้แสดงอาจแสดงตามบทบ้าง คิดบทบาทขึ้นแสดงเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด

2. การใช้บทบาทสมมติไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อน เมื่อเรียนถึงเรื่องใด ตอนใด ออกมาแสดงได้ทันที โดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ทิศนา ขมมณี (2519 : 44 - 47) กล่าวถึง กระบวนการในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หรือการใช้บทบาทสมมติแบบไม่ได้เตรียมบทไว้ลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.1 การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็น และเรียนเพื่อความเข้าใจ กำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

1.2 เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้นักเรียนแสดง

2. ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

2.1 การอ่านเครื่อง เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกับเรื่องที่จะเรียน ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้นักเรียนฟัง

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง อาจเลือกบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบทบาทหรือบุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามก็ได้

2.3 การจัดฉากแสดง หลังจากที่ได้ผู้แสดงแล้วจึงจัดฉากแบบสมมติขึ้น เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจเป็นแบบอย่างง่าย ๆ จนถึงแบบหรูหรา

2.4 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย มิฉะนั้น การอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2.5 การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ครูต้องช่วยจัดความตื่นเต้น ความประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่าง ๆ

2.6 การแสดง การแสดงควรเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดแย้งกัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

2.7 การตัดบทการแสดง ควรมีการตัดบทและหยุดการแสดงเมื่อ

2.7.1 การแสดงได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายได้

2.7.2 กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร ถ้าแสดงต่อไป

2.7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดการเข้าใจผิดบางประการ

2.7.4 การแสดงจบเรื่อง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง การวิเคราะห์ผลการแสดงมักเป็นไปในรูปของการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดง ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายเป็นไปในรูปใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจให้ผู้แสดงเปิดเผยความรู้สึกและเสนอแนวความคิดเห็นก่อนแล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่พอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจมีการแสดงใหม่อีก

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป ซึ่งอาจมีการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอด

จากหลักและขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติสามารถสรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมตินี้มี 2 วิธี คือ การเตรียมบทไว้ล่วงหน้า และการไม่ได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า โดยมีขั้นตอนใหญ่ ๆ ในการแสดงบทบาทสมมติ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการใช้บทบาทสมมตินี้ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหา สถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติ ครูต้องอธิบายบทบาทที่นักเรียนจะต้องแสดงว่าทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูต้องช่วยให้รู้จักสังเกตวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติเตรียมบทไว้ล่วงหน้า โดยมีขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติครบทุกขั้นตอนคือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติ

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้บทบาทสมมติในประเทศไทยนั้น ผลการวิจัยพบว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้ผลดี ดังตัวอย่างผลการวิจัยต่อไปนี้

โกศล มีคุณ (2524 : 122) ได้ศึกษาเรื่อง "การวิจัยเชิงทดลองฝึกลบรณการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาทสมมติของนักเรียนประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 191 คน จากโรงเรียน 3 ลักษณะ ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนตัวแทนในชนบท โรงเรียนชุมชนของชนบท และโรงเรียนในเมือง โดยแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ให้กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกสวมบทบาทร่วมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ฝึกโดยใช้วิธีเรียนด้วยตนเอง จากบทเรียนสำเร็จรูปประกอบกับวิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ส่วนการฝึกสวมบทบาทใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างเดียว ทุกกลุ่มใช้เวลาฝึก 15 ครั้ง ๆ ละ 60 - 100 นาที ฝึกทุกวันวันละครั้ง ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะสวมบทบาทสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และกลุ่มที่ได้รับการฝึกสองด้านให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มที่ฝึกด้านเดียว และนักเรียนที่ได้รับการฝึกสวมบทบาทสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก

สุจิตรา บัวคำภา (2525 : 51 - 53) ได้ศึกษาการสอนจริยศึกษา ด้วยการให้และไม่ให้การแสดงบทบาทสมมติ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 74 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการให้การแสดงบทบาทสมมติและไม่ได้ใช้การแสดงบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 กล่าวคือ นักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใส ที่เรียนด้วยการให้และ

ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า การสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

วรรณ ศิริทรัพย์ากร (2526 : 45 - 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี" ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีแผนการสอนจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติแบบทดสอบเชิงจริยธรรม ชาย-หญิง จำนวน 42 คน ใช้เวลาสอน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง เรื่องละ 2 คาบ ผลการวิจัยปรากฏว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หลังจากเรียนด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 57 - 59) ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่เวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่เวทีแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครั้นในปี พ.ศ. 2528 จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 49 - 55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลอง โดยการใช้บทบาทสมมติมีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ดุษฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 54) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียน โดยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ผลการทดลองปรากฏว่าการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานมากกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2530 : 61) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์ (2531 : 47) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 คน ผลการศึกษาปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับ ชิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 109) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาวิพันธุ์ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคโนเลย์ (Conoley. 1977 : 5977 - A) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เพื่อวัดพฤติกรรมของเด็กเป็นการพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคม โดยการใช้การแสดงละครเข้าช่วยในการสอน ทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาทีทุกวัน มีการทดสอบก่อนการเรียน และภายหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมติเข้าเป็นองค์ประกอบในการเรียนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การแสดงบทบาทสมมติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีสังคมมีดีขึ้น และเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่น ๆ มากขึ้น

คลอร์ และ เบย์ (Clare and Bray. 1978 : 156) ได้ศึกษาผลการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลองและการแสดงบทบาทสมมติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายระดับ 3 จำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่ง มีนิทานทั้งหมด 4 เรื่อง เลือกมาใช้หนึ่งเรื่อง โดยให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันที พบว่า เด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ วัดอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคง เด็กชายที่เคยล่าสัตว์ก็เลิกล่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษานี้แสดงว่ามีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กได้ดี เช่นเดียวกับ วากเนอร์ (Wagner. 1978 : 56) ซึ่งศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน กับนักเรียนอายุ 8 ถึง 9 ปี โดยให้แสดงบทบาทของอินเดียแดงที่แสดงความรู้สึกในการถูกรุกรานที่อยู่ เป็นการเน้นคุณค่าของการติดต่อสื่อสาร แสดงท่าทางโดยไม่ใช้คำพูด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจและประทับใจในเรื่องที่แสดงมาก

เกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจอินเดียนแดง และในปีเดียวกัน เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219 - 235) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองมาแสดงบทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟัง ทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน โดยใช้วิดีโอเทปเข้าช่วยในการแสดงบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลองนั้นมีความเชื่อฟังมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของตนให้ดีขึ้น ได้ทำให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของตนเอง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ

โรเซนฮาน (Rosenhan) ได้กล่าวถึงความเอื้อเฟื้อว่า ความเอื้อเฟื้อหมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ไวต่อความต้องการช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อได้พบกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว บุคคลจะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีโดยการเสียสละ กำลังกาย สิ่งของ เวลา หรือความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ได้รับความสุขพ้นจากความลำบาก หรือให้ในสิ่งที่เขาต้องการ (นิภา บุญศรีสวัสดิ์. 2517 : 8 - 9 ; อ้างอิงมาจาก Rosenhan. 1972 : 252)

โรเซนฮาน แบ่งความเอื้อเฟื้อออกเป็นสองประเภทคือ

1. Normative Altruism เป็นความเอื้อเฟื้อที่ผู้กระทำการต้องการผลตอบแทน เป็นการทำตามมาตรฐาน ของสังคม ผู้กระทำการรางวัลทางสังคม เช่น คำชมเชย

และโดยทั่วไปผู้กระทำมักจะไม่ต้องเสี่ยงภัย และถ้าจะได้รับความลำบากจากการกระทำก็น้อยมาก

2. Autonomous Altruism เป็นความเอื้อเฟื้อที่กระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นการกระทำเพราะความเห็นใจ ทำด้วยความเต็มใจ เพื่อความดีในแง่ของจริยธรรม โดยแท้จริง แม้ว่าผู้กระทำจะต้องเสี่ยงภัยอันตรายหรือได้รับความลำบากจากการช่วยเหลือผู้อื่น (Macaulay and Berkowitz. 1970 : 252 - 254)

เทอร์เนอร์ (Turner. 1949 : 502 - 516) ได้ให้คำนิยามของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อของบุคคลเป็นผลรวมของความไวของบุคคลต่อความต้องการของผู้อื่น ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเอื้อเฟื้อจะมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือหรือสนองความต้องการของผู้อื่น และมีทัศนคติแบบให้และรับ

เลมโบ (Lembo. 1976 : 70 - 73) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงความต้องการและความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าวเกิดจากความบังเอิญ และบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดาร์เลย์ และ แลทาเน (Darley and Latane. 1968 : 377 - 383) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงว่าบุคคลคำนึงถึงและเสียสละเพื่อผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นได้ในสิ่งที่เขาต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความสุขและความทุกข์ของตัวเองที่จะเป็นผลจากการช่วยเหลือนั้น

กรมการศาสนา (2521 : 28) ได้ให้ความหมายของความเอื้อเฟื้อไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อหมายถึง การแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วย กาย วาจา ตลอดจนการให้ปันวัตถุสิ่งของ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัว

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : 14) ได้สรุปความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ว่า มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการกระทำเพื่อผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ และความลำบากของตนเอง

2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการแสดงถึงการเสียสละ ความใจกว้าง โอบอ้อมอารี ความเห็นใจ และความเข้าใจถึงความลำบากของผู้อื่น

นอกจากนี้ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป. : 187 - 188) ยังได้แบ่งชนิดของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้ดังนี้

1. ทางกำลังกาย ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายในการช่วยทำ ภาระงานให้การสงเคราะห์แก่ที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดีเต็มใจ มุ่งงานเล็กน้อย

2. ทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จ ประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น และช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความ ลำบากเดือดร้อน

3. ทางกำลังสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

4. ทางใจ ควรฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น มนุษย์เราย่อมมีความทุกข์ ด้วยกันทั้งนั้น ถึงแม้ว่าเราจะเห็นว่าผู้มีความทุกข์นั้น ได้ก่อให้แก่ตนเองก็ไม่ควรสมน้ำหน้า หรือกล่าวซ้ำเติมเขา ควรให้อภัยในความผิดของผู้อื่นเสมอ ไม่อวดมาตงองวา

ความเอื้อเฟื้อในแต่ละชนิด แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางกาย

- ช่วยหิ้วหรือถือของหนัก
- ช่วยจูงคนข้ามถนน
- สละที่นั่งบนรถประจำทาง

- ช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับอุบัติเหตุ
- ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน เช่น ช่วยทำงานในห้องสมุด
- ทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน วัด

2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางวาจา

- พูดจาปอขบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์
- บอกทางให้กับผู้ที่ไม่รู้จักให้ไปถึงที่หมายได้
- พูดจาวางกล่าวตักเตือนเพื่อนด้วยความจริงใจ
- ช่วยเหลือให้คำแนะนำ
- ช่วยเจรจาเป็นธุระให้ได้ผลสำเร็จ

3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางสติปัญญา

- ช่วยแสดงความคิดเห็น
- ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน
- ช่วยหาแนวทางที่ถูกต้อง
- ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคคลอื่น
- รายงานข่าว เล่าประสบการณ์

4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทางใจ

- รู้ลึกสงสารบุคคลที่มีความทุกข์
- ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมบุคคลที่ผิดพลาด
- เอาใจใส่และสังเกตความรู้สึกของบุคคล
- สนใจทุกข์สุขของบุคคลอื่น
- ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดและการพัฒนาการของความเอื้อเฟื้อ

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาความเอื้อเฟื้อ และอธิบายถึงการเกิดและการพัฒนาการของความเอื้อเฟื้อแตกต่างกันออกไป เป็นต้นว่า นักจิตวิเคราะห์ (Psychoanalyst) อธิบายว่า ความเอื้อเฟื้อเกิดจากแรงกระตุ้นของอีโก (Ego) ที่พยายามจะทำความดี เพื่อชดเชยการกระทำที่ไม่ดี (เห็นแก่ตัว) ในวัยเด็ก แต่นักทฤษฎีพัฒนาการ (Development Psychologist) โดยเฉพาะ เพียเจท์ (Piaget (Jayasuriya. 1972) อธิบายว่าความเอื้อเฟื้อ เกิดจากการเรียนรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีด (Mead) (Jayasuriya. 1972) นักจิตวิทยาในสาขานี้อีกคนหนึ่ง ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าความเอื้อเฟื้อของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลนั้นเคยได้รับความช่วยเหลือที่เต็มใจจากผู้อื่น จึงทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะเลียนแบบความเอื้อเฟื้อที่ตนเคยได้รับมาก่อน อันเป็นผลให้เด็กเรียนรู้บทบาทของตัวเองและผู้อื่น และค่อย ๆ สะสมความเอื้อเฟื้อเพิ่มเติมขึ้นตามลำดับ

ทฤษฎีที่ผู้วิจัยยึดถือเป็นหลักในการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีการคล้อยตามแบบของสังคม (Social Conformity Theory) ซึ่งผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้คือ เบอร์โตวิกซ์ และ แดเนียล (Berkowitz and Daniels. 1963 : 429 - 436) ผู้เห็นด้วยกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social EXchange Theory) ที่ว่าความเอื้อเฟื้อเกิดจากความคาดหวังของบุคคลที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการช่วยเหลือผู้อื่น และถือว่าความเอื้อเฟื้อเป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยนทางสังคม บุคคลจะเปรียบเทียบแรงงานหรือการลงทุน (Cost) กับประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล แต่แนวคิดของทฤษฎีการคล้อยตามแบบของสังคมมีความเห็นต่างออกไปจากแนวคิดของนักทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่ว่า บางครั้งความเอื้อเฟื้อเกิดจากแรงจูงใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แต่บุคคลกระทำเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม การปลูกฝังแรงจูงใจดังกล่าวให้แก่บุคคลจะทำได้โดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดู

ทฤษฎีนี้จะช่วยอธิบายให้เห็นว่าองค์ประกอบใดบ้างมีผลต่อการปลูกฝังแรงจูงใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ตลอดจนช่วยให้เห็นพัฒนาการของแรงจูงใจดังกล่าว คือ ทฤษฎีบุคลิกภาพของเลวิน (Lewin) ซึ่งไรท์ (Wright. 1924 : 485 - 486) ได้นำมาอธิบายไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเป็นผลมาจากแรงจูงใจสองแรงของบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลสนองความต้องการของตัวเองและสนองความต้องการของผู้อื่นซึ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน เมื่อบุคคลนั้นอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น แรงจูงใจทั้งสองชนิดดังกล่าวจะปะทะกันอยู่ตลอดเวลา ถ้าแรงจูงใจที่จะสนองความต้องการของตัวเองมากกว่า บุคคลผู้นั้นก็จะไม่ช่วยเหลือผู้อื่น แต่ถ้าแรงจูงใจที่จะสนองความต้องการความต้องการของผู้อื่นมากกว่า บุคคลผู้นั้นก็จะช่วยเหลือผู้อื่น การที่บุคคลจะมีแรงจูงใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าแรงจูงใจที่เห็นแก่ตัวเองนั้นขึ้นอยู่กับการฝึกของพ่อแม่ และจากการเรียนรู้ฐานะและบทบาทของตัวเด็กกับคนอื่น

จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเกิดและพัฒนาการของความเอื้อเฟื้อที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าความเอื้อเฟื้อเกิดจากแรงจูงใจที่จะกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีด้วยการช่วยเหลือผู้อื่น การกระทำได้กล่าวว่าจะกระทำเพื่อหวังผลตอบแทนหรือไม่ขึ้นกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้ให้ความช่วยเหลือ สถานการณ์ที่ทำให้เกิดการช่วยเหลือและลักษณะของผู้รับความช่วยเหลือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้ให้ความช่วยเหลืออันเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ โดยที่พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่าง (Model) แก่เด็กในการฝึกให้เด็กช่วยเหลือผู้อื่น และประการสำคัญเด็กจะต้องเคยได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่ และคนใกล้ชิดมาก่อนซึ่งจะทำให้เด็กเลียนแบบเชิงเปรียบเทียบ (Identification) พฤติกรรมดังกล่าวและการเลียนแบบเชิงเปรียบเทียบจะมีผลทำให้เด็กสามารถรับเอาลักษณะของความเอื้อเฟื้อเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพได้ก็ต่อเมื่อเด็กได้รับความสุข ความพอใจ และความรักจากพ่อแม่ที่แสดงความเอื้อเฟื้อต่อเด็กด้วย

ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเลียนแบบเชิงเปรียบเทียบของมาวเรอ (Mowrer) (Secard and Bachman. 1964 : 533 - 544) ที่ว่าแรงเสริม (Reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเลียนแบบเชิงเปรียบเทียบ เด็กจะเลียนแบบพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เป็นแหล่งที่ให้ความสุขความสบายและให้ในสิ่งที่เขาต้องการ

ลักษณะและความสำคัญของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 7) ได้ให้ลักษณะและความสำคัญของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไว้ดังนี้

1. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นคุณธรรมที่ผู้ใดประพฤติปฏิบัติได้ ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีลักษณะน้ำใจดี มีคุณธรรมในการผูกพัน ความไมตรีของหมู่คณะไว้
2. ผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ย่อมเป็นคนมีเสน่ห์ มีคนรักนับถือ จะทำการสิ่งใดมักมีผู้เต็มใจช่วยเหลือให้กิจการสำเร็จ
3. การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต้องเป็นไปด้วยน้ำใจจริง และต้องแสดงถึงพร้อมด้วย กาย วาจา ใจ
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่แท้จริงนั้น ย่อมไม่หวังผลตอบแทน ไม่ได้ทำไปหวังให้ผู้อื่นยกย่องหรือให้เขาให้แก่เราบ้าง ถ้าแสดงโดยไม่หวังผลตอบแทนแล้ว จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขใจ คนที่ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะเป็นคนใจแคบไม่เห็นใจผู้อื่น คิดจะเบียดเบียนให้เขาได้รับความเดือดร้อนโดยหาประโยชน์ให้แก่ตนฝ่ายเดียว

การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถแสดงแก่บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดสนิทสนมแล้วแผ่ออกไปจนถึงบุคคลที่อยู่ห่างตนออกไปทุกที ตลอดจนถึงสังคมบ้านเมืองและประเทศชาติ และการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จะเริ่มจากระดับที่เห็นง่ายไปจนถึงระดับที่เห็นได้ยาก ดังนี้คือจากการสละทรัพย์สิน สิ่งของ กำลังกาย แนะนำทางวาจา ช่วยให้มีสติปัญญาไปจนถึงทางใจ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเอื้อเฟื้อในประเทศไทย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ปรากฏว่ามีผู้ทำการวิจัยไว้น้อยราย ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงหาความสัมพันธ์ระหว่างความเอื้อเฟื้อกับตัวแปรต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อนั้น ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

สุนีย์ ชินศักดิ์ชัย (2525 : 33) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทดลองใช้หุ่นเชิดมือเป็นแม่แบบ เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการสอนด้วยแม่แบบที่เป็นหุ่นเชิดมือ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเด็กที่ได้รับการสอนตามปกติ

พริ้มเพรา นิตรมร (2526 : 59) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้นั่งสีภาพที่มีตัวละครเป็นสัตว์ กับหนังสือภาพที่มีตัวละครเป็นคน ต่อคุณธรรมความเอื้อเฟื้อเพื่อนฝูงของผู้อื่น 2 กลุ่ม อายุ ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมความเอื้อเฟื้อเพื่อนฝูงจากการอ่านหนังสือภาพที่มีตัวละครเป็นคนกับหนังสือภาพที่มีตัวละครเป็นสัตว์ ระหว่างผู้อ่านกลุ่มอายุแตกต่างกัน จะมีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา บำรุงญาติ (2532 : 62) ได้ทำการวิจัยถึงผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้หุ่นมือ การเล่านิทาน และการใช้แถบเสียงนิทาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้หุ่นมือ การเล่านิทาน และการใช้แถบเสียงนิทาน มีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อในต่างประเทศ

การวิจัยที่เกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อ การวิจัยที่สำคัญได้แก่ การวิจัยของ รอลิงซ์ (นิภา บุญศรีสวัสดิ์. 2517 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Rawlings. 1966 : 94 - 96) ซึ่งได้ทำการทดลองเปรียบเทียบสถานการณ์สองอย่าง คือ สถานการณ์ที่ทำให้บุคคลรู้สึกผิด (Guilf felling) และสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกรับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยทำการทดลองกับนิสิตในมหาวิทยาลัย ผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เกิดความรับผิดชอบสูง จะมีพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อมากที่สุด

กรีนเบิร์ก (Greenberg. 1969 : 1960 - A) ศึกษาสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อ โดยทำการทดลองกับนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 13 คน การทดลองใช้วิธีการขอร้อง เพื่อทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึก 3 อย่าง คือให้เห็นความสำคัญของการให้ตอบแทนซึ่งกันและกัน (Reciprocity) ความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) และการกระทำความดีตามแบบอย่างที่ดี (Beneficent Model) ผลการทดลองพบว่า การขอร้องที่ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รอลิงซ์ (Rawlings. 1966 : 94 - 96)

วอลเทอร์ (Walters. 1971 : 6761 - A) ได้ขอร้องให้นิสิตแสดงการช่วยเหลือบุคคลต่างชาติ พบว่าค่าใช้จ่ายของการช่วยเหลือที่เพิ่มขึ้นจะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อลดลงซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กรีนเบิร์ก (Greenberg. 1969 - A) ที่พบว่าเมื่อค่าใช้จ่ายของการช่วยเหลือมากขึ้น บุคคลจะแสดงความเอื้อเฟื้อลดลง นอกจากนี้ วอลเทอร์ยังพบอีกว่าถ้าเป็นการช่วยเหลือสถานการณ์ที่เสียสละน้อยแล้ว บุคคลมักจะแสดงพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อโดยไม่หวังผลตอบแทนมากกว่า การแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อโดยหวังผลตอบแทนจากการกระทำนั้นซึ่งในที่นี้คือ ความสนใจ และการชมเชย จากอาจารย์ที่สอนอยู่

ริชาร์ด และ เบร์ควิทซ์ (Richard and Berkowits. 1966 : 227 - 232) ได้ทำการทดลองกับนิสิตในมหาวิทยาลัย เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่าบุคคลที่เคยได้รับการช่วยเหลือมาก่อน จะเต็มใจช่วยเหลือตอบแทนมากกว่าบุคคลที่ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือมาก่อน ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือมาก่อนด้วยความเต็มใจของผู้ช่วยเหลือ จะแสดงพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อมากกว่ากลุ่มที่เคยได้รับการช่วยเหลือโดยที่ผู้ช่วยเหลือไม่เต็มใจและกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือมาก่อน ซึ่งผลการทดลองนี้แสดงว่าการที่บุคคลสังเกตอารมณ์ของผู้ที่เคยให้ความช่วยเหลือมาก่อน ถ้าพบว่าเป็นไปในทางที่ดีแล้ว จะเป็นแรงเสริมให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมตอบแทน ซึ่งอรอนฟรีด (Aronfreed. 1968 : 103 - 123) เน้นว่า ความสำคัญของการตอบสนองทางอารมณ์ที่ถูกวางเงื่อนไขจากการแสดงความช่วยเหลือของบุคคลอื่นในตอนแรก จะมีส่วนพัฒนาการและการคงอยู่ของความเอื้อเฟื้อ แรงเสริมที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมแบบเอื้อเฟื้อกัน ก็คือการที่เด็กหรือบุคคลได้สังเกตเห็นอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ให้ความช่วยเหลือที่แสดงออกมาในขณะที่ให้การช่วยเหลือนั้นเป็นไปในทางที่ดี

บอนด์ (Bond. 1969 : 3454) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความเอื้อเฟื้อกับบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ของเด็กชั้นประถม โดยวัดลักษณะของความเอื้อเฟื้อจากการประเมินผลของครู และดูจากจำนวนชนมที่กลุ่มตัวอย่างบริจาคให้แก่เด็กยากจน ผลการศึกษาพบว่าสำหรับเด็กชายความเอื้อเฟื้อสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าสติปัญญาสัมพันธ์โดยตรงกับความเอื้อเฟื้อ และพบว่าเด็กหญิงมีลักษณะของความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กชาย

ในปี 1948 เทอร์เนอร์ (Turner. 1948 : 502 - 516) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อของเด็กอายุ 9 - 16 ปี จำนวน 116 คน การวัดใช้แบบสอบถามโดยให้บิดามารดา ครู และนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ประเมินลักษณะความเอื้อเฟื้อของเด็ก ผลการวิจัยปรากฏว่าความเอื้อเฟื้อสัมพันธ์กับความดีทั้งในแง่จริยธรรม ความมั่นคงทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคม

ฟรีดริคส์ (Fridrichs. 1960 : 496 - 508) ได้ศึกษาความเอื้อเฟื้อของนิสิตมหาวิทยาลัย จำนวน 260 คน พบว่าผู้ที่ถูกประเมินว่าเป็นเพื่อนที่ดีและน่าสนใจ คือผู้ที่มีคะแนนความเอื้อเฟื้อสูง และพบว่าความสามารถในการเข้าสังคม และการยอมรับทางสังคมสัมพันธ์กับความเอื้อเฟื้อโดยตรง

ริบอล (Ribal. 1963 : 311 - 321) ได้วิจัยโดยกระทำกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนิสิตชายหญิงสองมหาวิทยาลัย จำนวน 194 คน พบว่าความเอื้อเฟื้อสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการอดทน และความต้องการอยู่รวมกลุ่มหรือความมีไมตรี (Need for Affiliation) จะสัมพันธ์ทางลบกับความต้องการผลสัมฤทธิ์ (Need for Achievement) กับการแสดงอำนาจ (Dominance)

แคทเทล และ ฮาโรวิทซ์ (Cattell and Harowitz. 1952 : 103 - 117) ได้ศึกษาความเอื้อเฟื้อของนิสิตมหาวิทยาลัย จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถามลักษณะทางบุคลิกภาพ และพบว่าลักษณะแสดงตัว มีความสัมพันธ์สูงกับความเอื้อเฟื้อ

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมที่มีความสำคัญด้านหนึ่ง ที่ควรปลูกฝังให้เกิดแก่เยาวชนของชาติ แต่งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ จะเป็นการทดลองโดยใช้แม่แบบเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานวิจัยใดที่น่าเอาบทบาทสมมติมาใช้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมั่นใจตนเองและมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก

ความหมายของจริยธรรม

ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "จริยธรรม" ในลักษณะต่าง ๆ กันไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำนามว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 214)

พระยาอนุนามราชชน (2516 : 109) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "จริยธรรม" (Morality) โดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในเรื่องของปรัชญา เป็นเรื่องของการค้นคว้าความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงาม และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่ว ไม่ควรประพฤติและวางหลักกำหนดมาตรฐานไว้

อานวย ทะพิงแก และชยันต์ วรธนะภูติ (2522 : 21) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นกลไกอันหนึ่งของสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ จำเป็นต้องสร้างกลไกขึ้นมา เพื่อควบคุมให้สังคมเป็นสังคมที่ดี เป็นสังคมในอุดมคติของมนุษย์

กรมวิชาการ (2523 : 8) จริยธรรม คือ การกระทำทั้งกาย วาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

พระราชวรานี (2523 : 10) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง สิ่งที่ทำได้ในทางวินัย จนเกิดความเคยชินขึ้นมา มีพลังใจ มีความตั้งใจแน่วแน่ มีความประคับประคองเรื่องจริยธรรมต้องอาศัยปัญญา ปัญหานั้นเกิดจากความศรัทธาเชื่อถือผู้อื่นไปก่อนก็ได้ในบางครั้งจริยธรรมก็เกิดโทษเมื่อไม่มีปัญญากำกับ

สาโรช บัวศรี (สาโรช บัวศรี. 2522 : 124 อ้างอิงมาจาก สาโรช บัวศรี. ม.ป.ป.) กล่าวว่า จริยธรรม คือแนวทางในการประพฤติเพื่อยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 21) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้นคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย

ระวี ภาวิไล (2530 : 74) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นธรรมชาติภายในจิตใจที่กำหนดพฤติกรรมที่บุคคลมีความสัมพันธ์ทั้งในตนเองและความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น และถ้าหากไม่มีจิตใจก็ไม่มีจริยธรรม

จึงสรุปได้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมไม่ว่าจะเป็นการกระทำทั้งทางกาย วาจา และใจ ทำให้เกิดความสุขแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2 - 3) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้น การกระทำชนิดใดควรทำ และชนิดใดควรละเว้น พฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม และประเภทใดไม่เหมาะสมมากนัก ยิ่งใจ ปริมาณความรู้ขึ้นอยู่กับอายุ การศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของคนด้วย

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น

3. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งทศนคติเชิงจริยธรรม ของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของคนในสังคมนั้น

4. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะ กระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวมานั้นจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษา เหตุผลเชิงจริยธรรม จะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้ที่มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจจะมีการกระทำที่คล้ายคลึงกัน ได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจจะมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำ และอยู่ใน ระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และมีความคิดว่าพัฒนาการ ทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์ และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของ บุคคลนั้น ๆ และได้แบ่งขั้นของพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

1.1 ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กใน วัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่ง ต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่ว่าจนถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กเริ่มมีความ สามารถก็จะเริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

1.2 **ขั้นยึดคำสั่ง** พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 - 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือ ประกาสิทธิ์ตนต้องกระทำตาม

1.3 **ขั้นยึดหลักแห่งตน** พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 8 - 10 ปี เพียเจต์ เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอก จะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคลบางคนพัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สอง เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2520 : 40 - 41)

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม ตามแนวของเพียเจต์ และพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มิได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่อบุคคลอายุได้ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 - 25 ปี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 391) และเขาเชื่อว่าการจัดชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น จะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดี๋ยวก่อน (Kohlberg. 1976 : 32)

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ และพบความจริงว่าพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมีถึง 6 ขั้นตอน มนุษย์สามารถบรรลุจริยธรรมขั้นสูงสุดได้เมื่อมีเหตุผลและความคิดในวัยผู้ใหญ่ จะมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล เป็นอุดมคติไม่เข้าข้างตน โดยโคลเบอร์ก ได้แบ่งชั้นทางจริยธรรมเป็น 6 ชั้น โดยจัดไว้ 3 ระดับ ซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 35 - 37) ได้สรุปและเขียนตารางไว้ดังนี้

ระดับ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

ระดับนี้ บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น ในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้จะเลือกหรืองดกระทำการใดเพราะกลัวถูกลงโทษและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน การตัดสินใจดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าทำไปแล้วโดนลงโทษหรือไม่

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น ตัดสินการกระทำตามใจตนเองมักเป็นไปในรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่ากระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่น หรือความไม่ถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน เช่น หนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่ซื้อจักรยานให้หนู

ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เป็นระดับที่กระทำไปตามความคาดหวังของบุคคลอื่น การตำหนิและยกย่องชมเชยจากสังคมเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติมีการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน ระดับนี้ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังมีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั้งสามารถแสดงบทบาทที่สังคมต้องการได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The Interpersonal Concordance Orientation) ผู้มีจริยธรรมขั้นนี้มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจ เพื่อให้เขายอมรับเข้าเป็นพวก ชอบคล้อยตามคนอื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (The Law and order Orientation) บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ตนจะต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายที่ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ หรือคาดหมายพฤติกรรมที่ถูกต้อง เคารพต่อกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมตั้งไว้ ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคม สังคมจะเป็นตัวกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ระดับ 3 ระดับเหนือกฎหมาย (Postconventional Level)

ระดับนี้ เป็นระดับที่มีจริยธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อย และมักจะมีในอายุ 20 ปีขึ้นไป ระดับนี้มีการตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำความคิดตรรกะเองด้วยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎหมายของสังคมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมสากลที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นที่ยอมรับของทุกสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (The Social Contract Legalistic Orientation) ผู้มีจริยธรรมขั้นนี้ยังยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเป็นสิ่งที่ทำได้ เมื่อได้ใช้พิจารณาแล้วเหตุผลที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่า ความถูกต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากล โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมของสิทธิมนุษยชน เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน

ตาราง แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการ
จริยธรรมของ โคลเบอร์ก

ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 10 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)	1. ระดับก่อนเกณฑ์ (2-10 ปี) (ระดับต่ำ)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (13 - 16 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)	2. ระดับตามกฎหมาย (10-16 ปี) (ระดับกลาง)
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎหมาย (16 ปีขึ้นไป) (ระดับสูง)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จติก. 2520 : 43)

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1969 : 394) เชื่อว่าพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น จะเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่ 1 ผ่านแต่ละขั้น ไปจนขั้นที่ 6 บุคคลจะพัฒนาขั้นขึ้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไป จะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลที่ได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้นตามลำดับ

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก มีความเห็นว่าจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่ยังเด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่นอื่นจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์ก เชื่อว่าการพัฒนาทางจริยธรรมนั้น มิใช่การรับรู้จากการพำร่สอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 31)

ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมและวิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

เป็นที่ยอมรับกันว่า ในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องขบคิด ต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่า ปัญหาบางอย่างง่ายต่อการตัดสินใจ ไม่ต้องใช้ความคิด ใช้เวลามากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อนต้องใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล จะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้ให้เหตุผล เราสามารถวินิจฉัยความได้ว่า เป็นเหตุผลชั้นไหนตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ คือ ระดับต่ำ มีลักษณะยึดความต้องการของตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลาง มีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูง มีลักษณะยึดความต้องการและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับจะแบ่งแยกออกเป็นระดับละ 2 ชั้น รวมเป็นชั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น (พิชาญ ส่าอาจศรี. 2527 : 14)

เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นต่ำสุด เป็นชั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวตามลำดับชั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องในที่สุดยึดหลักอันเป็นอุดมคติ โดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้น การที่บุคคลมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ย่อมเป็นที่ต้องการของสังคม

โคลเบอร์ก เชื่อว่า การสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมาย ให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้ก็เพียงโดยการสอนให้เขามีหลักในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้ใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคล เป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการประพฤติ เป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการปฏิบัติ ความสามารถในการใช้จริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไป

โคลเบอร์ก จึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้น ทั้งนี้ เพราะจริยธรรมชั้นสูงดีกว่าชั้นต่ำ โคลเบอร์ก ให้เหตุผลกับคำกล่าวของเขาได้ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลชั้นสูงสามารถจะแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลชั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลชั้นสูง สามารถมองเห็นความแตกต่าง มองเห็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิดหรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลชั้นต่ำ (Edwin. 1967 : 188 - 193)

จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง
เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคล และควรส่งเสริมให้เด็กมีทักษะ
ด้านนี้ไว้

จากผลการวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์
(2520 : 11) ยืนยันว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ การวิจัยพบว่าคนที่มี
เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่า
ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ และดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวสรุป
จากการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นลักษณะหนึ่ง
ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของบุคคล และผลการวิจัยนี้มีประโยชน์อย่างยิ่ง
ในการให้แนวทางในการสร้างหลักสูตร และวิธีฝึกอบรมทางจริยศึกษาแก่เยาวชนไทย

วิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522 : 52) ได้เขียนไว้ในตำราจิตวิทยาการพัฒนา
จริยธรรม มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำ
ให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทาง
จริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของ เพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่า
ที่เด็กใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่
เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้
ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดนี้ ความไม่สมดุลนี้จะป็นเครื่องกระตุ้นให้
เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตนเพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้
เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การให้แสดงบทบาทวิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้แค่ไหน ต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่ง คอลลินส์ (Collins) กล่าวว่าวิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้ก็คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้น ได้แก่ การรับเอาทัศนคติของผู้อื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของผู้อื่น ด้วย กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิด ความเข้าใจ แตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก สำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (Equalitarian peer Interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้ และระดับจริยธรรม โดย โคลเบอร์ก ได้ยืนยันเช่นเดียวกัน โดยเขากล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมกันจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้ เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อนจะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อน และเหตุผลใหม่เพื่อเป็นสิ่งช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลให้ในระดับที่สูงกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็นจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกทีกล่าวนมาแล้ว หรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อนหรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเป็นเอกฉันท์ อันจะทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอสมควร เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าจะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สึกกำลังถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ (Imitation) ก็คือ การเทียบเคียง (Identification) ก็คือ ล้วนเป็นวิธีที่ต้องอาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มากที่สุดได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่หรือเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมของตัวแบบการเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออก จะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มากลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

ในที่นี้ ผู้วิจัยใช้การยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการให้แสดงบทบาทดังที่กล่าวแล้วในข้อ 2

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในประเทศ

✓ วิเชียร ทองนุช (2521 : 117) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 4 ปีที่ 5 ซึ่งมีอายุระหว่าง 9 - 12 ปี ทั้งในเมืองและในชนบท ผลปรากฏว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เด็กอายุ 11 - 12 ปี มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุ 9 - 10 ปี ถ้าคิดเป็นชั้นเรียน พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 5 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บัญชา แก้วส่อง (2522 : 61 - 65) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนักเรียนในระดับอายุ 13 - 18 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 300 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นมีระดับพัฒนาการสูงขึ้นตามอายุ และในปีเดียวกัน เดช วิโย (2522 : 47 - 56) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับเด็กชั้นประถมศึกษา 1 - 6 ในเขตการศึกษา 9 จำนวน 180 คน พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาขึ้นตามระดับชั้นเรียน และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุดและเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

✓ โกศล มีคุณ (2524 : 225 - 231) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่องจริยธรรมเพื่อการสร้างเสริมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท โดยทดลองกับนักเรียนชายหญิงชั้นประถมศึกษา 5 และ 6 อายุตั้งแต่ 9 - 14 ปี จากโรงเรียน 3 แห่งในจังหวัดราชบุรี จำนวน 191 คน ให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในชุมชนชนบทและโรงเรียนในเมือง นักเรียนในแต่ละโรงเรียนถูกจัดเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม ทดลองให้กลุ่มที่ 1 สร้างเสริมจริยธรรม โดยการฝึกสวมบทบาทร่วมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว ส่วนกลุ่ม 4 เป็นกลุ่มควบคุม ฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่

พลเมืองและศีลธรรมตามหลักสูตรในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น ประกอบกับวิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ส่วนการฝึกสวมบทบาท ใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างเดี่ยวทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 15 ครั้ง ๆ ละ 60 - 100 นาที โดยทำการฝึกทุกวัน ๆ ละครั้ง ช่วงเวลาของการฝึกประมาณ 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยสรุปว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึก 2 ด้าน ให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มที่ฝึกด้านเดียว และพบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล และนักเรียนที่ได้รับการฝึกสวมบทบาทในภายหลังมีความสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก

สมเดช สีนสง (2525 : 59) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทดลองสอนการยก ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดลองพบว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสอน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบสูงขึ้น กว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง (ชั้น 3 ชั้น 4) ตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สกล เกียงแท้ (2525 : 103) ได้ศึกษาผลการใช่วิธีอภิปรายกลุ่มในการ ยก ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียน ที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกฝนโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่ม นั้นสามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีพัฒนาการในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ รับการฝึกอย่างเชื่อมั่นได้สูง ทั้งที่ก่อนฝึกนั้นผู้ฝึกทั้งสองกลุ่ม เริ่มโดยมีความสามารถในการ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่าเทียมกัน

วรรณภา ศิริทรัพย์ากร (2526 : 45 - 4) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ ผลการวิจัยปรากฏว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเรียนด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน

สง่า วุฒิประจักษ์ (2531 : 78 - 79) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาวิราษฎร์ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

งานวิจัยเกี่ยวกับการวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในต่างประเทศ

ทูเรียล (Turiel. 1966 : 611 - 618) ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นแล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่องซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนทั้งสองคนแนะนำเด็กไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับฟังคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเพียงหนึ่งขั้น บางคน

จะได้รับฟังคำแนะนำที่สูงกว่าระดับจริยธรรมของตนสองชั้น บางคนได้รับการแนะนำที่ต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งชั้น เด็กบางคนไม่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวเลย หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งชั้นนั้น มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด

เรสต์ (Rest. 1969 : 225 - 252) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับเด็กอายุระหว่าง 10 - 14 ปี และได้ผลเช่นเดียวกับ ทูเรียล นอกจากนั้นเรสต์ พบว่าเด็กจะชอบเหตุผลที่เหนือกว่าที่เขาใช้อยู่มากกว่าเหตุผลขั้นต่ำที่เขาใช้อยู่และเด็กจะทำความเข้าใจกับเหตุผลที่เหนือกว่า 2 ชั้น ได้ยากที่สุด รองลงมาคือ เหตุผลที่เหนือกว่า 1 ชั้น ส่วนเหตุผลที่ต่ำกว่า 1 ชั้น เด็กจะทำความเข้าใจได้อย่างดี

ในปี ค.ศ. 1974 ทราวิสส์ และ ปีเตอร์ ได้ทดลองกับเด็กชาย - หญิงเกรด 5 โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสวมนาฏยศาสตร์สองครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจำและการค้นหาคำตอบปัญหาขัดแย้งทางศีลธรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.5 ชั้นในเวลา 3 เดือน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2522 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Travis and Peter. 1974) ในปี ค.ศ. 1976 ทราวิสส์ และ ปีเตอร์ (Travis and Peter. 1967 : 3397 - 3398 - A) ได้ใช้การสวมนาฏยศาสตร์เพื่อปลูกฝังความยุติธรรม ผลปรากฏว่าการพัฒนาศีลธรรมเกี่ยวกับความยุติธรรมของนักเรียนดีขึ้นกว่าเดิม เช่นเดียวกับ เมอร์ฟี (Merphy. 1976 : 1995 - A) ซึ่งใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างภาพพจน์ และการใช้เหตุผลที่ชอบธรรมของเด็กระดับ 2 และระดับ 4 จากผลการศึกษาพบว่า การแสดงบทบาทสมมติสามารถช่วยให้

เด็กมีเหตุผลที่ชอบธรรมตามอายุสอดคล้องกับการศึกษาของ แมนเดลบาวน์ (Mandel-
baum. 1976 : 859) ซึ่งเปรียบเทียบการฝึกพัฒนาการทางจริยธรรมตามหลักของ
เพียเจต์ และ โคลเบอร์ก โดยใช้การฝึกการแสดงบทบาทสมมติกับการไม่ฝึก ปรากฏว่า
การฝึกโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติมีผลดีกว่าไม่ฝึก

บิสกิน และ ฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson. 1977 : 407 - 415)
ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจจาก
จากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยให้นักเรียนในระดับ 4 - 5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามวิธีของ โคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองโดยกลุ่มทดลอง
มีการจัดโครงสร้างการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ครูใช้ถาม 3 แบบ คือ คำถามเกี่ยวกับ
ข้อเท็จจริง ดีความการประเมินเพื่อช่วยผู้เรียนสมมติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุม
ปล่อยให้มีการอภิปรายเป็นไปตามสถานการณ์ จากนั้นทดลองระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผล
การวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนอยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง
สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมดังที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเรื่องที่มีความ
สำคัญและกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจ จากการศึกษางานวิจัยพบว่าได้มีการนำเอาวิธีการ
ต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การให้ความรู้ที่สูง การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน
การให้เลียนแบบจากตัวแบบมาใช้ในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้
ผู้วิจัยได้มองเห็นความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและสนใจวิธีการแสดงบทบาท
สมมติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการแสดงบทบาทสมมติมาพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน
ความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. นำแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 จำนวนทั้งหมด 220 คน
2. นำแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ มาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนดไว้แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 สอบถามความสมัครใจและความพร้อมในการเข้ารับการทดลอง
3. สุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนที่สมัครใจเข้ารับการทดลอง จำนวน 30 คน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. โปรแกรมการให้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
2. โปรแกรมการสอนแบบปกติ
3. แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. โปรแกรมการให้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

วิธีดำเนินการสร้างโปรแกรมการให้บทบาทสมมติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความหมายจริยธรรม จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และบทบาทสมมติจากทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการให้บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

1.2 สร้างโปรแกรมการให้บทบาทสมมติ ซึ่งโปรแกรมจะประกอบไปด้วยสถานการณ์และแบบทดสอบบทบาทสมมติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติมีขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

1. ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ
2. ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์สมมติ และเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การนำเข้าสู่บทเรียน หมายถึง ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนาซักถามหรือเล่าประสบการณ์ให้ซึ่งกันและกันฟัง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่เรียน
2. การเลือกตัวผู้แสดง ในการทดลองนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้แสดงครบทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการแสดง และผู้วิจัยช่วยดูความเหมาะสมของผู้แสดงในบทบาทต่าง ๆ ด้วย
3. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมา เพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งในการทดลองนี้ผู้วิจัยจัดฉากในลักษณะแบบง่าย ๆ เช่น เลื่อนโต๊ะจัดเก้าอี้เพียงตัวเดียว หรือเตรียมอุปกรณ์ในการแสดงเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นต้น
4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงในครั้งนี้เป็นผู้สังเกตการณ์ คือ ช่วยกันสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ในการแสดง เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและวิเคราะห์ผลการแสดงร่วมกันในขั้นที่ 3

5. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ก่อนการแสดงผู้วิจัยให้ผู้แสดงลองแสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ เป็นต้น เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า วิตกกังวล แล้วจึงให้ผู้แสดงเริ่มแสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ
6. การแสดง ให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ
7. การตัดบท ผู้แสดงแสดงไปพอสมควรแล้ว สามารถตัดบทได้เพื่อไม่ให้เสียเวลา และเกิดความเบื่อหน่าย

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดง แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันว่า ที่ตัวละครแสดงไปแล้วนั้นเป็นอย่างไร มีวิธีการแก้ปัญหาที่ดีหรือไม่ ควรมีอะไรแก้ไขเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยจะช่วยพูดเสนอแนะหรือกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มพูด และผู้วิจัยอาจแทรกการวิจารณ์เพิ่มเติมบ้าง ทั้งนี้ การอภิปรายต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา เน้นที่เหตุผลของการแสดง และพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยพิจารณาว่านักแสดงได้สมบทบาทหรือไม่

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่ม

ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังไม่สมบทบาท ผู้วิจัยอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งอาจจะแสดงซ้ำหลายครั้งจนกว่าจะแสดงให้สมบทบาทเป็นที่น่าพอใจ หากผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น อาจจะข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายทั่ว ๆ ไป โดยมากจะให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียน

ได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่า สิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุป หรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

1.3 นำโปรแกรมการใช้นิทรรศการไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านคือ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีกทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาลิตะพันธุ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

1.4 นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดช่องนนทรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านความเหมาะสมของสถานการณ์ และบทนิพนธ์ ตลอดจนวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการแสดง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการใช้นิทรรศการ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ในกลุ่มทดลองรวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์และวันพฤหัสบดี เวลา 14.30-15.20 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. โปรแกรมการสอนแบบปกติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ ความหมายของจริยธรรม จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการสอน เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยใช้การสอนแบบปกติ

2.2 สร้างโปรแกรมการสอนแบบปกติ ซึ่งมีเนื้อหาสาระ จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เช่นเดียวกับบทบาทสมมติ แต่การสอนแบบปกติมีวิธีการสอนโดยใช้วิธีการบรรยายตลอดจนซักถามและโต้ตอบเป็นส่วนใหญ่

2.3 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีกอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร พิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ

2.4 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านความเหมาะสมของสถานการณ์และบทบาทสมมติ ตลอดจนวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการแสดง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ ในกลุ่มควบคุม รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน คือ วันอังคารและวันศุกร์ เวลา 14.30-15.20 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

3. แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

- 3.1 ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์ก
- 3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ
- 3.3 ให้นิยามปฏิบัติการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ
- 3.4 สร้างแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อโดยปรับปรุงและดัดแปลงมาจากแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ จีรพรรณ สุขตลอดชีพ

(2530 : 73-83) อโนชา จังจวัง (2529 : 119-145) ชิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 215-225) สกล เทียงแท้ (2525 : 146-151) โกศล มีคุณ (2524 : 312-317) และชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530 : 68-76) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก โดยผู้วิจัยปรับปรุงเหตุการณ์ ภาษา ให้เหมาะสมกับวัยและ สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.5 นำแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ จากนั้น นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปใช้จริง

3.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอกไม้ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination - t) ของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค $25 \times$ สูง - $25 \times$ ต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาจัดเรียงลำดับจากคะแนนสูงมายังคะแนนต่ำสุด แล้วแยกนักเรียน ออกเป็น $25 \times$ ที่ได้คะแนนสูง และ $25 \times$ ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้ง 2 กลุ่ม มาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้วิธีการทางสถิติแบบที (t -test) ในการตรวจสอบคัดเลือก เฉพาะข้อที่มีค่าที่ (t) ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ผลจากการวิเคราะห์ ปรากฏว่าแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อจำนวนทั้งหมด 25 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป สามารถใช้ได้ทั้งหมด แต่ผู้วิจัยคัดเลือกไปใช้จริงเพียง 20 ข้อ (ตัวแสดงไว้ในภาคผนวก ข.)

3.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .8358

(ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ค.)

ลักษณะและวิธีการตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เป็นแบบ 4 ตัวเลือก ซึ่งแต่ละตัวเลือกอยู่ในขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของ โคลเบอร์ก 4 ขั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ข้าพเจ้าโกรธกับเพื่อนคนหนึ่ง ต่อมาเพื่อนคนนั้นตกบันไดขณะที่ข้าพเจ้ากับเพื่อน ๆ เดินผ่านไปพบพอดีและในกลุ่มมีข้าพเจ้าตัวโตและแข็งแรงที่สุด ข้าพเจ้าจะรีบช่วยเหลือเพื่อนคนนั้น เพราะ

- ก. ถ้าไม่ช่วยเพื่อน ๆ จะตำหนิได้
- ข. เขาคงหาขโกรธและช่วยเหลือข้าพเจ้าบ้าง
- ค. เพื่อน ๆ ก็ต้องตัดสินใจเช่นนี้
- ง. เป็นหน้าที่ เพราะข้าพเจ้าตัวโตและแข็งแรงที่สุดในขณะนั้น

เกณฑ์การให้คะแนน แบบสอบถามแต่ละข้อมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้ตรงกับขั้นในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 4 ขั้น ในการตอบนักเรียนเลือกได้เพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้น ด้วยการขีดเครื่องหมาย X กับตัวเลือกนั้น ๆ ถ้าตรงกับขั้นที่ 4 ให้ 4 คะแนน ขั้นที่ 3 ให้ 3 คะแนน และลงตามลำดับขั้นจนถึงขั้นที่ 1 ให้ 1 คะแนน ดังนั้น ค่าถามแต่ละข้อผู้ตอบจะได้คะแนนในช่วง 1-4 คะแนน

การดำเนินการทดลอง

ตารางแสดงแบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้การวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 225-236)

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T_1	X	T_2
CR	T_1	~ X	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

- R แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม (Random Assigned)
- E แทน กลุ่มทดลอง (Experiment Group) โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ
- C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group) โดยการสอนแบบปกติ
- X แทน การจัดการกระทำ (Treatment) โดยการแสดงบทบาทสมมติ
- ~ X แทน การสอนแบบปกติ
- T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

การดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลองลำดับขั้น ดังนี้

1. การทดสอบครั้งแรก (Pretest) โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
2. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองนักเรียนทั้งสองกลุ่มดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการใช้บทบาทสมมติตามโปรแกรม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน รวม 12 ครั้ง ในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี เวลา 14.30-15.20 น.
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการสอนแบบปกติ ตามโปรแกรมการสอนที่สร้างขึ้นเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน รวม 12 ครั้ง ในวันอังคารและวันศุกร์ เวลา 14.30-15.20 น.
3. การทดสอบครั้งหลัง (Posttest) หลังสิ้นสุดการทดลองโดยการให้บทบาทสมมติ และการสอนแบบปกติตามโปรแกรมของแต่ละกลุ่มแล้วทำการสอบวัดทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 71)

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524

: 76)

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยใช้สูตร t -test (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 187)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 171)

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t -test แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (Dependent) (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2524 : 99)

3.2 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t -test แบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent) (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2524 : 96)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
N_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
N_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_1$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
$\bar{X}_2$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มทดลอง
S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มควบคุม
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลองแต่ละตัวยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยการใช้แบบทดสอบสมมติปรากฏผลดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลองโดยการใช้แบบทดสอบสมมติ

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนทดลอง	15	49.80	511	17989	20.48**
หลังการทดลอง	15	83.87			

$$t_{.01, df\ 14} = 2.624$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 ปรากฏว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้แบบทดสอบสมมติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การใช้เหตุผลทางจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการใช้แบบทดสอบสมมติ สูงกว่าก่อนการใช้แบบทดสอบสมมติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนทดลอง	15	44.93	433	13273	15.04**
หลังทดลอง	15	73.80			

$$t .01, df 14 = 2.624$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ปรากฏว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังการสอนสูงกว่า ก่อนการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	83.87	46.70	2.94**
กลุ่มควบคุม	15	73.80	134.74	

$$t_{.01, df \ 28} = 2.467$$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 หลังจากการใช้บทบาทสมมติ
2. นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรของการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา 2536 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2536 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

3. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อแบ่งเป็น 2 วิธี ดังนี้ คือ

3.1.1 การใช้บทบาทสมมติ

3.1.2 การสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ
2. โปรแกรมการสอนแบบปกติ
3. แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ

การดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลองลำดับขั้น ดังนี้

1. การทดสอบครั้งแรก (Pretest) โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
2. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองนักเรียนทั้งสองกลุ่มตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 ถึง วันที่ 7 มกราคม 2537 รวม 6 สัปดาห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการใช้บทบาทสมมติตามโปรแกรม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน รวม 12 ครั้ง ในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี เวลา 14.30-15.20 น.
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการสอนแบบปกติ ตามโปรแกรมการสอนที่สัปดาห์ขึ้นเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน รวม 12 ครั้ง ในวันอังคารและวันศุกร์ เวลา 14.30-15.20 น.
3. การทดสอบครั้งหลัง (Posttest) หลังสิ้นสุดการทดลองโดยการให้บทบาทสมมติ และการสอนแบบปกติตามโปรแกรมของแต่ละกลุ่มแล้วทำการสอบวัดทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิเคราะห์ดังนี้

1. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent
2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent

3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น หลังจากได้รับการเข้าบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนก่อนและหลังการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนที่ได้รับการเข้าบทบาทสมมติและการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเข้าบทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการเข้าบทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังนี้

1. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ สูงขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1. สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา ยิงคำภา (2525 : 51-53) ที่ได้ศึกษาการสอน จริยศึกษาด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 74 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การสอนด้วยการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ นอกจากนี้ยังมีผลทางวิจัยของ ดุษฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 54) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานของนักเรียน โดยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน ผลการทดลอง ปรากฏว่าการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน มากกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวากเนอร์ (Wagner. 56) ซึ่งศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน กับนักเรียนอายุ 8 ปี ถึง 9 ปี โดยให้แสดงบทบาทของอินเดียนแดงที่แสดงความรู้สึกลงในการ ถูกรุกรานที่อยู่เป็นการเน้นคุณค่าของการติดต่อสื่อสาร แสดงท่าทางโดยไม่ใช้คำพูด ผลการ ศึกษาพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจและประทับใจในเรื่องที่แสดงมากเกิดความรู้สึกสงสาร และเห็นใจอินเดียนแดง จากการวิจัยในครั้งนี้ และผลการวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาทสมมติสามารถช่วยพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ เอื้อเพื่อ สูงกว่าเดิม ดังที่เทเลอร์และวอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 19) กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด นอกจากนี้ยังช่วย ให้ผู้เรียนรู้ความต้องการที่ซ่อนเร้นภายในตัว ซึ่งได้แก่ แรงจูงใจ ความเข้าใจใน ความสัมพันธ์ของตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคม เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น และจาก

ประสบการณ์เหล่านี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

จากการทดลองผู้วิจัยได้สังเกตว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีสัมพันธภาพกันเป็นอย่างดี นักเรียนมีความกล้าในการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการแสดงให้นักเรียนเข้าใจ ทำให้การทดลองดำเนินไปได้ด้วยดี มีการวางแผนในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนเองได้รับ กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักยอมรับซึ่งกันและกัน สภาพห้องที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติควรเป็นห้องกว้างเหมาะกับนักเรียนจำนวนมาก และสามารถเคลื่อนย้ายเก้าอี้ได้สะดวกในการจัดสถานที่ นอกจากนี้ยังต้องมีกติกาให้ผู้แสดงส่งเสียงรบกวนห้องข้างเคียง เพื่อสร้างลักษณะนิสัยความเกรงใจ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเหตุผลเชิงจริยธรรม อนึ่งถ้าสามารถใช้สถานที่ห้องประชุม ห้องโสตทัศนศึกษาที่เก็บเสียงได้ จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมและช่วยให้ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2530 : 61) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้งานวิจัยของ วานสา ปัทมาลัย (2529 : 79) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวิทยาลัย จังหวัดเลย ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทย สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยครั้งนี้และผลการวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสอนแบบปกติเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเดิม เพราะในการสอนแบบปกติสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ภายหลังที่ผู้วิจัยสอนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามตลอดจนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเรียนการสอนทำให้ได้ทราบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในกลุ่มควบคุมได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการสอนแบบปกติ ผู้วิจัยได้สังเกตว่า นักเรียนทุกคนมีความตั้งใจและสนใจในการเรียนดี เช่น ตั้งใจฟังเรื่องสถานการณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ตั้งใจตอบคำถาม ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสถานการณ์และการดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อซึ่งเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. เมื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อที่ได้รับจากการใช้บทบาทสมมติ และการสอนแบบปกติพบว่า การใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 109) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาวันกุล จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้บทบาทสมมติ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ผลการวิจัยของ เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219-235) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองมาแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียนเพื่อ

ปลูกฝังการเชื่อฟังผลนักเรียนเชื่อฟังเพิ่มมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบ การเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยครั้งนี้และผลการวิจัยที่สอดคล้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาท สมมติเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้แสดงสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของตนให้ดีขึ้น รวมถึง ช่วยให้มีการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นด้วย และสาเหตุที่ทำให้นักเรียนที่ได้รับการ ใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าการสอนแบบปกติ อาจมีผลสืบเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรม โดยการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเองฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นวิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมต่าง ๆ ทำให้รู้จักตนเอง และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การ อภิปรายวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดง การศึกษาสถานการณ์และพฤติกรรมแสดงที่ขัดแย้ง ทางจริยธรรม และจากกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ และการอภิปรายวิเคราะห์พฤติกรรม การแสดงบทบาทสมมติ เมื่อผู้เรียนได้รับฟังการให้เหตุผลที่เหนือกว่าเหตุผลที่ผู้เรียนมีอยู่ เมื่อผู้เรียนได้รับฟังเหตุผลใหม่ จะนำมาเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตนเอง ซึ่งการ เปรียบเทียบนี้ ผู้เรียนจะเกิดการรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลใหม่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตน การแสดงบทบาทสมมติโดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์พฤติกรรมแสดงบทบาทสมมติ และขั้นตอน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

สำหรับการสอนแบบปกติ แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะพบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วย วิธีการสอนแบบปกติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงขึ้นกว่าเมื่อยังไม่ได้รับ การเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติก็ตาม แต่ได้ผลน้อยกว่าการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งตรงกับ ปรัชญาการศึกษาของ ดิวอี้ (Dewey, 1976 : 173-178) ที่ว่า "การเรียนรู้โดยการกระทำ" เรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดโดยตรงจากครู ด้วยเหตุนี้ การใช้บทบาทสมมติจึงเป็นวิธี ที่ใช้ในการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อที่ได้ผลมากกว่าการสอนแบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาทสมมติสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อได้ จึงเป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำวิธีการใช้บทบาทสมมติไปพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อได้

1.2 ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติแก่ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนหรือเยาวชน เพื่อให้รู้จักนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.3 ควรมีการติดตามผล ว่าเด็กที่ได้รับการทดลองมีพฤติกรรมตามที่วิจัยไว้หรือไม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อให้กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อที่จะได้พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อให้เกิดในทุกระดับชั้น

2.2 ควรทดลองใช้บทบาทสมมติ พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

2.3 ควรนำวิธีการใช้บทบาทสมมติเปรียบเทียบกับเทคนิคอื่น เช่น สถานการณ์จำลอง เทคนิคแม่แบบ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ เพราะจะทำให้ทราบว่าวิธีการใช้บทบาทสมมติกับเทคนิคอื่น ๆ วิธีใดจะทำให้มีการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อได้ดีกว่า

บทเรียนที่ ๑

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนา เกียรติประวัติ. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชย์, 2534.

การศาสนา, กรม. ศีลธรรมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, 2521.

โกศล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลจริยธรรมและทักษะการสวม
บทบาท. ปรินิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ครูศาสตร์, คณะ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน่วยการเรียนรู้การสอนศีลธรรม.
ม.ป.ป., 331 หน้า.

จิรพรรณ สุขตลอดชีพ. ผลของการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการยกระดับเหตุผลเชิง
จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2530. อัดสำเนา.

จิราภรณ์ หันตระกูล. การทดลองใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพ
กับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเสมียนนารี. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
อัดสำเนา.

ฉลวยศรี มีใจเย็น. การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
กตัญญูแก่เวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์. การอบรมเลี้ยงดูกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง 11/7 กรุงเทพมหานคร.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530.
อัดสำเนา.

ชูศรี สนิทประชากร. วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ :
วิษุการพิมพ์, 2525.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. จริยธรรมของเยาวชนไทย.
รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. 150 ก 17 2. 17

_____. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2524.

ดุณี ทวีทรัพย์. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร.
ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529. อัดสำเนา.

เดช วิธ. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก
นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. ปริญญาณพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
อัดสำเนา.

ทีศนา แชนมณี. ✓ "การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน," ครูศาสตร์. 6(2) ;
41-48 ; กรกฎาคม-สิงหาคม 2519.

_____. ✓ "ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน," กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ.
บุรพาการพิมพ์, 2522.

ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์. ผลของบทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีอนุกุล จังหวัดอุบลราชธานี.
ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2532, อัดสำเนา.

- นิภา บุญศรีสวัสดิ์. การศึกษาหัวใจของการเป็นครู ความอยากรู้ อยากเห็น ความ
เอื้อเฟื้อและเพทุบายของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยครูนครปฐม. ปรินิพนธ์
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- นิศารัตน์ ศิลปเดช. "จริยธรรม : ปัญหา ความเข้าใจ และการเสริมสร้างปลูกฝัง,"
วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนา. 15(46) : (8-17) 2534.
- บัญชา แก้วส่อง. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมือง
และชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดูและการคิดแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- ประกอบ ระกิติ. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก,
2523.
- ประดับ เรืองมาลัย. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2525.
- ปราณี รามสูต. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : รุ่งวัฒนาการพิมพ์, 2528.
- พนัส หันนาคินทร์. การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก, 2520.
- พิชาญ ส่าอาจศรี. การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคต (Syndicate)
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ และคณะ. จริยธรรมของชาวกรุงเทพมหานครปัจจุบัน.
เอกสารอัดสำเนา, 2527.
- พรรณพิศ วาณิชการ. คู่มือแนะแนวการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.
- พระราชวรมณี. ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคม ปาฐกถาโกมลคัมทอง ประจำปี
2523. กรุงเทพฯ : มุลนิธิโกมลคัมทอง, 2523.

พริ้มเพรา นิตมร. ผลการใช้หนังสือภาพที่มีตัวละครเป็นสัตว์กับหนังสือภาพที่มี

ตัวละครเป็นคนต่อคุณธรรมความเอื้อเฟื้อของผู้อ่านสองระดับอายุ.

ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2526. อัดสำเนา.

เขาวพา เตชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.

วิชานพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

ระวี ภาวิไล. "คุณค่าใหม่ทางจริยธรรมสังคมไทย," วารสารเศรษฐศาสตร์. 16(1) :
1 ; กรกฎาคม-กันยายน 2530.

รัตนา บำรุงญาติ. ผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้หุ่นมือ การเล่านิทาน และการใช้แถบเสียงนิทาน.

ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทวีกิจการพิมพ์, 2524.

วรรณภา ศิริทรัพย์ากร. การศึกษาพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ.

วิชานพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.

อัดสำเนา.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบ

ควบคุมความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

วาสนา ปัทมาลัย. ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเลขอนกุลวิทยาลัย จังหวัด
เลย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์. การแสดงบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มบูรณาการ สำหรับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
อัดสำเนา.

วิเชียร ทองนุช. เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการการอนุรักษ์และการให้เหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2521. อัดสำเนา.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. "การใช้บทบาทสมมติในห้องเรียน," วิทยาสาร. 30(7) :
10-13 : เมษายน 2522.

ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมวิชาการ. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. โรงพิมพ์
การศาสนา, 2523.

สกล เทียงแท้. ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้น
ประถมปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สมเดช สีแสง. การทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

- สง่า วุฒิประจักษ์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สาโรช บัวศรี. "จริยธรรมในสังคมไทย," รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.
- สุจิตรา บัวคำภา. การศึกษาการสอนจริยศึกษาด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- สุนัย ชินศักดิ์ชัย. การทดลองใช้หุ่นเชิดมือเป็น "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. "แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)," วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 25(3) : 33-52 กุมภาพันธ์-มีนาคม 2534.
- อนุমানราชชน, พระชา. ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2516.
- อนินชา จังจริง. ผลของการบวชชีพราหมณ์ต่อระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ในจังหวัดภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- อังสนา ภัทรายุวรัตน์. ผลของการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อต่อการเพิ่มพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

- Aronfreed, J., and Paskal, V., "Altruism, Empathy and the Condition of Positive Effect," in Aronfreed, J., Conduct and Conscience. New York : Academic Press, (citing from Psychological Bulletin, 73(4) : 260, 1970.)
- Berkowitz, L. and Daniels, L., "Responsibility and Dependency," Journal of Abnormal and Social Psychology. 66 : 429-436, 1963.
- Biskin, Donald S. and Danneth Hoskinson. "An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's Literatures on Moral Reasoning," The Elementary School Journal. 77(5) : 407-418 ; 1977.
- Bond, Norman David, "Correlates of Altruism in Elementary School Children," Dissertation Abstracts. 29 : 3454-A, April, 1969.
- Cattell and R. Horowitz, J., "Objective Personality Tests Investigating the Structure of Altruism Relation to Source Traits," Journal of Personality. 2 : 103-117, 1952.
- ✓ Clore, Gerald L. and Robert M. Bray. "The Effects of Children's Stories on Behavior and Attitudes Modeling and Vicarious Role Playing," Resources in Education (ERIC). 13 : 156 ; April, 1978.
- ✓ Conoley, Jane Close. "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role play on Sociometric Patterns, Work Norm Meagres and Behavior in Elementary Classroom," Dissertation Abstracts International. 37 : 5977-A ; February, 1977.
- Friedrichs R.W. "Alter Versus Ego : An Exploratory Assessment of Altruism," American Sociological Research. 25 : 498-508, 1960.
- ✓ Geller, Danial M. "Involvement in Role Playing Simulations : A Demonstration With Studies on Obedience," Journal of Personality and Social Psychology. 36 : 219-235 ; March, 1978.
- Greenberg, Martin S. "Situational Determinants of Altruistic Behaviors," Dissertation Abstracts. 29 : 1960 A, December, 1969.
- Jayasuriya, D.L. "Approach to the Study of Altruism," Paper Presented on Socialization in SOLEP conference at Sampran, Nakornprathom Province. During August 21-30, 1972, 4 pp.
- Kohlberg L. "Stage and Sequence : The Cognitive-Development Approach to Socialization in Goslin," in Handbook of Socialization Theory and Research. Chicago : Rand McNally and Company. 1960.
- . "Moral Stages and Moralization : The Cognitive Developmental Approach in Lickona," In Moral Development and Behavior : Theory Research and Social Issues. New York : Holt Rinehart and Winston, 1976.

- Lembo, John M. "Altruistic Attitudes Among Catholic Lay and Religious Female College Students," Journal of Educational Research. 61(2) : 71-73, 1967.
- Macaulay, J., and Berkowitz, L. Altruism and Helping behavior. Academic Press, New York, 1970, 290 pp.
- ✓ Mandellbuam, David Ira. "A Comparative Study of Role-Taking Training for the Enhancement of Moral Development," Dissertation Abstracts International. 37 : 859-A ; August, 1976.
- ✓ Murphy, Herbert Joseph. "The Contribution of Role Playing to the Social Perspective-Taking Levels and Moral Reasoning Levels of Elementary School Pupils," Dissertations Abstracts International. 37 : 1995-A ; October, 1976.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of the Child. Glencoe : Freepress, 1948.
- ✓ Rest, J. Turiel, E., Kohlberg, L. "Level of Moral Development as a Determinant of Preference and Comprehension of Moral Judgements Made by Others," Journal of Personality. 37 ; June, 1969 : 225-252.
- Ribal, J.E. "Social Character and Meanings of Selfishness and Altruism," Sociology and Social Research. 47 : 311-321, 1963.
- Richard E., Garmsor and Berkowitz, Leonard. "Reciprocity and Responsibility Reaction to Prior Help," Journal of Personality and Social Psychology. 3(2) : 227-232, 1966.
- Rosenthal, Ted L. and Barry J. Aimmerman. "Instructional Specificity and Outcome Expectation Observationally Induced Question Formulation," Journal of Education Psychology. 63 : 500-504, October, 1972.
- Secard, P.E. and C.W. Bachman. Social Psychology. New York : McGraw-Hill Book Company, 1964. 659 p.
- ✓ Shaftel, Fannic R. and George Shaftel. Role Playing for Social Value : Decision Making in the Social Studies. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1967.
- ✓ Tayler, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Marmonsworth ; Penguin, 1974.
- Travis, O.P. and Sister Mary Peter. "The Growth of Moral Judgment of Fifth Grade Children Through Role Playing," Dissertation Abstracts International. 35 : 3581-A ; December, 1976.
- ✓ Turiel, Elliot,. "An Experimental Test of Segmentiality of Development Stages in the Child's Judgment," Journal of Personality and Social Psychology. 43 : 502-516, 1948.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- โปรแกรมการใช้นิทรรศการของกลุ่มทดลอง
- รายละเอียดของโปรแกรมการใช้นิทรรศการเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
- โปรแกรมการสอนแบบปกติของกลุ่มควบคุม
- รายละเอียดของโปรแกรมการสอนแบบปกติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
- สถานที่ที่ใช้ในการแสดงนิทรรศการ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติของกลุ่มทดลอง

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติของกลุ่มทดลอง

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	เกมมิตรสัมพันธ์	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองภายในกลุ่มระหว่างนักเรียนและครู 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีดำเนินการของบทบาทสมมติ จุดมุ่งหมายของการแสดงหน้าที่บทบาทของนักเรียนตลอดจนช่วงเวลาระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ใช้ในการทดลอง 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของวิธีการการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ	1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างครูกับสมาชิก ซึ่งกิจกรรมนี้มีชื่อว่า เกมมิตรสัมพันธ์ "โดยมีวิธีการเล่นดังนี้ 1.1 ครูและสมาชิกทุกคนแนะนำชื่อ-สกุลตนเองให้ทุกคนในกลุ่มรู้จัก 1.2 ครูแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด พร้อมกับให้สมาชิกเขียนชื่อตนเองไว้บนหัวกระดาษ 1.3 ครูอธิบายวิธีการเล่นเกมว่า ภายในเวลา 5 นาที ให้นักเรียนทำความรู้จักกับเพื่อน ๆ โดยเอา

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				กระดาษที่ครูแจกให้ (ที่เป็นของนักเรียน) ไปสัมภาษณ์เพื่อนในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการรู้ อาทิเช่น ชื่อ-สกุล ชื่อเล่น อายุ คติประจำใจ อาหารที่ชอบ ฯลฯ และให้นักเรียนพยายามจำข้อมูลของเพื่อนแต่ละคนให้แม่นยำที่สุด 1.4 เปิดโอกาสให้สมาชิกถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มเล่นเกม 1.5 ให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำเพื่อนที่ตนจำได้แม่นยำที่สุดคนละ 1 คน โดยไม่ให้ซ้ำกัน 1.6 ครูสนทนากับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง คั่นเคยกับไว้วางใจกันมากขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างอบอุ่น 2. เมื่อบรรยากาศในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเองครูและสมาชิกในกลุ่มรู้จักกันดีแล้ว ครูเริ่มชี้แจงจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีการของบทบาทสมมติและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				3. ครูอธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ 4. สนทนา ชักถาม และแจกตาราง วัน เวลา สถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ
2	ความเอื้อเฟื้อทางกาย	ยังไม่สาธิต	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ ไคลเบอร์สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการช่วยทำธุรกรรม	ตั้งแต่ ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 5 ขั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. <u>ขั้นเตรียมการ</u> ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานที่ที่เหมาะสมที่ง่ายและชัดเจน 2. <u>ขั้นแสดง</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนที่จะแสดงผลบทบาทสมมติจัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที ในขั้นนี้ประกอบด้วย

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				2.1 ขึ้นเริ่มต้นการพูด 2.2 ขึ้นดำเนินเรื่อง 2.3 ขึ้นสรุป 3. <u>ขึ้นวิเคราะห์และ</u> <u>และอภิปรายผล</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดง ความรู้สึกและความคิดเห็น โดยเน้นเหตุผลและความ รู้สึกอย่างตรงไปตรงมาใช้ เวลาประมาณ 10-15 นาที 4. <u>ขึ้นแสดงเพิ่มเติม</u> ผู้แสดง แสดงเพิ่มเติม ตามข้อเสนอแนะ ของกลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที 5. <u>ขึ้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์</u> <u>และสรุป</u> นักเรียนแลกเปลี่ยน ประสบการณ์และช่วยกันสรุป ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 5-10 นาที

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3	ความเอื้อเฟื้อ ทางกาย	จอมเกร	เพื่อให้นักเรียนสามารถขก ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ ที่ 25 ได้แก่ ให้การสงเคราะห์ เท่าที่กำลังจะช่วยเหลือด้วยความ ยินดี เต็มใจ มั่นใจเล็กน้อย	
4	ความเอื้อเฟื้อ ทางวาจา ทางวาจา	วาจาจากใจ	เพื่อให้นักเรียนสามารถขกระดับ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความเอื้อเฟื้อทางวาจา ตามขั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ ที่ 25 ได้แก่ช่วยเหลือเขาเป็น ธุระให้สำเร็จประโยชน์เพื่อ บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
5	ความเอื้อเพื่อ ทางวาจา	พยาน	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ ทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการ ของโคลเบอร์ก สูงกว่า เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำและ ช่วยเหลือปลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูง ได้รับความเดือดร้อน	
6	ความเอื้อเพื่อ ทางวาจา	ช่วยหน่อส ได้ไหม	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ ทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการ ทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ ที่ 25 ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7	ความเอื้อเฟื้อ ทางสติปัญญา	ไกด์จำเป็น	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ทางสติปัญญาตามขั้นพัฒนาการ ทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 ได้แก่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน	
8	ความเอื้อเฟื้อ ทางใจ	สำนึกผิด	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ทางใจ ตามขั้นพัฒนาการ ทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าว ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัย ในความผิดของผู้อื่น	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9	ความเอื้อเฟื้อ ทางใจ	น้ำใจเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ทางใจ ตามขั้นพัฒนาการ ทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ ที่ 25 ได้แก่ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จัก เห็นใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นมีทุกข์	
10	ความเอื้อเฟื้อ ทางกาย และใจ	ใจเขาใจเรา	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ทางกายและใจตามพัฒนาการ ทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ด้านกำลังกายในการช่วยทำธุระ การงานให้การสงเคราะห์เท่าที่ กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ มุ่งงานเล็กน้อยและฝึก จิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเดิม เมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความ ผิดของผู้อื่น	
11	ความเอื้อเฟื้อ ทางวาจาและ สติปัญญา	เข้าใจแล้ว ... ค่ะ	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ทางวาจาและทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริย ธรรมของโคลเบอร์ก สูง กว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 ได้แก่การช่วยเหลือให้คำ แนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็น ภาระให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ ผู้อื่น ช่วยพูดปลอบใจเมื่อ เพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน และการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนสรุปบททวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ทางวาจา ทางสติปัญญา และทางใจ 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมในครั้งนี้	1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มย่อย แล้วให้แต่ละกลุ่มอภิปราย จากนั้นให้ช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ทางวาจา ทางสติปัญญา และทางใจ จากนั้นให้ตัวแทน ทั้ง 2 กลุ่ม ออกมารายงานผลการอภิปรายให้สมาชิกทุกคนทราบและครูคอยช่วยเหลือเสริมในจุดที่บกพร่องจนเป็นที่พอใจของทุกคน 2. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ 3. ครูกล่าวขอขอบคุณนักเรียนที่เข้ารับการทดลอง และกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ

1. ในการทดลองแต่ละครั้ง ใช้เวลา 50 นาที
2. การประเมินผล ครั้งที่ 1 การปฐมนิเทศ
 - 2.1 สิ่งเกิดความพอใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการร่วมกิจกรรมและ
สร้างควมคุ้นเคย
 - 2.2 สิ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย สนทนา ชักถาม เกี่ยวกับเรื่อง
การแสดงบทบาทสมมติ และโปรแกรมการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
3. การประเมินผล ครั้งที่ 2 -11
 - 3.1 สิ่งเกิดจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
 - 3.2 สิ่งเกิดจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุป
4. การประเมินผล ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ
 - 4.1 ดูจากความพอใจ ความตั้งใจของนักเรียน
 - 4.2 สิ่งเกิดจากการร่วมอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

รายละเอียดของโปรแกรมการให้บทบาทสมมติ
เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงวิชรรมด้านความเชื่อเพื่อ

รายละเอียดของโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ
เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ
ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม เกมมิตรสัมพันธ์

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองภายในกลุ่มระหว่างนักเรียนและครู
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงวิธีดำเนินการของบทบาทสมมติ จุดมุ่งหมายของการแสดง หน้าที่ บทบาทของนักเรียน ตลอดจนช่วงเวลา ระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ใช้ในการทดลอง
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของวิธีฝึกการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ

อุปกรณ์ที่ใช้

1. วัสดุที่ใช้ประกอบการเล่นเกม ได้แก่ ปากกา กระดาษเปล่า
2. เอกสารเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเอื้อเพื่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และระหว่างครูกับสมาชิก ซึ่งกิจกรรมนี้มีชื่อว่า "เกมมิตรสัมพันธ์" โดยมีวิธีการเล่นดังนี้
 - 1.1 ครูและสมาชิกทุกคนแนะนำชื่อ-สกุลตนเองให้ทุกคนในกลุ่มรู้จัก
 - 1.2 ครูแจกกระดาษเปล่าและปากกาให้สมาชิกคนละ 1 ชุด พร้อมกับให้สมาชิกเขียนชื่อตนเองไว้บนหัวกระดาษ
 - 1.3 ครูอธิบายวิธีการเล่นเกมว่า ภายใน 5 นาที ให้นักเรียนทำความรู้จักกับเพื่อน ๆ โดยเอากะดาษที่ครูแจกให้ (ที่เป็นของนักเรียน) ไปสัมภาษณ์เพื่อนในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการรู้ อาทิ เช่น ชื่อ-สกุล ชื่อเล่น อายุ คติประจำใจ อาหารที่ชอบ ฯลฯ และให้นักเรียนพยายามจำข้อมูลของเพื่อนแต่ละคนให้แม่นยำที่สุด
 - 1.4 เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถาม วิธีการเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มเล่นเกม
 - 1.5 ให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำเพื่อนที่ตนจำได้ แม่นยำที่สุดคนละ 1 คน โดยไม่ให้ซ้ำกัน

- 1.6 ครูสนทนากับสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง คั่นเศษกันไว้วางใจกันมากขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างอบอุ่น
2. เมื่อบรรยายภาคในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง ครูและสมาชิกในแต่ละกลุ่มรู้จักกันดีแล้ว ครูเริ่มชี้แจงจุดมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีดำเนินการของบทบาทสมมติ และหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ครูอธิบายจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ และให้ความรู้ในเรื่อง จริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเอื้อเฟื้อและเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้ออย่างสังเขปพอเข้าใจ
4. สนทนา ชี้คำถาม และแจกตารางวัน เวลา สถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

การประเมินผล

1. สังเกตความพอใจ ความตั้งใจที่นักเรียนมีต่อการแสดงและกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย สนทนา ชี้คำถามเกี่ยวกับเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ และโปรแกรมการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

เนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเอื้อเฟื้อ
และเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

1. จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

2. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาเหตุผล เพื่อจะเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ประสบในขณะนั้น

3. ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนในการช่วยเหลือครูและเพื่อนนักเรียน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่บุคคลดังกล่าวด้วยความเต็มใจ ไม่คำนึงถึงความสุขและและความทุกข์ของตัวเองที่จะเป็นผลจากการช่วยเหลือนั้น ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ กระทำเนื่องมาจากความเห็นใจผู้อื่นเป็นสำคัญ การแสดงความเอื้อเฟื้อสามารถแสดงออกได้หลายทาง คือ

3.1 ทางกาย ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระการงาน ให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยให้ได้ ด้วยความยินดี เต็มใจแม้งานเล็กน้อย

3.2 ทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่นและช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบากเดือดร้อน

3.3 ทางสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องที่ชอบ และช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

3.4 ทางใจ ได้แก่ ฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น มนุษย์เรา
ย่อมมีความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ถึงแม้ว่าเราจะเห็นว่าผู้มีความทุกข์นั้น
ได้ก่อทุกข์ให้แก่ตนเองก็ไม่ควรสมน้ำหน้า หรือกล่าวซ้ำเติม ควร
ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นเสมอ

4. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ หมายถึง ความสามารถของ
บุคคลในการคิดหาเหตุผลเพื่อเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใด
อย่างหนึ่งในด้านความเอื้อเฟื้อ ซึ่งได้แก่ ความเอื้อเฟื้อทางกาย ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
ด้วยกำลังกายทางวาจา ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จ ทาง
สติปัญญา การช่วยแสดงความคิดเห็นช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ทางใจ ฝึกจิตใจตนเอง
ให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น

ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางกาย

ชื่อกิจกรรม "ยังไม่สาย"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย ในการช่วยทำธุรการงานให้

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ยังไม่สาย"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เข็มนาฬิกา
3. กระดาษห่อคำถามเรื่อง "ยังไม่สาย" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางกาย เมื่อเพื่อนมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะต้องกระทำแต่ไม่สามารถกระทำได้ นักเรียนเคยช่วยเหลือกระทำแทนหรือไม่

ถ้าเคยช่วยเพราะเหตุใด นักเรียนจึงช่วยและขณะที่ช่วยนักเรียนรู้สึกอย่างไร การช่วยเหลือผู้อื่นแม้เพียงเล็กน้อยแต่ถ้ากระทำได้อย่างสม่ำเสมอทำให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่มากขึ้น

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัคร จำนวน 6 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ยังไม่สาย" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 6 คน แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 9 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "ยังไม่สาย" หลังจากที่ได้ดูการแสดง บทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "ยังไม่สาย" ให้นักเรียน ตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 นักเรียนคิดว่าการที่ชิตาลงวิ่งแข่งแทนปราณี เป็นการกระทำ ที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.2 ในเรื่องนี้ ชิตาเป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นชิตา จะตัดสินใจลงวิ่งแข่งแทนปราณีหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.4 ถ้าชิตาไม่ลงวิ่งแข่งแทนปราณี จะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น มีผลดีหรือผลเสียอย่างไร

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคนแล้วตรวจคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการ ร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชักถามนำเพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผล

เชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย ในการช่วยทำ ภาระการงานให้

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้อื่นด้าน กำลังกาย มีใครเคยขอร้องนักเรียนให้ช่วยทำภาระการงานให้หรือไม่ ถ้ามีนักเรียนได้ ช่วยเหลือหรือไม่ ถ้าช่วยเหลือนักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ได้ช่วยเหลือ การช่วยเหลือ ผู้อื่นส่งผลอย่างไรต่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดง บทบาทสมมติด้านความเอื้อเฟื้อทางกายเรื่อง "ยังไม่สาย" ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ด้านกำลังกาย ในการช่วยทำภาระการงานให้ ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางกาย

ชื่อกิจกรรม "จอมเกเร"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะทำได้ด้วยความยินดี เต็มใจ แม้งานเล็กน้อย

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "จอมเกเร"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ ไม้เรียว

อุปกรณ์ปฐมพยาบาล

3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "จอมเกเร" ปากกา
- กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางกาย นักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนทางด้านกำลังกายบ้างหรือไม่ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนหรือคุณครูถือของ ช่วยทำประโยชน์ให้แก่ทางโรงเรียน ช่วยทำความสะอาดห้องสมุด หรือโรงอาหาร สละที่นั่งในโรงอาหารให้แก่เด็กนักเรียนที่เล็กกว่า เป็นต้น ซึ่งในการช่วยเหลือขณะนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเอื้อเฟื้อ นักเรียนจะต้องทำด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นใจเล็กน้อย และต้องทำโดยไม่หวังผลตอบแทน

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัครจำนวน 7 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "จอมเกเร" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 7 คน แสดงไปตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 8 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "จอมเกเร" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "จอมเกเร" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 นักเรียนคิดว่า ศกร เป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็น ปรีชา นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น

หรือไม่

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็น ศกร นักเรียนจะช่วยปรีชาหรือไม่ เพราะ

เหตุใด

3.1.4 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมห้องกับปรีชา เมื่อรู้ว่าปรีชาถูก

นักเรียนโรงเรียนอื่นทำร้าย นักเรียนเกิดความรู้สึกเช่นไรต่อปรีชา เพราะเหตุใด

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อน และหลังการ ร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ผู้วิจัยช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน ใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่า เปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดี เต็มใจ มุ่งงานเล็กน้อย

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่พอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็น ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางกายภายในครอบครัวของนักเรียน การช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน การช่วยทำธุระให้สำเร็จเท่าที่กำลังจะช่วยให้ ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบาก สิ่งเหล่านี้มีผลอย่างไรต่อภายในครอบครัว และการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "จอมเกเร" ซึ่งเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อทางกาย ได้แก่ ให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดี เต็มใจ มุ่งงานเล็กน้อย โดยไม่หวังผลตอบแทนในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง ความเชื่อเพื่อทางวาจา

ชื่อกิจกรรม "วาจาจากใจ"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเชื่อเพื่อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "วาจาจากใจ"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ สมุด ฯลฯ
3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "วาจาจากใจ" ปากกา

กระดาษเปล่าสำหรับเขียน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อทางวาจา นักเรียนเคยช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้เพื่อน ๆ หรือไม่ เมื่อยามที่เพื่อนมีปัญหาหรือมีเรื่องไม่สบายใจ ถ้าเคยหลังจากช่วยเหลือแล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร และถ้านักเรียนไม่เคยช่วยเหลือ ถ้ามีโอกาสนักเรียนจะช่วยเหลือหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัคร จำนวน 8 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "วาจาจากใจ" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 8 คน แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 7 คน ที่ไม่ได้แสดง ให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดง ประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "วาจาจากใจ" หลังจากที่ได้ดูการแสดง บทบาทสมมติจากนั้น ผู้วิจัยแจกกระดาษห่อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "วาจาจากใจ" ให้นักเรียน ตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 ถ้านักเรียนเป็นมานะ จะช่วยพูดขออนุญาตคุณครูนราเกี่ยวกับ เรื่องการส่งการบ้านในตอนกลางวันของเรณูหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.2 นักเรียนคิดว่ามันจะ แก้ปัญหาเช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.3 นักเรียนคิดว่ามันเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง

3.1.4 ถ้านักเรียนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้อง นักเรียนจะปฏิบัติ

ตนอย่างไร เพื่อให้เกิดความราบรื่นภายในห้อง

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน และตรวจคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการ ร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนตอบ ลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน ใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่า เปรอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็นชนะให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็น ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจา เมื่อนักเรียนพบว่าเพื่อนมีปัญหาหรือมีความไม่สบายใจ นักเรียนรู้สึกอย่างไร และนักเรียน เคยช่วยเหลือเพื่อนหรือไม่ เพราะเหตุใด สิ่งเหล่านี้มีผลอย่างไรต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ของนักเรียน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาเรื่อง "วาจาจากใจ" ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็นพระให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่นในลักษณะของการใช้เหตุผล พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง ความเชื่อเพื่อทางวาจา

ชื่อกิจกรรม "พยาน"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเชื่อเพื่อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำและช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "พยาน"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ แจกัน ดอกไม้ กระเป๋านางสี
3. กระดาษข้อความคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "พยาน" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจา โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการช่วยเหลือเพื่อนฝูงที่ได้รับความเดือดร้อน โดยการให้คำแนะนำหรือช่วยพูดปลอบใจ นักเรียนคนใดเคยปฏิบัติบ้าง และนักเรียนคิดว่า เป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัครจำนวน 7 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "พยาน" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 7 คน แสดงไปตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 8 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "พยาน" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "พยาน" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 นักเรียนคิดว่าสาครมีเหตุผลอะไร จึงยอมเป็นพยานให้บุญชู

3.1.2 นักเรียนคิดว่า สาครช่วยเป็นพยานให้บุญ เช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.3 บุคคลในเรื่องนี้ที่ไม่ควรเอาเสียงอย่างคือใคร เพราะเหตุใด และเรื่องใดบ้างที่ไม่ควรเอาเป็นเสียงอย่า

3.1.4 นักเรียนคิดว่า ถ้าสาครไม่ช่วยเป็นพยานให้บุญ เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบสอดคล้องกันของคำถามก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนตอบได้ลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำและช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่พอใจ หรือมีผู้เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจา นักเรียนเคยช่วยพูดคุ้ระให้เพื่อนยามที่เพื่อนมีปัญหาและขอร้องให้ช่วยหรือไม่ ถ้าเคยความรู้สึกขณะนั้นเป็นอย่างไร ประสพผลสำเร็จหรือไม่ในการช่วยเหลือเพื่อน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "พยาน" ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และช่วยพูดปลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อนในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 6

ชื่อเรื่อง

ความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา

ชื่อกิจกรรม

"ช่วยหน่อยได้ไหม"

เวลา

50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ช่วยหน่อยได้ไหม"
 2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ
 3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "ช่วยหน่อยได้ไหม" ปากกา
- กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับถามนักเรียนเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบให้แก่เพื่อนในยามที่เพื่อนมีปัญหา ต้องการความช่วยเหลือ ถ้านักเรียนช่วยเหลือเพื่อนจะทำให้เพื่อนเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นักเรียนคนใดเคยช่วยเหลือเพื่อนในการแสดงความคิดเห็นบ้าง นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อช่วยเพื่อนแล้ว

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัคร จำนวน 8 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ช่วยหน่อชได้ไหม" โดยให้ผู้แสดง ทั้ง 8 คน แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 7 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลา ประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "ช่วยหน่อชได้ไหม" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "ช่วยหน่อชได้ไหม" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

3.1.1 ถ้านักเรียนเป็นวิภา จะตัดสินใจช่วยแนะนำเรื่องการดูหนังสือ และช่วยทบทวนบทเรียนให้แก่เพื่อน ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใดจึงตัดสินใจเช่นนั้น

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของวิภา จะรู้สึกอย่างไร เมื่อได้ ฟังคำตอบจากวิภาว่าเธอไม่ว่างมึนงานต้องทำ และนักเรียนคิดว่าวิภาเป็นคนอย่างไร

3.1.3 ในการอยู่ร่วมกันภายในห้องเรียน นักเรียนคิดว่าควรปฏิบัติตัว อย่างไม่อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างไรจึงจะทำให้อยู่ภายในสังคมเพื่อน ๆ ได้อย่างมีความสุข

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วม อภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบ ลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ผู้วิจัยจะช่วยชี้ถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่า เปรอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิด หาแนวทางที่ถูกที่ชอบ

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผล ไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็น ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ภายในห้องเรียน และปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อมีปัญหานักเรียนเคยขอร้องไห้เพื่อนช่วยหรือไม่ เมื่อเพื่อนช่วยเหลือนักเรียนรู้สึกอย่างไร และถ้ามีใครมาขอร้องไห้ให้นักเรียนช่วย นักเรียนจะช่วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา เรื่อง "ช่วยหน่อสไต้ไหม" ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็นช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 7

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา

ชื่อกิจกรรม "ไกด์จำเป็น"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ไกด์จำเป็น"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ กระเป๋าเดินทาง หมวก โทรโข่ง
3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "ไกด์จำเป็น" ปากกา กระดาษเปล่าเขียนคำตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับถามนักเรียนในเรื่องของความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา นักเรียนคนใดบ้านเกิดอยู่ต่างจังหวัดบ้าง และได้เคยพาเพื่อน ๆ ไปเที่ยวที่จังหวัดบ้านเกิดของตนเองบ้างหรือไม่ในแต่ละจังหวัดมีสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ควรค่าแก่การศึกษา ถ้านักเรียนได้มีโอกาสพาเพื่อน ๆ ไปเที่ยวที่จังหวัดบ้านเกิดของตน ก็ควรจะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เพื่อน ๆ ด้วยการบอกเล่าสิ่งต่าง ๆ ที่ควรรู้ในจังหวัดของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่เพื่อน ๆ มาก นักเรียนคนใดเคยกระทำเช่นนี้บ้าง และรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เพื่อน ๆ

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัคร จำนวน 9 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "โก๋ดำจำเป็น" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 9 คนแสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 6 คนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "โก๋ดำจำเป็น" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "โก๋ดำจำเป็น" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 เหตุผลที่ปิติไม่ยากเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดบ้านเกิดของตนนั้น นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของปิติ จะมีความรู้สึกอย่างไร ต่อปิติ ที่ปิติไม่ยากเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดบ้านเกิดของเขาซึ่งเป็นจังหวัดที่จะไปทัศนศึกษา

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นปิติจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงไปในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะซักถามซ้ำกันซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นตอนการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา เช่น การช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เพื่อน ๆ ตามกำลังสติปัญญาของตน การช่วยคิดหาแนวทางให้กับผู้ที่มีปัญหา สิ่งเหล่านี้มีผลอย่างไรต่อจิตใจของนักเรียน และการดำรงชีวิตประจำวัน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญาเรื่อง "โก๋ดำจำเป็น" ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตนในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สิ่งเกิดจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สิ่งเกิดจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง ความเชื่อเพื่อทางใจ

ชื่อกิจกรรม "สำนักผิด"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเชื่อเพื่อทางใจตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "สำนักผิด"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ ปากกา กระเป๋านักเรียน ไม้เรียว หนังสือ
3. กระดาษข้อความถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "สำนักผิด" กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางใจ นักเรียนกระทำอย่างไรเมื่อรู้ว่าเพื่อนกำลังมีทุกข์ และเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ นักเรียนได้แสดงความยินดีกับเพื่อนหรือไม่ การไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ และให้อภัยในความผิดของผู้อื่น เป็นการกระทำที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่กันอย่างมีความสุข นักเรียนเคยกระทำหรือไม่อย่างไร

2. ขั้นแสดง

2.1 หาผู้อสาสมัคร จำนวน 9 คน เพื่อเตรียมแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดงพร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "สำนึกผิด" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 9 คนแสดงไปตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 6 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาแสดงประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "สำนึกผิด" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "สำนึกผิด" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษ เขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

3.1.1 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของมาลีนี้คนหนึ่ง นักเรียนจะตั้งข้อรังเกียจมาลีนี้ที่เป็นคนลักขโมยเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.2 นักเรียนคิดว่ากากระทำของชั้นจิต เป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.3 บุคคลใดในเรื่องนี้ที่ควรยกย่องเป็นตัวอย่างที่ดี และบุคคลใดที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง

3.1.4 เพื่อน ๆ ในห้องของมาลินีควรปฏิบัติอย่างไร จึงจะทำให้ทุกคนในห้องเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชี้กลมนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางใจ อาทิ การช่วยเหลือ ปลอดภัย เมื่อเพื่อนมีความทุกข์มีเรื่องไม่สบายใจ ขณะที่นักเรียนกระทำนั้นรู้สึกอย่างไร และนักเรียนให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่นหรือไม่ การกระทำของนักเรียนมีผลอย่างไรต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหา และข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางในที่ได้รับการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "สำนักผัด" ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางใจ

ชื่อกิจกรรม "น้ำใจเพื่อน"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจตามขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น เมื่อผู้อื่นมีทุกข์

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "น้ำใจเพื่อน"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ สมุด
3. กระดาษห่อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "น้ำใจเพื่อน" ปากกา

กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางใจ นักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนในยามที่เพื่อนมีเรื่องทุกข์ใจไม่สบายใจบ้างหรือไม่ ถ้าเคยช่วยเหลือขณะที่ช่วยนักเรียนรู้สึกอย่างไร การที่นักเรียนช่วยผู้อื่นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีจิตใจที่เมตตา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ การฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น เมื่อผู้อื่นมีทุกข์เป็นการกระทำที่ช่วยให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัคร จำนวน 9 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "น้ำใจเพื่อน" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 9 คน แสดงไปตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 6 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "น้ำใจเพื่อน" หลังจากที่ได้ดูการแสดง บทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อความเกี่ยวกับเรื่อง "น้ำใจเพื่อน" ให้กับนักเรียน ตอบลงในกระดาษเขียนของแต่ละคน ซึ่งข้อความมีดังนี้ คือ

3.1.1 นักเรียนคิดว่า ภูษิตเป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นจำรัสจะบรรยายความรู้สึกที่มีต่อภูษิตได้อย่างไร

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นภูษิต นักเรียนจะช่วยเหลือจำรัสในเรื่องต่าง ๆ

หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.4 ในการอยู่ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน นักเรียนคิดว่าควรมีแนวทางการปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะก่อให้เกิดความสุขทั้งต่อตนเองและเพื่อน ๆ รอบข้าง

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคนแล้วตรวจดูคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ ไคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น เมื่อผู้อื่นมีทุกข์

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการช่วยเหลือเพื่อนในยามที่เพื่อนมีเรื่องทุกข์ใจไม่สบายใจ นักเรียนเคยช่วยเหลือหรือไม่ เช่น การปลอบโยนเพื่อให้คลายทุกข์ หรือการช่วยเหลือเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่ช่วยได้เพื่อให้เพื่อนคลายความวิตกกังวล ขณะที่นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนรู้สึกอย่างไร

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติด้านความเอื้อเฟื้อทางใจเรื่อง "น้ำใจเพื่อน" ได้แก่ ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิถีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ

ชื่อกิจกรรม "ใจเขาใจเรา"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการช่วยทำภาระงานให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นใจเล็กน้อยและฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่นไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ใจเขาใจเรา"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ ไม้กวาด ที่ตักขี้ผง ถังขยะ
3. กระดาษข้อความจากการแสดงบทบาทสมมติ "ใจเขาใจเรา" ปากกา
กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้คนอยู่ในกลุ่มด้วยกันได้อย่างมีความสุข และยังส่งผลให้การทำงานร่วมกันภายในกลุ่มประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี นักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนด้านกำลังกายหรือไม่ ถ้านักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนขณะที่ช่วยรู้สึกอย่างไร การช่วยเหลือผู้อื่นแม้เพียงเล็กน้อย แต่กระทำด้วยความเต็มใจย่อมทำให้ผู้รับการช่วยเหลือยินดีและผู้ให้ก็มีความสุขด้วย และถ้าเพื่อน ๆ มีความทุกข์ใจก็ควรจะมีจิตใจให้เห็นใจผู้อื่น ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น การกระทำเช่นนี้จึงจะสมควรได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อโดยแท้จริง

2. ขั้นแสดง

2.1 ทหาอาสาสมัคร จำนวน 9 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "ใจเขาใจเรา" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 9 คน แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 6 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "ใจเขาใจเรา" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "ใจเขาใจเรา" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งคำถามมีดังนี้ คือ

- 3.1.1 นักเรียนคิดว่า อาารย์มีเหตุผลอะไรจึงช่วยพจนานทำเวร
- 3.1.2 บุคคลในเรื่องนี้ที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่างคือใคร เพราะเหตุใด
- 3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นอาารย์ จะช่วยพจนานทำเวรหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.1.4 การที่คุณครูลงโทษพจนานเช่นนี้ นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้ เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำถาม ก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบ ลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชี้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ ความคิดในการพิจารณาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริย ธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูง กว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการช่วยทำงานภาระงาน สงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ ด้วยความยินดี เต็มใจ แม้งานเล็กน้อย และฝึกจิตใจตนเอง ให้รู้จักเห็นผู้อื่น ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็น ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแรกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตประจำวันของนักเรียน เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ นักเรียนเคยได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ๆ หรือไม่

ขณะที่บุคคลอื่น ๆ ช่วยเหลือนักเรียนรู้สึกอย่างไร และถ้านักเรียนได้ช่วยเหลือผู้อื่นบ้าง เช่น สละที่นั่งให้เด็กที่เล็กกว่านั่ง หรือช่วยพูดพลบโสนเด็กที่เล็กกว่าเมื่อเขาร้องไห้เสียใจ ขณะที่นักเรียนช่วยเหลือนักเรียนรู้สึกอย่างไร และเพราะเหตุใดนักเรียนจึงทำเช่นนั้น

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติด้านความเอื้อเฟื้อทางกายและในเรื่อง "ใจเขาใจเรา" ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการช่วยทำธุรการงานให้ส่งเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นใจ เล็กน้อย และฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง ความเชื่อเพื่อทางวาจาและสติปัญญา

ชื่อกิจกรรม "เข้าใจแล้ว...ค่ะ"

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเชื่อเพื่อทางวาจาและทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อนและการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยคิดแนวทางที่ถูกที่ชอบให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

อุปกรณ์ที่ใช้

1. เอกสารเรื่องสถานการณ์แสดงบทบาทสมมติเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ"
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ หนังสือ
3. กระดาษข้อคำถามจากการแสดงบทบาทสมมติ "เข้าใจแล้ว...ค่ะ"

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนในเรื่องของความเอื้อเฟื้อทางวาจาและสติปัญญาในการอยู่ร่วมกัน เมื่อเพื่อนคนหนึ่งคนใดมีปัญหาเราอาจให้คำแนะนำหรือช่วยพูดปลอบใจ การกระทำเหล่านี้ แม้เพียงเล็กน้อยแต่มากด้วยคุณค่าในทำนองเดียวกันถ้าเรามีปัญหาไม่เข้าใจ ไม่มีความรู้ในเรื่องใด ๆ ย่อมกระทำการเหล่านั้นไม่ได้ดี แต่ถ้ามีผู้มาช่วยเหลือให้ความรู้ทำให้เราบรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้ได้เราก็ยินดี การกระทำเหล่านี้นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ถ้านักเรียนมีโอกาส นักเรียนจะกระทำหรือไม่อย่างไร

2. ขั้นแสดง

2.1 หาอาสาสมัคร จำนวน 7 คน เพื่อเตรียมการแสดง

2.2 แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.3 เริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" โดยให้ผู้แสดงทั้ง 7 คน แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน 8 คน ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

3.1 นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" หลังจากที่ได้ดูการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

3.1.1 การที่กรรทองไม่ยอมช่วยเหลือเพื่อน ๆ หรือคุณครู นักเรียน คิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.1.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ หรือคุณครู จะมีความรู้สึกเช่นไรที่ กรรทองมีพฤติกรรมไม่เคยช่วยเหลือใครเช่นนี้

3.1.3 ถ้านักเรียนเป็นกรรทองจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.2 ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจคำตอบ โดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

3.3 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาและสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยพุดลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน และการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบให้แก่ผู้อื่น ตามกำลังสติปัญญาของตน

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ในกรณีที่การแสดงครั้งแรกได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือมีผู้เสนอแนวความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจจัดให้มีการแสดงใหม่อีกครั้ง

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

5.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจา และสติปัญญา นักเรียนเคยประสบเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้หรือไม่ และนักเรียนกระทำอย่างไรบ้าง มีผลดีหรือผลเสียอย่างไรบ้าง ต่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน

5.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา และสติปัญญาที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" ได้แก่ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ชี้ยจุดพลบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อนและการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบให้แก่ผู้อื่น ตามกำลังสติปัญญาของตน ในลักษณะของการใช้เหตุผล เถียงจริยธรรม พร้อมกับวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในวีจจริงของนักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 12

ชื่อเรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

เวลา

50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสรุปบททวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ทางวาจา ทางสติปัญญาและทางใจ
2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

อุปกรณ์ที่ใช้

โต๊ะ เก้าอี้ กระดาษเปล่า ปากกา ฯลฯ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ให้อภิปรายในกลุ่มของตนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ทางวาจา ทางสติปัญญา และทางใจ แล้วสรุปผลการอภิปรายและให้ตัวแทนทั้ง 2 กลุ่มออกมารายงานผลการสรุปให้สมาชิกทุกคนทราบ และครูคอยช่วยเหลือในจุดที่บกพร่องจนเป็นที่พอใจของทุกคน

2. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้
3. ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนที่เข้ารับการทดลอง และจากนั้นครูกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. ดูจากความพอใจ ความตั้งใจของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการสอนแบบปกติของกลุ่มควบคุม

โปรแกรมการสอนแบบปกติ ของกลุ่มควบคุม

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ และกิจกรรม เกมมิตรสัมพันธ์	1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความ คุ้นเคยกันเป็นมิตรที่ดีต่อกัน 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุด มุ่งหมายของการทดลอง 3. เพื่อให้นักเรียนมีความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 4. เพื่อให้นักเรียนมีความ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจริย ธรรมและความเอื้อเพื่อ	1. ครูสนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับการที่จะมาอยู่ร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรม จำเป็นที่ครูและ นักเรียนจะต้องรู้จักกัน เริ่มด้วย ครูแนะนำตัวเองให้นักเรียน ทุกคนรู้จัก 2. ครูแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกคนละชุด และให้สมาชิก เขียนชื่อตัวเองไว้บนหัวกระดาษ เสร็จแล้วครูอธิบายวิธีการเล่น เกมว่า ภายในเวลา 5 นาที ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์เพื่อนใน เรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการ รู้ในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น ชื่อ นามสกุล อายุ ชื่อเล่น คติ ประจำใจ อาหารที่ชอบ และ พยายาจำข้อมูลที่เพื่อนแต่ละคน เขียนให้เราได้มากที่สุด จากนั้น ครูให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำเพื่อน คนที่ตนจำได้แม่นยำที่สุด 1 คน

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			3. ครูสนทนากับนักเรียนทั้งกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกอบอุ่น เป็นมิตรกันมากยิ่งขึ้น 4. ครูอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการสอน 5. ครูอธิบายเรื่องจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเอื้อเฟื้อ เพื่อให้นักเรียนเกิด ความเข้าใจที่ถูกต้อง 6. เปิดโอกาสให้นักเรียนสนทนา ซักถาม และแจกตาราง วัน เวลา สถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนทราบ
2	ความเอื้อเฟื้อทางกาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยก ระดับการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคล - โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการช่วยทำ	ตั้งแต่ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัยดำเนินการสอนแบบปกติ เป็น 3 ขั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ครูสนทนา ซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่สอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละเรื่อง 2. <u>ขั้นสอน</u> 2.1 ครูอธิบายเกี่ยวกับหัวเรื่องในแต่ละครั้ง พร้อมทั้ง

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
		ทำธุระการงาน	ใช้สื่อประกอบการสอน ได้แก่ เอกสาร เทปบันทึกเสียง และ เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปราย และซักถาม 2.2 ให้นักเรียนเล่าพฤติกรรมต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของแต่ละครั้ง 3. <u>ขั้นสรุป</u> นักเรียนช่วยกันสรุป เรื่องที่อภิปรายและครูสรุปเพิ่มเติม
3	ความเอื้อเฟื้อทางกาย	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ ที่ 25 ได้แก่ ให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดีเต็มใจ แม้งานเล็กน้อย	
4	ความเอื้อเฟื้อทางวาจา	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
		โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไถ่ ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็น ภาระให้สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัด ทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น	
5	ความเอื้อเพื่อ ทางวาจา	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความเอื้อเพื่อทางวาจา ตามขั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไถ่ ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และช่วยพูดปลอบใจเมื่อ เพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน	
6	ความเอื้อเพื่อ ทางสติปัญญา	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความเอื้อเพื่อทางสติปัญญา ตาม ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไถ่ ที่ 25 ได้แก่ การช่วยแสดงความ คิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือด ร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7	ความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทม์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน	
8	ความเอื้อเฟื้อทางใจ	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทม์ที่ 25 ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น	
9	ความเอื้อเฟื้อทางใจ	เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทม์	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10	ความเอื้อเฟื้อ ทางกาย และใจ	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายและใจตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย ในการช่วยทำธุรกรรมงาน ส่งเคราะห์เก่าที่กำลังจะช่วยให้ด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นใจเล็กน้อย และฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น	
11	ความเอื้อเฟื้อ ทางวาจา และสติปัญญา	เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาและทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
		สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น ช่วยพุดลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน และการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วย คิดหาแนวทางที่ถูกชอบและเพิ่มพูน ความรู้ให้แก่ผู้อื่น ตามกำลัง สติปัญญาของตน	
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสรุป ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการ เรียนในเรื่องของการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ 2. เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรม ในครั้งนี้	1. ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่า ได้รับความรู้ในเรื่องของการ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน ความเอื้อเพื่ออย่างไรบ้าง จากการเรียนที่ผ่านมา ครูจด คำตอบของนักเรียนไว้บน กระดานดำ 2. ให้นักเรียนซักถามสิ่งที่ยัง ไม่เข้าใจและครูช่วยเพิ่มเติม ส่วนที่บกพร่องให้ถูกต้องสมบูรณ์ 3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นในการเข้าร่วม กิจกรรมครั้งนี้

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			4. ครูกล่าวขอบคุณนักเรียนที่เข้ารับการทดลองและจากนั้นครูกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ

1. การสอนแบบปกติ แต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที
2. การประเมินผล ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ
 - 2.1 สังเกตความสนใจ และความตั้งใจของนักเรียนขณะเข้าร่วมกิจกรรม
 - 2.2 สังเกตจากการสนทนา ชักถาม ในเรื่องที่สอน
3. การประเมินผล ครั้งที่ 2-11
 - 3.1 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
 - 3.2 สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
 - 3.3 สังเกตจากการสรุปของนักเรียน
4. การประเมินผล ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ
 - 4.1 สังเกตจากการสรุปของนักเรียน
 - 4.2 สังเกตจากการอภิปรายชักถาม
 - 4.3 สังเกตความสนใจและตั้งใจขณะร่วมกิจกรรม

**รายละเอียดของโปรแกรมการสอนแบบปกติ
เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงวิจัยธรรมด้านความเชื่อเพื่อ**

รายละเอียดโปรแกรมการสอนแบบปกติ
เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ
ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง ประมุขนิเทศและกิตกรรมเกมมิตรสัมพันธ์

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกันและเป็นมิตรที่ดีต่อกัน
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการทดลอง
3. เพื่อให้นักเรียนมีความคิด และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
4. เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมและความเอื้อเพื่อ

สื่อการสอน

1. วัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม ได้แก่ ปากกา กระดาษเปล่า
2. เอกสารสารเกี่ยวกับเรื่อง จริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเอื้อเพื่อ
เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการที่จะมาอยู่ร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมจำเป็น
ที่ครูและนักเรียนจะต้องมารู้จักกัน เริ่มด้วยครูแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก

2. ครูแจกกระดาษพร้อมปากกาให้สมาชิกทำให้สมาชิกติดคนละชุด และให้สมาชิกเขียนชื่อตัวเองไว้บนหัวกระดาษ เสร็จแล้วครูอธิบายวิธีการเล่นเกมว่า ภายใน 5 นาทีให้นักเรียนไปสัมภาษณ์เพื่อนในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการรู้ อาทิเช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ ชื่อเล่น คติประจำใจ อาหารที่ชอบ และพยายามจำข้อมูลที่เพื่อนเขียนให้เราให้ได้มากที่สุด จากนั้นครูให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำเพื่อนคนที่ตนจำได้แม่นยำที่สุด 1 คน

3. ครูสนทนากับนักเรียนทั้งกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกอบอุ่น เป็นมิตรกันมากยิ่งขึ้น

4. ครูอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการสอน

5. ครูอธิบายเรื่อง จริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเอื้อเฟื้อ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนสนทนาซักถาม และแจกตารางวัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และความตั้งใจของนักเรียนขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการสนทนา ซักถามในเรื่องที่สอน

ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางกาย

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายตามขั้นตอนการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย ในการช่วยทำภาระงานให้

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ยังไม่สาย"
2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง "ยังไม่สาย" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลัมนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางกาย เมื่อเพื่อนมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะต้องกระทำ แต่ไม่สามารถกระทำได้ นักเรียนเคยช่วยเหลือกระทำแทนหรือไม่ ถ้าเคยช่วยเพราะเหตุใดนักเรียนจึงช่วยและขณะที่ช่วยนักเรียนรู้สึกอย่างไร การช่วยเหลือผู้อื่นแม้เพียงเล็กน้อย แต่ถ้ากระทำได้อย่างสม่ำเสมอทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "ยังไม่สาย"

2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "ยังไม่สาย" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

2.1 นักเรียนคิดว่าการที่ชิตาลงวิ่งแข่งแทนปราณี เป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2 ในเรื่องนี้ ชิตาเป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง

2.3 ถ้านักเรียนเป็นชิตา จะตัดสินใจลงวิ่งแข่งแทนปราณีหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.4 ถ้าชิตาไม่ลงวิ่งแข่งแทนปราณี จะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น มีผลดีหรือผลเสียอย่างไร

3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชี้ถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย ในการช่วยทำธุรการงานให้

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย ที่ได้รับการสอนของครูในเรื่อง "ยังไม่สาย" ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกาย ในการช่วยทำธุรการงานให้ ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สิ่งเกิดจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สิ่งเกิดจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สิ่งเกิดจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางกาย

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายตามขั้นตอนการพัฒนาทางจริยธรรมของ คอลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ การสงเคราะห์เท่าที่กำลังช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ มุ่งงานเล็กน้อย

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "จอมเกร"
 2. กระดาษหือคำถามเรื่อง "จอมเกร"
 3. ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางกาย นักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนทางด้านกำลังกายบ้างหรือไม่ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนคุณครูถือของ ช่วยทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน ช่วยทำความสะอาดห้องสมุดหรือโรงอาหาร สละที่นั่งในโรงอาหาร

ให้แก่เด็กนักเรียนที่เล็กกว่า เป็นต้น ขณะที่ช่วยเหลือนั้นนักเรียนรู้สึกอย่างไร ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อ นักเรียนจะต้องทำด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นงานเล็กน้อย และจะต้องทำโดยไม่หวังผลตอบแทน

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "จอมเกเร"

2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "จอมเกเร" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

2.1 นักเรียนคิดว่าศกร เป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง

2.2 ถ้านักเรียนเป็นปรีชา นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.3 ถ้านักเรียนเป็นศกร นักเรียนจะช่วยเหลือปรีชาหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.4 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมห้องกับปรีชา เมื่อรู้ว่าปรีชาถูกนักเรียน

โรงเรียนอื่นทำร้าย นักเรียนเกิดความรู้สึกเช่นไรต่อปรีชา เพราะเหตุใด

3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

4. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "จอมเกเร" ซึ่งเป็นความเอื้อเฟื้อทางกาย ได้แก่ สงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นงานเล็กน้อย ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางวาจา

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ นักเรียนสามารถยกกรณีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาตามขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมของ คอลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็นชนะให้สำเร็จประโยชน์ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "วาจาจากใจ"
2. กระดาษข้อความเรื่อง "วาจาจากใจ" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจา นักเรียนเคยช่วยเจรจาเอาเป็นชนะให้เพื่อน ๆ เมื่อยามที่เพื่อนมีปัญหาหรือมีเรื่องไม่สบายใจหรือไม่ ถ้าเคยหลังจากช่วยเหลือแล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร และถ้านักเรียนไม่เคยช่วยเหลือถ้ามีโอกาสนักเรียนจะช่วยเหลือหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "วาจาจากใจ"
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "วาจาจากใจ" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ
 - 2.1 ถ้านักเรียนเป็นมานะ จะช่วยพูดขออนุญาตคุณครูนราเกี่ยวกับเรื่อง การส่งการบ้านในตอนกลางวันของเรณูหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.2 นักเรียนคิดว่า มานะแก้ปัญหาเช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.3 นักเรียนคิดว่า มานะเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง
 - 2.4 ถ้านักเรียนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าห้อง นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้เกิดความราบรื่นภายในห้อง
3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็วกว่านี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชี้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตรวจคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมลดด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็นชนะให้สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "วาจาจากใจ" ได้แก่ ช่วยเจรจาเอาเป็นชนะให้สำเร็จประโยชน์เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้อื่น ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางวาจา

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกกรณีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาตามขั้นตอนการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และช่วยพูดปลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "พยาน"
2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง "พยาน" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจา โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการช่วยเหลือเพื่อนฝูงที่ได้รับความเดือดร้อน โดยการให้คำแนะนำหรือช่วยพูดปลอบใจ นักเรียนคนใดเคยปฏิบัติบ้าง และนักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "พยาน"
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "พยาน" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ
 - 2.1 นักเรียนคิดว่าสาครมีเหตุผลอะไร จึงยอมเป็นพยานให้บุญชู
 - 2.2 นักเรียนคิดว่า สาครช่วยเป็นพยานให้บุญชูเช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.3 บุคคลในเรื่องที่ไม่ควรเอาเสียงอย่างคือใคร เพราะเหตุใด และเรื่องใดบ้างที่ไม่ควรเอาเป็นเสียงอย่าง
 - 2.4 นักเรียนคิดว่า ถ้าสาครไม่ช่วยเป็นพยานให้บุญชู เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร
3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยช่วยการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยช่วยชี้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือแนะนำ และช่วยพุดปลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "พยาน" ด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และช่วยพุดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สิ่งเกิดจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สิ่งเกิดจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สิ่งเกิดจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 6

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ช่วยหน่อยได้ไหม"
2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง "ช่วยหน่อยได้ไหม" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับ

เขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหา

แนวทางที่ถูกที่ชอบให้แก่เพื่อนในยามที่เพื่อนมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือ ถ้านักเรียนช่วยเหลือเพื่อนจะทำให้นักเรียนเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นักเรียนคนใดเคยช่วยเหลือเพื่อนในการแสดงความคิดเห็นบ้าง นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อช่วยเพื่อนแล้ว

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "ช่วยหน่อยได้ไหม"

2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "ช่วยหน่อยได้ไหม" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

2.1 ถ้านักเรียนเป็นวิกา จะตัดสินใจช่วยแนะนำเรื่องการดูหนังสือและช่วยทบทวนบทเรียนให้แก่เพื่อน ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใดจึงตัดสินใจเช่นนั้น

2.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของวิกา จะรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ฟังคำตอบจากวิกาว่าเธอไม่ว่าง มีงานต้องทำ และนักเรียนคิดว่าวิกาเป็นคนอย่างไร

2.3 ในการอยู่ร่วมกันภายในห้องเรียน นักเรียนคิดว่าควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะทำให้อยู่ภายในสังคมเพื่อน ๆ ได้อย่างมีความสุข

3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ คอลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเชื่อเพื่อทางสติปัญญาที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "ช่วยหน่อยได้ไหม" ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อน ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ ในลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 7

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ไกด์จ๋าเป็น"
2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง "ไกด์จ๋าเป็น" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนาชักถามนักเรียนในเรื่องของความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา นักเรียนคนใดบ้านเกิดอยู่ต่างจังหวัดบ้าง และได้เคยพาเพื่อน ๆ ไปเที่ยวที่จังหวัดบ้านเกิดของตนเองบ้างหรือไม่ ในแต่ละจังหวัดมีสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ควรแก่การศึกษา ถ้านักเรียนได้มีโอกาส

พาเพื่อน ๆ ไปเที่ยวที่จังหวัดบ้านเกิดของตน ก็ควรจะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เพื่อน ๆ ด้วยการบอกเล่าสิ่งต่าง ๆ ที่ควรรู้ในจังหวัดของตนเองซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่เพื่อน ๆ มาก นักเรียนคนใดเคยกระทำเช่นนี้บ้าง และรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เพื่อน ๆ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "โก๋ดำจำเป็น"

2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "โก๋ดำจำเป็น" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ

2.1 เหตุผลที่ปิติไม่อยากเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดบ้านเกิดของตนนั้น นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ ของปิติ จะมีความรู้สึกเช่นไรต่อปิติ ที่ปิติไม่อยากเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดบ้านเกิดของเขา ซึ่งเป็นจังหวัดที่จะไปทัศนศึกษา

2.3 ถ้านักเรียนเป็นปิติ นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่เพราะเหตุใด

3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย

4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ผู้วิจัยจะช่วยชี้ถามนำ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ คอลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่น ตามกำลังสติปัญญาของตน

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางสติปัญญาที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "ไก่ดำเป็น" ได้แก่ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางใจ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถถกเถียงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "สำนึกผิด"
2. กระดาษห่อคำถามเรื่อง "สำนึกผิด" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางใจ นักเรียนกระทำอย่างไรเมื่อรู้ว่าเพื่อนกำลังมีทุกข์ และเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ นักเรียนได้แสดงความยินดีกับเพื่อนหรือไม่ การไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ และให้อภัยในความผิดของผู้อื่นเป็นการกระทำที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่กันอย่างมีความสุข นักเรียนเคยกระทำหรือไม่ อย่างไร

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "สำนักผัด"
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "สำนักผัด" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ
 - 2.1 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของมาลินีคนหนึ่ง นักเรียนจะตั้งข้อรังเกียจมาลินีที่เป็นคนหลักขโมยเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.2 นักเรียนคิดว่า การกระทำของชินจิต เป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.3 บุคคลใดในเรื่องนี้ที่ควรยกย่องเป็นตัวอย่างที่ดี และบุคคลใดที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง
 - 2.4 เพื่อน ๆ ในห้องของมาลินี ควรปฏิบัติอย่างไร จึงจะทำให้ทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษ โดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ ไคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเชื่อเพื่อทางใจที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "สำนึกผิด" ได้แก่ ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางใจ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ การฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นมีทุกข์

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "น้ำใจเพื่อน"
2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง "น้ำใจเพื่อน" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางใจ นักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนในยามที่เพื่อนมีเรื่องทุกข์ใจไม่สบายใจบ้างหรือไม่ ถ้าเคยช่วยเหลือ ขณะที่ช่วยนักเรียนรู้สึกอย่างไร การที่นักเรียนช่วยผู้อื่นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีจิตใจเมตตา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ การฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ เป็นการกระทำที่ช่วยให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "น้ำใจเพื่อน"
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "น้ำใจเพื่อน" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ
 - 2.1 นักเรียนคิดว่า ภูษิตเป็นนักเรียนตัวอย่างที่ดีในเรื่องใดบ้าง
 - 2.2 ถ้านักเรียนเป็นจำรัส จะบรรยายความรู้สึกที่มีต่อภูษิตได้อย่างไร
 - 2.3 ถ้านักเรียนเป็นภูษิต นักเรียนจะช่วยเหลือจำรัสในเรื่องต่าง ๆ หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.4 ในการอยู่ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน นักเรียนคิดว่าควรมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร จึงจะก่อให้เกิดความสุขทั้งต่อตนเองและเพื่อน ๆ รอบข้าง
3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชี้ถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น เมื่อผู้อื่นมีทุกข์

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางใจที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "น้ำใจเพื่อน" ได้แก่ ฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการทำธุรกรรมงาน ให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นใจเล็กน้อย และฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ใจเขาใจเรา"
2. กระดาษข้อความเรื่อง "ใจเขาใจเรา" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับ

เขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ ซึ่งสิ่งนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้คนเราอยู่ในกลุ่มด้วยกันได้อย่างมีความสุข และยังส่งผลให้การทำงานร่วมกันภายในกลุ่มประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี นักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อน

ด้านกำลังกายหรือไม่ ถ้านักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อน ขณะที่ช่วยรู้สึกอย่างไร การช่วยเหลือผู้อื่นแม้เพียงเล็กน้อยแต่กระทำด้วยความเต็มใจ ย่อมทำให้ผู้รับการช่วยเหลือยินดีและผู้ให้ก็มีความสุขด้วย และถ้าเพื่อน ๆ มีความทุกข์ใจ ก็ควรจะฝึกจิตใจให้เห็นใจผู้อื่น ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น การกระทำเช่นนี้จึงจะสมควรได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น แท้จริง

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "ใจเขาใจเรา"
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "ใจเขาใจเรา" ให้นักเรียนตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้ คือ
 - 2.1 นักเรียนคิดว่า อาริย์มีเหตุผลอะไรจึงช่วยพจมานท่าเวร
 - 2.2 บุคคลในเรื่องที่ไม่ควรเอาเสียอย่างคือใคร เพราะเหตุใด และเรื่องใดบ้างที่ไม่ควรเอาเป็นเสียอย่าง
 - 2.3 ถ้านักเรียนเป็นอาริย์ จะช่วยพจมานท่าเวรหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.4 การที่คุณครูจวินทร์ลงโทษพจมานเช่นนี้ นักเรียนคิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจดูคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อดูความสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนได้ตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยซักถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน

ความเอื้อเฟื้อทางกายและใจ ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่า
 เพอร์เซ็นไทล์ที่ 25 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านกำลังกายในการช่วยทำธุรการงาน
 ให้การสงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ มั่นงานเล็กน้อย และฝึกจิตใจ
 ตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ให้อภัยในความผิด
 ของผู้อื่น

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางกาย
 และใจ ที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "ใจเขาใจเรา" ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้าน
 กำลังกายในการช่วยทำธุรการงาน สงเคราะห์เท่าที่กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจ
 มั่นงานเล็กน้อยและฝึกจิตใจตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น ไม่สมน้ำหน้าหรือกล่าวซ้ำเติมเมื่อผู้อื่น
 มีทุกข์ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง ความเอื้อเฟื้อทางวาจาและสติปัญญา

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนสามารถยกกระตึบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจาและทางสติปัญญา ตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ช่วยพูดปลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อนและการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

สื่อการสอน

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ"
2. กระดาษข้อคำถามเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับ

เขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเฟื้อทางวาจาและสติปัญญา ในการอยู่ร่วมกันเมื่อเพื่อนคนหนึ่งคนใดมีปัญหาเราอาจให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือปลอบใจ การกระทำเหล่านี้แม้เพียงเล็กน้อย แต่มากด้วยคุณค่า ในทำนองเดียวกันถ้าเรามีปัญหาไม่เข้าใจไม่มีความรู้ในเรื่องใด ๆ ย่อมกระทำการเหล่านั้นไม่ได้ดี แต่ถ้ามีผู้มาช่วยเหลือให้ความรู้ ทำให้เราบรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้ได้เราก็นับดี การกระทำเหล่านี้ นักเรียนคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ถ้านักเรียนมีโอกาสนักเรียนจะกระทำหรือไม่ อย่างไร

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ"
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" ให้นักเรียน

ตอบลงในกระดาษเขียนตอบของแต่ละคน ซึ่งข้อคำถามมีดังนี้คือ

- 2.1 การที่กรรทองไม่ยอมช่วยเหลือเพื่อน ๆ หรือคุณครู นักเรียนคิดว่าเหมาะสมและถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ๆ หรือคุณครูจะมีความรู้สึกเช่นไร ที่กรรทองมีพฤติกรรมไม่เคยช่วยเหลือใครเช่นนี้
- 2.3 ถ้านักเรียนเป็นกรรทอง จะแสดงพฤติกรรมเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
3. ผู้วิจัยเก็บกระดาษคำตอบของนักเรียนแต่ละคน แล้วตรวจคำตอบโดยใช้เวลาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบสอดคล้องกันของคำตอบก่อนและหลังการร่วมอภิปราย
4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในข้อคำถามเดียวกับที่นักเรียนตอบลงในกระดาษโดยในช่วงการอภิปรายนี้ ผู้วิจัยจะช่วยชี้ถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผลในการตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของ

โคลเบอร์ก สูงกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ได้แก่ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ช่วยพุดปลอบใจ เมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อน และการช่วยแสดงความคิดเห็นช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน

ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและข้อคิดด้านความเอื้อเฟื้อทางวาจา และทางสติปัญญา ที่ได้รับจากการสอนของครูในเรื่อง "เข้าใจแล้ว...ค่ะ" ได้แก่ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ช่วยพุดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความเดือดร้อนและการช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบให้แกผู้อื่นตามกำลังสติปัญญาของตน ในลักษณะของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 12

ชื่อเรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 50 นาที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสรุปทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียนในเรื่องของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อ
2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

สื่อการสอน

ปากกา กระดาษเปล่าสำหรับเขียนตอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าได้รับความรู้ในเรื่องของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่ออย่างไรบ้าง จากการเรียนที่ผ่านมา ครูจดคำตอบนักเรียนไว้บนกระดานดำ
 2. ให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ และครูช่วยเพิ่มเติมสิ่งที่บกพร่องให้ถูกต้อง
- สมบูรณ์
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้

การประเมินผล

1. สังเกตการสรุปของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปรายซักถาม
3. สังเกตความสนใจและตั้งใจขณะร่วมกิจกรรม

สถานการณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ

ยังไม่สาย

ปราณี เป็นนักกีฬาวิ่งแข่งขันที่มีชื่อเสียงของโรงเรียน ในการวิ่งแข่งขันทุกครั้ง ปราณีจะเป็นนักวิ่งที่น่าชื่นชมและชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนเสมอ ปราณีเป็นนักวิ่งที่มีความขยันในการฝึกซ้อมทุกเย็นก่อนกลับบ้านปราณีจะซ้อมวิ่งที่โรงเรียนทุกวัน

วันหนึ่ง ขณะที่ปราณีกำลังฝึกซ้อมได้เกิดอุบัติเหตุวิ่งสะดุดขาตัวเองล้มลง ทำให้กล้ามเนื้อที่ข้อเท้าแพลง ต้องหยุดวิ่งพักรักษาสิกระยะหนึ่ง แต่ในสัปดาห์หน้าทางโรงเรียนจะจัดการแข่งขันกีฬาสีประจำปีขึ้น ซึ่งในการแข่งขันปีนี้ปราณีเป็นนักกีฬาสีม่วง ซึ่งเธอจะต้องเป็นตัวแทนของสีม่วงในการลงแข่งขันวิ่ง แต่เมื่อข้อเท้าบาดเจ็บนี้ย่อมทำให้เธอไม่สามารถลงวิ่งแข่งได้ ถึงแม้เธอจะรักษาตัวให้หายแต่ก็คงไม่ทันในการแข่งขันกีฬาสีปีนี้แน่ ปราณีรู้สึกเสียใจที่เธอเป็นที่หวังของสีแต่เธอไม่สามารถช่วยได้ ธิดาซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของปราณีและอยู่สีม่วงเช่นเดียวกัน รู้สึกสงสารและเห็นใจปราณี จึงเข้าไปปลอบใจปราณีว่าอย่าคิดมาก เพราะถึงแม้ว่าปราณีจะไม่ได้ลงแข่งขันในกีฬาสีปีนี้ แต่ในการแข่งขันในคราวหน้าปราณีก็ยังมีโอกาส ยังไม่สายเกินไปที่จะทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด ถ้าปราณียังฝึกซ้อมวิ่งในขณะนั้นนอกจากผลที่ออกมาจะไม่ได้ดีแล้วอาจจะทำให้อาการบาดเจ็บเป็นมากกว่าเดิมและทำให้รักษาได้ยากขึ้น ซึ่งปราณีก็เข้าใจแต่ไม่สามารถจะทำใจให้ไม่เสียใจได้ ธิดาซึ่งเป็นเพื่อนที่มีน้ำใจ จึงกล่าวว่าถ้าเธอจะช่วยอะไรปราณีได้เธอก็ยินดีช่วย ดังนั้นปราณีจึงขอร้องให้ธิดาช่วยลงวิ่งแทนเธอ เพราะสีม่วงต้องขาดนักวิ่งแน่ และธิดาก็วิ่งได้ดีพอ ๆ

กับเธอ ซึ่งธิดาก็รับปากว่าจะช่วยลงวิ่งให้แต่ไม่แน่ใจในผลที่ออกมา แต่เธอก็จะพยายามทำอย่างดีที่สุด ปราณีขอบใจธิดาและกล่าวว่าถึงผลจะออกมาเป็นอย่างไรเธอก็ดีใจที่มีเพื่อนอย่างธิดา

ในวันแข่งขันวิ่งในกีฬาสีประจำปีนี้ ปราณีไปยืนเชียร์ธิดาข้างสนามแข่งขันผลการแข่งขันธิดาวิ่งได้ที่ 2 ปราณีเข้าไปแสดงความยินดีกับเพื่อนถึงแม้ว่าธิดาจะไม่ได้ที่ 1 ในการวิ่งแข่งแต่ธิดาก็เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของปราณี แล้วทั้งคู่ก็หัวเราะกันอย่างมีความสุข

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของปราณี

ฉันชื่อปราณี เป็นนักกีฬาวิ่งแข่งของโรงเรียนที่นำชัยชนะและชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนเสมอทุกเย็นก่อนกลับบ้านฉันจะซ้อมวิ่งที่โรงเรียนทุกวัน วันหนึ่งขณะที่ซ้อมวิ่งได้เกิดอุบัติเหตุวิ่งสะดุดขาตัวเองล้มลงทำให้กล้ามเนื้อที่ข้อเท้าแพลงต้องหยุดวิ่งพักสักระยะหนึ่ง

แต่สัปดาห์หน้าจะมีการแข่งขันกีฬาสีประจำปี และฉันก็เป็นตัวแทนของสีม่วงในการวิ่งแข่งครั้งนี้ แต่ฉันได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้าไม่สามารถวิ่งแข่งได้ ฉันรู้สึกเสียใจมาก ธิดาเพื่อนสนิทของฉันได้เข้ามาปลอบใจไม่ให้ฉันคิดมาก นอกจากนี้ธิดายังยินดีช่วยเหลือถ้าฉันจะให้ช่วยอะไร ฉันจึงขอร้องธิดาให้ช่วยลงวิ่งแข่งแทนฉันในการแข่งขันกีฬาสีปีนี้ ซึ่งธิดาก็รับปากว่าจะช่วยแต่ไม่แน่ใจในผลที่ออกมาแต่จะพยายามทำอย่างดีที่สุด ซึ่งฉันก็บอกว่าไม่เป็นไรฉันดีใจที่มีเพื่อนอย่างธิดา ในวันแข่งขันฉันไปยืนเชียร์ธิดาที่ข้างสนาม ผลของการแข่งขันธิดาวิ่งแข่งได้ที่ 2 ฉันไปแสดงความยินดีด้วย ถึงแม้ธิดาจะไม่ได้ที่ 1 แต่ธิดาก็เป็นเพื่อนชั้นหนึ่งของฉัน แล้วเราก็หัวเราะกันอย่างมีความสุข

บทบาทของธิดา

ฉันชื่อธิดา เป็นเพื่อนสนิทกับปราณี ฉันเห็นปราณีได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้าจากการฝึกซ้อมวิ่งปราณีเสียใจมาก เพราะการที่ได้รับบาดเจ็บทำให้ปราณีไม่สามารถลงวิ่งแข่งในกีฬาสีประจำปีนี้ได้ฉันเข้าไปปลอบใจปราณีไม่ให้คิดมาก เพราะถึงแม้ว่าปราณีจะไม่ได้ลงแข่งในกีฬาสีปีนี้ แต่การแข่งขันในโอกาสหน้าก็ยังมี ยังไม่สายเกินไปที่ปราณีจะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ซึ่งถ้าปราณีไปวิ่งในระยษนั้นนอกจากผลที่ได้จะออกมาไม่ดีแล้วยังอาจทำให้เท้าได้รับบาดเจ็บมากขึ้นทำให้รักษาให้หายได้ยากขึ้น ซึ่งปราณีก็เข้าใจแต่ก็ยังเสียใจอยู่ ฉันจึงกล่าวว่าถ้าช่วยเหลือปราณีได้ก็จะช่วย ซึ่งปราณีก็ขอร้องให้ฉันช่วยลงวิ่งแข่งแทนเธอ ซึ่งฉันก็รับปาก แต่ก็ไม่แน่ใจในผลที่ออกมา แต่จะพยายามทำอย่างที่สุด ในวันแข่งขันฉันวิ่งได้ที่ 2 ปราณีซึ่งไปเชียร์ฉันที่ข้างสนามมาแสดงความยินดีกับฉันและบอกว่าถึงแม้ว่าฉันจะไม่ได้ที่ 1 แต่ฉันก็เป็นเพื่อนชั้นหนึ่งของปราณี แล้วเราก็ก้าวรเราะกันอย่างมีความสุข

บทบาทของนักวิ่งทั้ง 3 คน

ฉันเป็นนักวิ่งของสีแดง สีเขียว และสีเหลือง ฉันวิ่งแข่งพร้อมกับธิดาซึ่งเป็นนักวิ่งแข่งของสีม่วง ผลปรากฏว่าธิดาซึ่งอยู่สีม่วงวิ่งแข่งได้ที่ 2 สีแดงได้ที่ 1 สีเขียวได้ที่ 3 และสีเหลืองได้ที่ 4

บทบาทของผู้ตัดสินกีฬาวิ่งแข่ง

ฉันเป็นผู้ตัดสินกีฬาวิ่งแข่ง ในกีฬาสีประจำปี ผลการตัดสินสีแดงได้ที่ 1 สีม่วงได้ที่ 2 สีเขียวและสีเหลืองได้ที่ 3 และที่ 4 ตามลำดับ

จอมเกเร

ปรีชา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเด็กที่เกเรของแกล้งเพื่อนเสมอ ถ้าผู้ใดอ่อนแอกว่าปรีชาก็จะแกล้งจนเพื่อนได้รับบาดเจ็บ แม้คุณครูอารีจะเรียกไปทำโทษ หรือตักเตือนปรีชาก็ไม่เคยเข็ดหลาบ เพื่อน ๆ ทุกคนในห้องไม่มีใครของปรีชาเลย

ศกร เป็นหัวหน้าชั้นเรียน มีหน้าที่ดูแลเรื่องต่าง ๆ ภายในห้องเรียนแทนคุณครูอารี เมื่อคุณครูอารีไม่อยู่ เมื่อเห็นปรีชาแกล้งนักเรียนคนใดในห้อง ศกรจะเข้าไปห้ามปราม ไม่ให้มีเรื่องกันและตักเตือนปรีชาไม่ให้เกเรเพื่อน ๆ ในห้อง แต่ปรีชาก็ไม่เคยเชื่อในบางครั้งปรีชายังแกล้งทำร้ายศกรจนได้รับบาดเจ็บซึ่งพฤติกรรมของปรีชาเป็นที่เอือมระอาของคุณครูอารีและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนทุกคน

วันหนึ่งเมื่อโรงเรียนเลิก ศกรเดินทางกลับบ้านพบปรีชาเพื่อนที่เคยเกเรและทำร้ายเขาถูกนักเรียนโรงเรียนอื่นทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ศกรจะไม่ช่วยเหลือ เพราะปรีชาเป็นเด็กเกเร เขาควรจะได้รับผลตอบแทนเช่นนี้บ้าง แต่ศกรก็สงสารและเห็นเพื่อนห้องเดียวกันอยู่โรงเรียนเดียวกัน จึงช่วยเหลือพาปรีชาไปทำการปฐมพยาบาลจนปรีชามีอาการดีขึ้นและศกรก็พากลับบ้าน ปรีชาสำนึกได้และรู้สึกละอายใจที่เคยแกล้งและทำร้ายศกร จึงกล่าวขอโทษศกรซึ่งศกรก็บอกยินดีช่วยเหลือปรีชาและขอร้องปรีชาว่าต่อไปอย่าแกล้งหรือเกเรทำร้ายใครอีก ซึ่งปรีชาก็รับปากตกลงเพราะเขาคิดได้ว่าการแกล้งผู้อื่นให้ได้รับบาดเจ็บ เขาก็จะโทษและกลับมาทำร้ายเราได้

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของปรีชา

ฉันชื่อปรีชา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันชอบแกล้งเพื่อนเสมอ ถ้าผู้ใดอ่อนแอกว่าฉันก็จะแกล้งจนได้รับบาดเจ็บ คุณครูอาวีเรียกฉันไปทำโทษและตักเตือนแต่ฉันก็ไม่เคยกลัวหรือเข็ดหลาบ ศกรซึ่งเป็นหัวหน้าชั้นเรียนได้มาห้ามปรามและตักเตือนฉัน ฉันไม่พอใจจึงแกล้งทำร้ายศกร คุณครูและเพื่อน ๆ บาดเจ็บครูและเพื่อน ๆ ไม่มีใครชอบฉัน วันหนึ่งฉันถูกนักเรียนโรงเรียนอื่นแกล้งและทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ศกรเดินผ่านมาพบฉันจึงช่วยเหลือทำการปฐมพยาบาลให้ ฉันสำนึกได้และรู้สึกละอายใจ จึงขอโทษศกร ศกรขอร้องไม่ให้ฉันเกเร หรือรังแกใครอีกซึ่งฉันก็รับปากตกลง

บทบาทของศกร

ฉันชื่อศกร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนเดียวกับปรีชา ฉันเป็นหัวหน้าชั้นเรียน มีหน้าที่ดูแลเรื่องต่าง ๆ ภายในห้องเรียนแทนคุณครูอาวี เมื่อคุณครูไม่อยู่ ปรีชาซึ่งเป็นนักเรียนภายในห้องชอบแกล้งเพื่อนคนอื่นเสมอ ฉันเข้าไปห้ามปรามและตักเตือนจึงถูกปรีชาแกล้งและทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บด้วย วันหนึ่งโรงเรียนเลิก ฉันเดินทางกลับบ้านพบปรีชาถูกนักเรียนอื่นทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ฉันคิดจะไม่ช่วยเหลือแต่รู้สึกสงสารและคิดว่า เป็นเพื่อนห้องเดียวกันโรงเรียนเดียวกัน ฉันจึงพาไปปฐมพยาบาลจนอาการดีขึ้นแล้วพากลับบ้าน ปรีชาขอบใจฉันและขอโทษที่เคยรังแกฉัน ฉันขอร้องปรีชาไม่ให้ปรีชาแกล้งหรือรังแกใครให้ได้รับบาดเจ็บอีก ซึ่งปรีชาก็รับปากตกลง

บทบาทของคุณครูอาวี

ฉันเป็นคุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรีชาเป็นนักเรียนในห้องของฉันชอบเกเรและแกล้งเพื่อน ๆ ในห้องจนได้รับบาดเจ็บเสมอ ฉันเรียกปรีชามาทำโทษและตักเตือนประจำแต่ปรีชาก็ไม่เข็ดหลาบยังคงแกล้งเพื่อน ๆ เสมอจนฉันรู้สึกเอือมระอา

บทบาทของเพื่อนภายในห้องเรียนเกี่ยวกับศกรและปรีชา

ฉันเป็นเพื่อนของศกรและปรีชา เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนเดียวกัน ฉันถูกปรีชาแกล้งและเกเรจนได้รับบาดเจ็บเป็นประจำ แม้คุณครูอาจารย์จะเรียกไปทำโทษหรือ ศกรหัวหน้าห้องจะห้ามปรามปรีชาก็ไม่เชื่อหรือเข็ดหลาบ ฉันไม่ชอบปรีชาเลย

บทบาทของนักเรียนโรงเรียนอื่น

ฉันเป็นนักเรียนโรงเรียนอื่น เดินทางมากับเพื่อน ๆ มาพบปรีชาซึ่งเป็นเด็กเกเร นิสัยอันธพาลเคยทำร้ายฉันจนได้รับบาดเจ็บ เมื่อฉันพบปรีชาอีกครั้งหนึ่ง ฉันและเพื่อน ๆ จึงรวมกันแกล้งและทำร้ายจนปรีชาได้รับบาดเจ็บและพวกฉันก็วิ่งหนีไป

วาทะจากใจ

มานะ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากเป็นเด็กนักเรียนที่เรียนดีมีความรับผิดชอบ และเป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในด้านต่าง ๆ เสมอ จึงได้รับแต่งตั้งจากคุณครูนราซึ่งเป็นครูประจำชั้นและเพื่อน ๆ ให้เป็นหัวหน้าห้องหน้าที่ของมานะคือดูแลเรื่องต่าง ๆ ภายในห้องเรียนและรวบรวมการบ้านของเพื่อน ๆ ไปส่งคุณครูนราด้วย

วันหนึ่ง มานะทำหน้าที่ของตนตามปกติ โดยการรวบรวมการบ้านของนักเรียนภายในห้องส่งคุณครูนราในตอนกลางวันแทนตอนเช้า เพราะเขายังทำการบ้านไม่เสร็จเนื่องจากเมื่อคืนพ่อของเขอป่วยมาก เขาต้องช่วยดูแลพ่อทั้งคืนทำให้เขาไม่มีเวลาทำการบ้านต้องมาทำที่โรงเรียนมานะไม่อาจทำตามคำขอร้องของเรณูได้ เพราะเขาต้องรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากคุณครูนราและเพื่อน ๆ คนอื่น เขาจึงรวบรวมการบ้านไปส่งในตอนเช้าเช่นเดิม แต่มานะก็ได้รอพบคุณครูนรา และเล่าเรื่องของเรณูให้ฟังพร้อมทั้งขออนุญาตคุณครูเกี่ยวกับเรื่องการบ้านในตอนกลางวันของเรณู ซึ่งคุณครูนราก็เข้าใจและอนุญาต ทำให้เรณูไม่ต้องถูกทำโทษ เขารู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจเอื้อเฟื้อของมานะมากเขาไปขอใจมานะที่ช่วยพูดกับคุณครูนราให้ ซึ่งมานะก็กล่าวว่าเขาสินดีช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทุกคนถ้าสามารถทำได้

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของเด็กชายมานะ

ฉันชื่อมานะ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันได้รับแต่งตั้งจากคุณครูประจำชั้น และเพื่อน ๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ฉันมีหน้าที่ดูแลเรื่องต่าง ๆ ภายในห้องและรวบรวม การบ้านไปส่งคุณครูทุกเช้า วันหนึ่งเรณูเพื่อนในห้องได้มาขอร้องฉันให้ช่วยรวบรวมการบ้าน ไปส่งคุณครูในตอนกลางวันแทนตอนเช้า เพราะเธอทำการบ้านยังไม่เสร็จเนื่องจากต้องดูแล พ่อที่ป่วยทั้งคืนซึ่งฉันไม่อาจทำได้ เพราะต้องรับผิดชอบการบ้านของเพื่อนคนอื่น ๆ ด้วย ฉันรวบรวมการบ้านไปส่งคุณครูในตอนเช้าเช่นเดิม แต่ฉันก็ได้รอฟพบคุณครูนรา และเล่าเรื่องของเรณูให้คุณครูฟังพร้อมทั้งขออนุญาตเกี่ยวกับเรื่องการส่งการบ้านในตอนกลางวันของเรณู ซึ่งคุณครูก็เข้าใจและอนุญาต ทำให้เรณูไม่ต้องถูกทำโทษ เธอมาขอบใจฉันซึ่งก็ยินดีช่วย เพื่อน ๆ ทุกคนถ้าสามารถทำได้

บทบาทของเด็กหญิงเรณู

ฉันชื่อเรณู เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องเรียนเดียวกับมานะ ฉันได้ไป ขอร้องมานะให้ช่วยรวบรวมการบ้านส่ง ในตอนกลางวันแทนตอนเช้า เนื่องจากฉันยัง ทำการบ้านไม่เสร็จ เพราะเมื่อคืนฉันต้องดูแลพ่อซึ่งป่วยอยู่ทั้งคืน ทำให้ไม่มีเวลาทำการบ้าน ต้องมาทำที่โรงเรียนซึ่งมานะไม่ตกลง เขารวบรวมการบ้านไปส่งในตอนเช้าตามปกติ แต่มานะ ได้ช่วยพูดเรื่องของฉันให้คุณครูทราบ พร้อมทั้งขออนุญาตเรื่องการส่งการบ้านในตอนกลางวัน ของฉันด้วย ทำให้ฉันไม่ต้องถูกทำโทษ ฉันรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของมานะมาก จึงไปขอบใจเขา ซึ่งเขาก็บอกว่ายินดีช่วยเพื่อนทุก ๆ คนถ้าสามารถทำได้

บทบาทของคุณครูนรา

ฉันเป็นคุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นครูที่เอาใจใส่ในเรื่องต่าง ๆ ของลูกศิษย์เสมอ ใช้เหตุผลในการเรียนการสอน ฉันได้แต่งตั้งมานะลูกศิษย์คนหนึ่งในห้องให้เป็นหัวหน้าห้อง เพราะมานะเป็นเด็กที่เรียนดี มีความรับผิดชอบและเป็นเด็กที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ วันหนึ่งมานะได้เข้ามาพบฉันและเล่าเรื่องของเรณุนักเรียนในห้องคนหนึ่งพร้อมทั้งอนุญาตเรื่องการส่งการบ้านตอนกลางวันของเรณูซึ่งฉันก็เข้าใจและอนุญาต

บทบาทของเพื่อน ๆ ภายในห้องของมานะและเรณู

ฉันเป็นเพื่อนห้องเดียวกันมานะและเรณู ฉันได้เสนอแต่งตั้งมานะเป็นหัวหน้าห้อง เพราะเขาเป็นคนดีมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องต่าง ๆ เสมอ และเป็นคนที่มีความรับผิดชอบทุกเข้าฉันจะส่งการบ้านเพื่อมานะจะได้รวบรวมไปส่งคุณครู

พยาน

บุญชู เป็นเด็กนักเรียนที่เรียบร้อย เรียนดีและตั้งใจเอาใจใส่ในการเรียนเสมอ เขาเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วันหนึ่งในตอนพักกลางวัน หลังจากบุญชูรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้ว เขาก็เดินขึ้นมาบนห้องเรียน เขาตั้งใจจะมาหยิบหนังสือไปอ่าน เมื่อบุญชูขึ้นมาบนห้องเขาเห็นแจกันดอกไม้บนโต๊ะคุณครูอาภาหล่นลงมาตกซึ่งเขาก็ไม่รู้ว่ามันตกได้อย่างไร ขณะนั้นสมคิดเดินขึ้นมาบนห้องเช่นเดียวกัน เขาเห็นบุญชูอยู่ในห้องเพียงคนเดียว และเห็นแจกันของคุณครูหล่นตกอยู่ที่พื้น เขาคิดว่าบุญชูต้องทำแจกันของคุณครูอาภาแตกแน่ แม้บุญชูจะบอกว่าเขาไม่ได้ทำ เมื่อเขาเข้ามาในห้องก็พบแจกันของคุณครูแตกอยู่แล้ว แต่สมคิดก็ไม่เชื่อ

เมื่อขึ้นมาเรียนในช่วงบ่าย คุณครูอาภาถามนักเรียนในห้องว่า ใครเห็นบ้างว่าแจกันบนโต๊ะครูแตกได้อย่างไร สมคิดลุกขึ้นพูดว่าเขาเห็นบุญชูในห้องเรียนเพียงคนเดียวในตอนกลางวัน และเห็นแจกันของคุณครูตกอยู่ที่พื้น ซึ่งเขาคิดว่าบุญชูอาจจะรู้ว่าแจกันของคุณครูแตกได้อย่างไร คุณครูอาภาถามบุญชูว่า เขารู้หรือไม่ว่าแจกันของครูแตกได้อย่างไร ซึ่งบุญชูก็ตอบว่าเขาไม่ทราบว่าแจกันแตกได้อย่างไร เพราะเมื่อเขาเข้ามาในห้องก็พบแจกันแตกอยู่แล้ว สาคกรซึ่งเป็นเพื่อนคนหนึ่งในห้องเขารู้สึกเห็นใจบุญชูที่จะต้องถูกเพื่อน ๆ และคุณครูสงสัยว่าเป็นผู้ทำแจกันแตกหรือไม่ เขารู้นิสัยของบุญชูดีว่าเป็นคนที่ซื่อตรงไม่เคยโกหกใคร เขาจึงยืนขึ้นบอกคุณครูว่าเขาเป็นพยานให้กับบุญชูได้ เพราะในตอนกลางวันเขาเดินอยู่กับบุญชู และบุญชูก็ขอตัวเดินขึ้นมาหยิบหนังสือบนห้องเรียนเพียงคนเดียว แต่เขาไม่คิดว่าบุญชูจะเป็นคนทำแจกันแตก เพราะบุญชูเป็นคนที่เรียบร้อย และถ้าบุญชูทำแจกันแตกจริงบุญชูจะต้องยอมรับผิดแล้ว เพราะแจกันแตกก็ไม่ได้เป็นความผิดที่ร้ายแรง และบุญชูก็เป็นคนที่ซื่อตรง คุณครูอาภาเห็นเหตุการณ์เช่นนี้ก็มิได้เอาโทษผู้ใด เพราะถึงอย่างไรแจกันก็แตกไปแล้ว บุญชูเป็นนักเรียนที่เรียบร้อยและซื่อตรง และสาคกรก็ช่วยเหลือเป็นพยานให้เรื่องจึงยุติในที่สุด

คุณครูตักเตือนนักเรียนทุกคนให้ช่วยดูแลห้องเรียนของตนให้ดี และถ้าผู้ใดทำผิดก็ควรยอมรับผิด บุคคลที่ทำผิดและยอมรับผิดเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่อง และให้อภัยเสมอ บุญชูเข้าไปขอบใจสาครที่ช่วยเป็นพยานให้ สาครบอกว่ายินดีช่วยเสมอถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของบุญชู

ฉันชื่อบุญชู เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ วันหนึ่งในตอนพักกลางวันหลังจากฉันรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ฉันเดินขึ้นไปบนห้องเรียน ตั้งใจจะหยิบหนังสือไปอ่าน เมื่อฉันขึ้นมาบนห้องฉันเห็นแจกันดอกไม้บนโต๊ะคุณครูอาภาหล่นลงมาแตก ฉันไม่รู้ว่ามันแตกได้อย่างไร สมคิดเดินขึ้นมาพอดี เขาคิดว่าฉันเป็นคนทำแจกันแตก ถึงแม้ว่าฉันจะบอกว่าไม่ได้ทำเขาก็ไม่เชื่อ เมื่อฉันเรียนในช่วงบ่ายคุณครูอาภาถามนักเรียนในห้องถึงเรื่องแจกันที่แตก สมคิดลุกขึ้นบอกคุณครูว่าเขาเห็นฉันอยู่คนเดียวในห้องตอนกลางวัน เขาคิดว่าฉันต้องรู้ว่าแจกันของคุณครูแตกได้อย่างไร ฉันบอกคุณครูว่าฉันไม่ทราบว่าแจกันแตกได้อย่างไร เพราะเมื่อฉันมาบนห้องก็พบแจกันแตกอยู่แล้วสาครช่วยพูดเป็นพยานให้ฉัน คุณครูไม่ได้เอาผิดผู้ใด ฉันเข้าไปขอบใจสาครที่ช่วยเป็นพยานให้

บทบาทของสมคิด

ฉันชื่อสมคิด เรียนห้องเดียวกับบุญชูและสาคร ตอนพักกลางวันฉันขึ้นมาบนห้องเรียน ฉันพบบุญชูอยู่บนห้องเพียงคนเดียวและเห็นแจกันของคุณครูหล่นแตกอยู่บนพื้น ฉันคิดว่าบุญชูต้องเป็นคนทำแจกันของคุณครูอาภาแตกแน่ ๆ ถึงแม้บุญชูจะปฏิเสธแต่ฉันก็ไม่เชื่อ

ในช่วงการเรียนตอนบ่าย คุณครูอาภาได้ถามนักเรียนในห้องเกี่ยวกับเรื่องแจกันที่แตก ฉันลุกขึ้นบอกคุณครูว่าฉันเห็นบุญชูอยู่ในห้องเรียนคนเดียวในตอนกลางวัน และคิดว่าบุญชูจะต้องรู้ว่าแจกันของคุณครูแตกได้อย่างไร

บทบาทของสาคร

ฉันชื่อสาคร เป็นเพื่อนคนหนึ่งในห้องเรียนเดียวกับบุญชูและสมคิด ฉันช่วยเป็นพยานให้กับบุญชูเกี่ยวกับเรื่องแจกันของคุณครูอาภาที่แตก ฉันบอกคุณครูว่า ฉันเดินอยู่กับบุญชู และบุญชูก็ขอเดินขึ้นมabenห้องเรียนเพื่อหยิบหนังสือ ฉันไม่คิดว่าบุญชูจะทำแจกันแตกเพราะเขาเป็นคนที่เรียบร้อย และถ้าบุญชูทำแจกันแตกจริง ก็คงยอมรับผิดแล้ว เพราะไม่มีความผิดที่ร้ายแรง และบุญชูเป็นเพื่อนที่ซื่อตรงคนหนึ่ง

บทบาทของคุณครูอาภา

ฉันเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อขึ้นเรียนในช่วงบ่าย ฉันถามนักเรียนในห้องเกี่ยวกับแจกันดอกไม้ที่แตก ใครเห็นบ้างว่าแจกันแตกได้อย่างไร สมคิดได้ลุกขึ้นพูดว่าเขาเห็นบุญชูอยู่ในห้องเรียนเพียงคนเดียวในตอนกลางวัน ซึ่งบุญชูอาจจะรู้ว่าแจกันแตกได้อย่างไร แต่บุญชูปฏิเสธเขาไม่รู้ว่าแจกันแตกได้อย่างไร เพราะเมื่อขึ้นมาก็พบแจกันแตกอยู่แล้ว และสาครยังช่วยลุกขึ้นพูดเป็นพยานให้กับบุญชูด้วย ฉันไม่ได้เอาโทษผู้ใดเพราะถึงอย่างไรแจกันก็แตกไปแล้ว แต่ได้ตักเตือนนักเรียนให้ช่วยกันดูแลภายในห้องเรียนให้ดี และถ้าผู้ใดทำผิดผู้นั้นย่อมได้รับการยกย่องและให้อภัยเสมอ

ช่วยหน่อยได้ไหม

วิภา เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ที่มีผลการเรียนดีมาก ชยัน ชอบอ่านหนังสือ และเอาใจใส่การเรียนเสมอ ต่างกับดวงดาวนักเรียนห้องเรียนเดียวกัน ซึ่งเรียนหนังสือไม่เก่งแม้จะพยายามตั้งใจเรียน แต่เธอก็ไม่สามารถจะทำให้ผลการเรียนออกมาดีได้ เธอเป็นคนที่วิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ เสมอ โดยเฉพาะเรื่องการสอบที่จะมาถึง เธอเกรงว่าจะสอบไม่ผ่าน

ก่อนสอบปลายภาคเรียน ดวงดาวได้ไปขอร้องวิภาให้ช่วยแนะนำเรื่องการดูหนังสือก่อนสอบ และช่วยทบทวนบทเรียนที่ผ่านมาให้แก่เธอ เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ได้ไปขอร้องวิภาให้ช่วยแนะนำเรื่องการดูหนังสือ และช่วยทบทวนบทเรียนที่เรียนผ่านมา ซึ่งเนื้อหาบางเรื่องเพื่อน ๆ ไม่ค่อยเข้าใจ วิภารู้สึกอึดอัดใจเธอไม่อยากจะช่วยใครด้วยเกรงว่าเพื่อน ๆ จะทำคะแนนสอบได้ดีกว่าเธอ ซึ่งถ้าผลการเรียนเป็นเช่นนั้นเธอคงเสียใจ ดังนั้น เธอจึงขอผลัดดวงดาวและเพื่อน ๆ ไปก่อน และจะคอยบอกว่าเธอไม่ว่างมีงานต้องทำ ดวงดาวและเพื่อน ๆ ในห้องที่มาขอร้องวิภาให้ช่วยในเรื่องเรียนต่างรู้สึกผิดหวังที่วิภาเป็นคนไม่มีน้ำใจเหลือเพื่อช่วยเหลือเพื่อน ๆ เลย เมื่อวิภาจะพูดคุยหรือเล่นกับใคร ไม่มีใครอยากจะเล่นหรือพูดคุยกับวิภาทั้งนี้เพราะความเห็นแก่ตัวของเธอ วิภารู้สึกเสียใจ เธอคิดได้ว่าเธอควรจะช่วยเหลือดวงดาวและเพื่อน ๆ การที่เรียนได้ดีแต่ชีวิตไม่มีความสุขต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อนเธอรู้สึกเหงา

ดังนั้น ก่อนการสอบปลายภาคเรียน วิภาได้นัดดวงดาวและเพื่อน ๆ มาพบร่วมกัน เธอช่วยแนะนำวิธีการดูหนังสือก่อนสอบให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เธอยังช่วยทบทวนบทเรียนที่เรียนผ่านมาให้เพื่อน ๆ ด้วย เพื่อน ๆ ในห้องรู้สึกดีใจและซาบซึ้งใน

น้ำใจของวิภา ผลการสอบปลายภาคเรียน ดวงดาวสามารถทำคะแนนได้ดีพอสมควร สำหรับเพื่อน ๆ คนอื่นก็เช่นเดียวกันต่างทำคะแนนได้ดีขึ้นกันทุกคน เพื่อน ๆ ต่างมาชอบใจ วิภาที่ช่วยเหลือทำให้พวกตนมีผลการเรียนดีขึ้น วิภารู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองที่สามารถช่วยเหลือเพื่อน ๆ ได้และคิดว่าต่อไปนี้ เธอจะไม่เห็นแก่ตัวเช่นที่ผ่านม่อีกแล้ว

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของวิภา

ฉันชื่อวิภา เป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ฉันชอบอ่านหนังสือ เอาใจใส่ในเรื่องเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผลการเรียนของฉันอยู่ในเกณฑ์ดี ดวงดาวและเพื่อน ๆ ได้มาขอร้องฉันให้ช่วยแนะนำเรื่องการดูหนังสือก่อนสอบ และช่วยทบทวนบทเรียนเพื่อเตรียมสอบในปลายภาคเรียนนี้ ฉันรู้สึกอึดอัดไม่สบายใจเกี่ยวกับเรื่องที่เพื่อนขอร้อง เพราะเกรงว่าเพื่อนจะทำคะแนนสอบได้ดีกว่า ฉันจึงขอผลัดดวงดาวและเพื่อน ๆ และจะบอกว่าไม่ว่างมึงงานต้องทำเพื่อน ๆ ไม่พอใจ ไม่มีใครอยากจะพูดคุยกับฉัน ฉันรู้สึกเสียใจและคิดว่าถึงฉันจะเรียนเก่งแต่การไม่มีเพื่อนทำให้ฉันไม่มีความสุข ฉันได้นัดเพื่อน ๆ มาพวกร่วมกันและฉันก็ช่วยแนะนำการดูหนังสือก่อนสอบ และช่วยทบทวนบทเรียนที่เรียนผ่านมา ผลการสอบเพื่อน ๆ ทำการสอบได้คะแนนดีขึ้นทุกคน ดวงดาวและเพื่อน ๆ พากันชอบใจฉัน ทำให้ฉันรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง และคิดว่าต่อไปนี้ฉันจะไม่เห็นแก่ตัวอีก

บทบาทของดวงดาว

ฉันชื่อดวงดาว เป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ห้องเดียวกับวิภา ฉันเรียนหนังสือไม่เก่ง แม้จะพยายามตั้งใจเรียน แต่ผลการเรียนก็ไม่เคยได้ดีฉันรู้สึกวิตกกังวลในเรื่องต่างๆ เสมอ โดยเฉพาะเรื่องเรียนเกรงว่าจะสอบไม่ผ่าน ฉันได้ไปขอร้องวิภาให้ช่วยทบทวนบทเรียนและแนะนำการดูหนังสือก่อนสอบให้ แต่วิภาได้ขอผลัดไปในโอกาสหน้า และบอกไม่ว่างเสมอมีงานต้องทำ ฉันรู้สึกผิดหวัง ภายหลังวิภาได้มาช่วยแนะนำการดูหนังสือก่อนสอบและช่วยทบทวนบทเรียนให้ ทำให้ฉันสอบผ่านและทำคะแนนได้ดีขึ้น ฉันรู้สึกดีใจและซาบซึ้งในน้ำใจของวิภามากจึงได้ไปขอบใจเธอ

บทบาทของเพื่อนภายในห้องเรียนเดียวกับวิภา

ฉันเป็นนักเรียนห้องเดียวกับวิภา ก่อนสอบปลายภาคฉันได้ไปขอร้องวิภาให้ช่วยแนะนำการดูหนังสือก่อนสอบและช่วยทบทวนบทเรียนที่เรียนผ่านมาในบางเรื่องที่ยังไม่เข้าใจ แต่วิภาขอผลัดไปในโอกาสหน้าและบอกว่าไม่ว่างเสมอมีงานต้องทำ ฉันรู้สึกผิดหวังที่วิภาไม่มีน้ำใจเหลือเพื่อช่วยเหลือเพื่อน ๆ เมื่อวิภาจะมาพูดคุยด้วย ฉันไม่อยากจะพูดด้วยเพราะไม่ชอบนิสัยเห็นแก่ตัวของวิภา แต่ภายหลังวิภาได้มานัดฉันและเพื่อน ๆ มาพัวพร้อมกัน เธอได้ช่วยแนะนำเรื่องการดูหนังสือก่อนสอบและยังช่วยทบทวนบทเรียนที่เรียนผ่านมาด้วย ผลการสอบฉันทำคะแนนสอบได้ดีขึ้น ฉันดีใจและซาบซึ้งในน้ำใจของวิภามากจึงได้ไปขอบใจเธอ

โกด์จำเป็น

ปิติ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในช่วงปิดภาคเรียน คุณครูมาลาได้จัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมดไปทัศนศึกษา ที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เพราะจังหวัดนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งโบราณสถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง สมบัติซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของปิติตราพบว่า ปิติเป็นคนจังหวัดนครราชสีมา เขาจึงได้เสนอขึ้นมา ควรจะให้ปิติเป็นผู้แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมาให้แก่เพื่อน ๆ ทุกคน รวมทั้งคุณครูมาลาเห็นด้วย จึงขอร้องให้ปิติช่วยเหลือในการไปทัศนศึกษาในครั้งนี้อย่างดี

ปิติรู้สึกอึดอัดใจ เขายินดีที่จะแนะนำและให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา แต่เขาก็เกรงว่าเพื่อน ๆ และคุณครูมาลาจะถามเกี่ยวกับที่ตั้งบ้านของเขา ซึ่งเขาไม่อยากให้ใครรู้ว่าบ้านของเขามีฐานะค่อนข้างยากจน เขานำเรื่องนี้ไปปรึกษากับสมบัติ ซึ่งสมบัติก็บอกปิติว่าทุกคนคบกับปิตีก็เพราะว่าปิติเป็นคนที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อแก่เพื่อน ๆ เสมอ เพื่อน ๆ ไม่ได้คบปิติที่ฐานะนะ ขอให้ปิติทำใจให้สบาย และภาคภูมิใจว่าตนเองเป็นคนที่อยู่ในจังหวัดที่น่าท่องเที่ยวมีโบราณสถานที่สำคัญมากมาย และยังมีที่ท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง ซึ่งเพื่อน ๆ คนอื่นไม่มีโอกาสอย่างปิติ ซึ่งปิตีก็เข้าใจและเห็นด้วย

ในการไปทัศนศึกษาปิติช่วยแนะนำให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ เกี่ยวกับโบราณสถานที่สำคัญต่าง ๆ และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นอย่างดี เพื่อน ๆ ต่างสนุกสนานและได้รับความรู้ ทุกคนต่างชมว่าปิติเป็นคนเก่งและคุณครูมาลายังมาขอบใจปิติที่ช่วยให้ความรู้ในการมาทัศนศึกษาในครั้งนี้ ปิติรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเขาไม่วิตกกังวลอีกแล้วว่าเขาจะมีฐานะอย่างไร แต่เขาก็สามารถช่วยทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของปิติ

ฉันชื่อปิติ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในช่วงปิดภาคเรียน คุณครูได้จัดให้นักเรียนชั้น ป.6 ทั้งหมดไปทัศนศึกษาที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดบ้านเกิดของฉัน สมบัติซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของฉัน ได้เสนอชื่อฉันให้เป็นผู้แนะนำและให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ เกี่ยวกับโบราณสถานที่สำคัญต่าง ๆ และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามต่าง ๆ เป็นอย่างดี เพื่อน ๆ ต่างสนุกสนานและได้รับความรู้ คุณครูมาขอบใจฉันและเพื่อน ๆ มาชมว่าฉันเป็นคนเก่ง ฉันรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและไม่วิตกกังวลอีกแล้วว่าฉันจะมีฐานะอย่างไร แต่ฉันก็สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้

บทบาทของสมบัติ

ฉันชื่อสมบัติ เป็นเพื่อนสนิทกับปิติ ฉันเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในช่วงปิดภาคเรียน คุณครูได้จัดให้นักเรียนชั้น ป.6 ทั้งหมดไปทัศนศึกษาที่จังหวัดนครราชสีมา ฉันทราบว่าปิติเป็นคนจังหวัดนี้ ฉันจึงได้เสนอชื่อปิติให้เป็นผู้ที่แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานที่สำคัญ และสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามต่าง ๆ ให้แก่เพื่อน ๆ แต่ปิติรู้สึกอึดอัดใจเขาเกรงว่าเพื่อน ๆ และคุณครูจะถามเกี่ยวกับที่ตั่งบ้านของเขาซึ่งเขาไม่อยากให้ใครรู้ เพราะที่บ้านของเขามีฐานะค่อนข้างยากจน ปิติมาปรึกษาฉันซึ่งฉันก็ได้ปลอบใจและให้กำลังใจว่าคนเราคบกันไม่ได้คบกันที่ฐานะ ทุกคนคบปิติเพราะปิติเป็นคนดี มีน้ำใจและฉันบอกปิติทำใจให้สบายขอให้เขาภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นในจังหวัดที่มีโบราณสถานที่สำคัญและมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง ซึ่งคนอื่น ๆ ไม่มีโอกาสอย่างปิติซึ่งปิตีก็เข้าใจและเห็นด้วย

บทบาทของคุณครูมาลา

ฉันเป็นคุณครูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในช่วงปิดภาคเรียน ฉันจัดให้นักเรียนชั้น ป.6 ทั้งหมดไปทัศนศึกษาที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ เพราะจังหวัดนี้มีโบราณสถานที่สำคัญและมีที่ท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง สมบัติได้เสนอว่าควรให้ปิติเป็นคนแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมาแก่เพื่อน ๆ เพราะปิติเป็นคนจังหวัดนี้ ซึ่งนักเรียนทุกคนและฉันก็เห็นด้วย ในการไปทัศนศึกษาปิติให้ความรู้และแนะนำในสถานที่ต่าง ๆ เป็นอย่างดี เด็ก ๆ สนุกสนานกันทุกคน ฉันจึงไปขอใบปิติที่ช่วยเหลือเพื่อน ๆ

บทบาทของเพื่อน ๆ ของปิติและสมบัติ

ฉันเป็นเพื่อน ๆ ของปิติและสมบัติเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในช่วงปิดภาคเรียนคุณครูได้จัดให้ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดนครราชสีมา สมบัติเสนอชื่อปิติเสนอชื่อปิติให้เป็นคนแนะนำและให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ ทุกคนเห็นด้วยเพราะปิติเป็นคนจังหวัดนี้ ในการไปทัศนศึกษาปิติได้ให้ความรู้และแนะนำที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทุก ๆ คนชมว่าปิติเป็นคนเก่ง

สำนักผัด

มาลินี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อน ๆ ชอบมาลินีทุกคน เพราะมาลินี เป็นนักเรียนที่เรียนดี และคอยช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องการเรียนเสมอ ภายในห้องเรียน ของมาลินีมีแต่เพื่อน ๆ ที่มีฐานะค่อนข้างดี ยกเว้นมาลินีที่เป็นเด็กนักเรียนที่ฐานะทางบ้าน ไม่ค่อยดี เธอไม่มีเสื้อผ้าชุดใหม่ ๆ ไม่มีอุปกรณ์เครื่องเรือนที่สวยงามอย่างเพื่อน ๆ

วันหนึ่ง วิมลนำปากกาที่คุณพ่อซื้อให้เป็นของขวัญวันเกิดมาอวดเพื่อน ๆ ในห้อง มันเป็นปากกาที่สวยงามมาก เพื่อน ๆ ต่างชม มาลินีเห็นว่ามันสวยงามเหมือนกันเธออยากมี อยากได้อย่างวิมลบ้าง แต่ฐานะทางบ้านของเธอไม่ค่อยอำนวยเช่นนั้น แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนก็เกิดขึ้น ปากกาของวิมลหายไ้ เธอเสียใจมากเพราะคุณพ่อเพิ่งซื้อให้

คุณครูรัตนาซึ่งเป็นคุณครูประจำชั้น จึงช่วยค้นหาให้ภายในห้อง และปรากฏว่าพบ อยู่ในกระเป๋าदानในสุดของมาลินี คุณครูรัตนาจึงเรียกมาลินีไปพบแล้วสอนว่า การหยิบของ ของคนอื่นไปเป็นสิ่งที่ไม่ดี ของของใครใคร่รัก ถ้าของเราหายเราก็ย่อมเสียใจเช่นเดียวกัน คุณครูลงโทษมาลินีด้วยการตี 2 ที และให้มาลินีสัญญาว่าจะไม่ทำเช่นนี้อีก ซึ่งมาลินีก็ให้ สัญญา

เพื่อน ๆ ของมาลินีรู้เรื่องนี้ จึงตั้งข้อรังเกียจมาลินีที่เป็นคนลักขโมย มาลินีรู้สึก เสียใจมากที่เพื่อน ๆ ไม่มีใครอยากพูดคุยกับเธอ

ชื่นจิต ซึ่งเป็นเพื่อนคนหนึ่งในห้องเห็นมาลินีเศร้าซึ้งก็รู้สึกสงสาร เธอคิดว่า ทุกคนทำไม่ถูก ชื่นจิตเข้าไปต่อว่าเพื่อน ๆ ที่ไม่มีเหตุผล ทุก ๆ คนย่อมจะทำผิดพลาดกันได้ แต่เมื่อคนทำผิดและสำนึกผิดได้แล้ว เราก็ควรจะให้อภัยเพื่อช่วยให้เขาอยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข ชื่นจิตพาเพื่อน ๆ ไปพูดคุยกับมาลินี ซึ่งมาลินีรับปากว่าจะไม่ทำเรื่องน่าอับอาย เช่นนี้อีก เพื่อน ๆ ยินดีที่ได้ยินเรื่องนี้จากปากของมาลินีเอง ทุกคนสัญญาว่าจะไม่แสดง กริยาที่ไม่ดีต่อมาลินีอีก มาลินีขอบใจเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้อภัยเธอ ทุกคนหันมาพูดคุยกับมาลินี ดังเดิม ความสุขจึงกลับมาหามาลินีผู้สำนึกผิดได้ดังเดิม

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของมาลินี

ฉันชื่อมาลินี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเรียนหนังสือได้ดีจึงคอยช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในเรื่องการเรียนเสมอ วิมลนำปากกาที่สวองามมาอวดที่โรงเรียน ฉันอยากได้จิ้งขโมยปากกาของวิมลไปซ่อนในกระเป๋าด้านหลังในที่สุด แต่ในที่สุดคุณครูรัตนาก็ค้นจนพบ คุณครูเรียกฉันไปสั่งสอนและให้ฉันสัญญาว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีกซึ่งฉันก็ให้สัญญา และคุณครูก็ทำโทษฉันด้วยการตี 2 ที เพื่อนของฉันรู้เรื่องนี้จึงตั้งข้อรังเกียจฉันไม่มีใครอยากพูดคุยกับฉัน ฉันรู้สึกเสียใจมาก ชื่นจิตพาเพื่อน ๆ มาพูดคุยด้วย ฉันสัญญากับเพื่อน ๆ ว่าจะไม่ทำเรื่องน่าอับอายเช่นนั้นอีก เพื่อนต่างให้อภัยฉัน ฉันจึงกลับมามีความสุขดังเดิม

บทบาทของวิมล

ฉันชื่อวิมล เป็นเพื่อนเรียนอยู่ห้องเดียวกับมาลินี ฉันเอาปากกาที่คุณพ่อซื้อให้ในวันเกิดมาอวดเพื่อน ๆ ปากกาดำมนี่เพื่อน ๆ ต่างชมว่าสวยงามมาก แต่ในวันนั้นปากกาของฉันได้หายไ้ไป ฉันเสียใจมากเมื่อคุณครูรัตนาก็เป็นคุณครูประจำชั้นทราบเรื่อง จึงช่วยค้นหาให้ ในที่สุดก็พบอยู่ในกระเป๋าด้านหลังของมาลินี ฉันดีใจที่ได้ปากกาคืน

บทบาทของชื่นจิต

ฉันชื่อชื่นจิต เป็นเพื่อนร่วมห้องเรียนกับมาลินี และวิมล ฉันเป็นคนมีเหตุผลและมีจิตใจโอบอ้อมอารี ฉันเห็นมาลินีมีความทุกข์เสียใจ เพราะเพื่อนตั้งข้อรังเกียจมาลินีที่ไปขโมยปากกาของวิมล ไม่มีใครอยากคบหรือพูดคุยด้วยฉันรู้สึกสงสารมาลินี และเห็นว่าเพื่อน ๆ ทำไม่ถูกต้องที่แสดงกริยากับมาลินีเช่นนี้ ฉันจึงไปช่วยพูดกับเพื่อน ๆ ให้เข้าใจว่าคนเราชอบทำผิดพลาดกันได้ แต่เมื่อเราสำนึกผิดแล้วก็ควรให้อภัยเพื่อช่วยให้เขาอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฉันพาเพื่อน ๆ ไปพูดคุยกับมาลินี ในที่สุดเพื่อน ๆ ก็ให้อภัยมาลินี เมื่อมาลินีรับปากว่าเธอจะไม่ทำเรื่องน่าอับอายเช่นนั้นอีก

บทบาทของคุณครูรัตนา

ฉันเป็นคุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นครูที่เอาใจใส่เรื่องราวต่าง ๆ ของลูกศิษย์ทุกคนให้ความเป็นธรรม และอบรมลูกศิษย์ให้เป็นคนดี วันหนึ่งมีนักเรียนในห้องของฉันได้มาพบกับฉันและบอกว่าปากกาที่คุณพ่อเพิ่งซื้อให้ เป็นของขวัญวันเกิดได้หายไป เธอเสียใจมาก ฉันจึงช่วยค้นหาให้ และในที่สุดก็พบอยู่ที่กระเป๋าด้านในสุดของมาลินี ฉันเรียกมาลินีไปพบแล้วสั่งสอนไม่ให้มาลินีขโมยของของใครอีก เพราะของของใครใคร่รัก ฉันทำโทษมาลินีโดยการตี 2 ที และให้มาลินีสัญญาว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีก ซึ่งมาลินีก็ให้สัญญา

น้ำใจเพื่อน

จำรัส เป็นนักเรียนที่ย้ายเข้ามาใหม่ เนื่องจากจำรัสเป็นคนเก็บตัว จึงไม่ค่อยมีเพื่อนบ่อยครั้งที่จำรัสขาดเรียนโดยไม่มีสาเหตุ ครูสุพิตราจึงสั่งให้ภูษิตซึ่งอยู่ใกล้บ้านจำรัสไปตามจำรัสให้มาเรียนเพราะใกล้สอบแล้ว

เมื่อจำรัสมาโรงเรียนก็มักจะนั่งอยู่คนเดียวเงียบ ๆ ไม่ยอมเข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ในห้องดังนั้น จึงไม่มีใครสนใจจำรัสมากนัก ภูษิตสังเกตเห็นจำรัสเหม่อลอยและถอนใจบ่อยครั้งก็รู้สึกเป็นห่วง จึงเข้าไปพูดคุยด้วยเพื่อแสดงความเป็นมิตร ครั้งแรก ๆ จำรัสก็ทำไม่ไว้วางใจที่ภูษิตเข้ามาทำดีด้วย แต่เมื่อภูษิตหาโอกาสอยู่ใกล้ขีตจำรัสบ่อยเข้า จำรัสก็เริ่มเป็นกันเองมากขึ้นและยอมรับภูษิตเป็นเพื่อนในที่สุด

จำรัสจะกล่าวอย่างท้อแท้เสมอว่า ตัวเองเรียนไม่เก่งคงสอบตกแน่ ๆ ภูษิตจึงปลอบโยนและให้กำลังใจว่า อย่าเพิ่งหมดหวัง บางทีถ้าจำรัสได้ทบทวนบทเรียนตั้งแต่ต้นอาจจะเรียนหนังสือได้ดีขึ้น ภูษิตรับอาสาเป็นคนกวาดวิชาให้จำรัส จำรัสรู้สึกซาบซึ้งในความปรารถนาของเพื่อน ดังนั้นทุกวันเด็กสองคนจะหาโอกาสทบทวนบทเรียนด้วยกันเสมอ ภูษิตไม่เคยแสดงอาการเบื่อหน่ายที่จะต้องคอยอธิบายเรื่องเก่าซ้ำแล้วซ้ำอีก ด้วยเหตุนี้จำรัสจึงมีกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อให้ผลการเรียนออกมาดี เพื่อตอบแทนความมีน้ำใจของภูษิต

เมื่อจบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 6 ผลปรากฏว่าจำรัสสอบผ่านทุกวิชา แม้ว่าคะแนนจะไม่สูงนัก ครูสุพิตราชมเชยผลการเรียนของจำรัสและยกย่องความตั้งใจจริง นอกจากนี้ยังได้กล่าวชมเชยความเป็นเพื่อนที่ดีและมีน้ำใจงดงามของเด็กชายภูษิตด้วย

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของจำรัส

ฉันชื่อจำรัส เป็นเด็กนักเรียนที่ย้ายเข้ามาใหม่ ฉันชอบเก็บตัวและนั่งอยู่คนเดียวเงียบ ๆ ไม่ยอมเข้ากลุ่มเพื่อน ๆ ในห้อง ดังนั้นจึงไม่มีใครสนใจฉันมากนัก ฉันขาดเรียนบ่อยครูให้ภูษิตไปตามฉันที่บ้าน ภูษิตเข้ามาพูดคุยกับฉันและแสดงอาการเป็นมิตรด้วย ครั้งแรกฉันไม่ไว้ใจภูษิตแต่ภูษิตก็มาพูดคุยกับฉันบ่อย ในที่สุดฉันก็ยอมรับภูษิตเป็นเพื่อน ฉันมักท้อแท้เรื่องการเรียนเสมอ แต่ภูษิตก็เข้ามาช่วยปลอบโยนและให้กำลังใจ นอกจากนี้ ภูษิตยังช่วยทบทวนวิชาให้ด้วย ฉันรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจของภูษิต ฉันตั้งใจเรียนเพื่อตอบแทนความมีน้ำใจของภูษิต เมื่อผลการสอบภาคปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ออกมาปรากฏว่าฉันสอบผ่านทุกวิชา ถึงแม้ว่าจะคะแนนจะไม่สูงนักแต่ฉันก็ดีใจ คุณครูสุพัฒน์รากล่าวชมเชยผลการเรียนและความตั้งใจจริงของฉัน

บทบาทของภูษิต

ฉันชื่อภูษิต เป็นนักเรียนห้องเดียวกับจำรัส จำรัสขาดเรียนบ่อยคุณครูสุพัฒน์ราก็ให้ฉันไปตามจำรัสที่บ้าน เมื่อจำรัสมาโรงเรียนฉันสังเกตเห็นจำรัสนั่งเหม่อลอย และถอนใจบ่อยครั้งก็รู้สึกเป็นห่วง ฉันเข้าไปพูดคุยกับจำรัสแสดงความเป็นมิตร ครั้งแรกจำรัสมีทีท่าที่ไม่ไว้วางใจฉัน แต่เมื่อฉันพูดคุยกับเขาบ่อยครั้งในที่สุดเราก็เป็นเพื่อนกัน จำรัสกล่าวท้อแท้ใจในเรื่องเรียน ฉันจึงช่วยปลอบใจไม่ให้หมดหวัง และฉันอาสาช่วยทบทวนวิชาให้กับจำรัส ฉันไม่เคยรู้สึกเบื่อที่จะต้องคอยอธิบายเรื่องเรียนให้จำรัส เมื่อผลการสอบภาคปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่าจำรัสสอบผ่านทุกวิชาฉันรู้สึกดีใจด้วย คุณครูชมฉันว่าเป็นเพื่อนที่ดีมีน้ำใจในดวงใจ

บทบาทของคุณครูผู้พัฒนา

ฉันเป็นคุณครูผู้พัฒนา ฉันเป็นครูประจำชั้นห้องของจำรัสและภูษิต ฉันเห็นจำรัสขาดเรียนบ่อยจึงให้ภูษิตไปตามเพราะบ้านใกล้กัน จำรัสเรียนหนังสือไม่ค่อยเก่ง ฉันเห็นภูษิตคอยช่วยกวดวิชาให้จำรัสเสมอ เมื่อผลการสอบภาคปลายของชั้นประถมปีที่ 6 ออกมาปรากฏว่าจำรัสสอบผ่านทุกวิชา ฉันชมจำรัสเกี่ยวกับผลการเรียน และความตั้งใจเรียนของเขา และฉันยังชมเชยภูษิตว่าเป็นเพื่อนที่ดีและมีน้ำใจดงามด้วย

บทบาทของเพื่อน ๆ ภายในห้องเรียนเดียวกับจำรัสและภูษิต

ฉันเป็นเพื่อน ๆ ภายในห้องเรียนเดียวกับจำรัสและภูษิต พวกเราไม่มีใครสนใจจำรัส เพราะเขามักจะนั่งอยู่คนเดียวเงียบ ๆ พวกเราจึงไม่รู้เรื่องความทุกข์ใจของเขา

ใจเขาใจเรา

พจมานเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 เธอเป็นเด็กเกเร ชอบแกล้งเพื่อนในเรื่องต่าง ๆ เสมอ บางครั้งแกล้งหลอกเพื่อนให้ตกใจ และในบางครั้งก็แกล้งดิงเก้าอี้ออกในขณะที่เพื่อนกำลังจะนั่งทำให้เพื่อนล้มลงเจ็บตัว พจมานก็หัวเราะชอบใจ ไม่มีใครอยากจะคบกับพจมาน แม้คุณครูจรินทร์จะเรียกไปทำโทษก็ไม่เคยขัดหลาบ เมื่อเธอเข้าไปในกลุ่มเพื่อน ๆ ไม่มีใครอยากจะพูดคุยหรือเล่นด้วยทุกคนจะลุกเดินหนีแยกย้ายกันไปหมด ทำให้เธอโกรธมาก

วันหนึ่ง ครูณีนั่งอ่านหนังสืออยู่ที่ม้านั่ง พจมานเห็นก็เดินเข้าไปจะพูดคุยเล่นด้วย แต่ครูณีเห็นพจมานเดินเข้ามาเธอจึงลุกเดินหนีไป ทำให้พจมานรู้สึกโกรธแค้นมาก ในตอนพักกลางวันพจมานนั่งเล่นอยู่ที่สนามหญ้าข้างทาง ครูณีเดินผ่านมาพจมานเห็นดังนั้นจึงแกล้งยื่นขาออกไปที่ทางเดิน ครูณีหลบไม่ทันจึงล้มลงได้รับบาดเจ็บ ครูณีจึงนำเรื่องนี้ไปฟ้องคุณครูจรินทร์ คุณครูเรียกพจมานไปทำโทษโดยการให้พจมานทำเวรภายในห้องเรียนคนเดียวเป็นเวลา 1 สัปดาห์ อารีย์ซึ่งเรียนอยู่ห้องเรียนเดียวกับพจมานและครูณี เป็นเด็กที่มีใจเมตตาครูณาน้ำใจดีเป็นที่รักใคร่ของเพื่อน ๆ เห็นพจมานถูกทำโทษเช่นนั้นก็รู้สึกสงสาร แต่การที่คุณครูจรินทร์ลงโทษพจมานก็เป็นเรื่องที่ถูกต้อง เพราะความประพฤติของพจมานเองทำให้เพื่อนได้รับบาดเจ็บ วันหนึ่งขณะที่พจมานทำเวรอยู่เธอรู้สึกไม่ค่อยสบายจึงนั่งลงพัก อารีย์เห็นเพื่อนไม่สบายและต้องทำเวรคนเดียวก็รู้สึกเห็นใจและสงสาร เธอจึงเข้าไปช่วยทำเวรให้พจมานรู้สึกดีใจที่อารีย์มาช่วยเธอทำเวร เธอจึงกล่าวขอโทษอารีย์ อารีย์บอกว่าไม่เป็นไร เธอยินดีช่วยเหลือเพียงแต่ขอให้พจมานประพฤติตัวเสียใหม่อย่าแกล้งเพื่อน ๆ ให้คิดถึงตัวเราถ้ามีใครมาแกล้งเราก็มองไม่ชอบ คนอื่นก็เช่นเดียวกัน ให้คิดถึงใจเขาใจเรา ถ้าพจมานทำตัวเสียใหม่เพื่อน ๆ ก็จะรัก และจะไม่มีใครเดินหนีพจมานอีก ซึ่งพจมานก็เข้าใจและเห็นด้วย เธอให้สัญญาว่าต่อไปนี้จะไม่แกล้งใครอีกแล้ว ซึ่งอารีย์ก็ยินดีด้วย

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของพจมาน

ฉันชื่อพจมาน เป็นเด็กนักเรียนคนหนึ่ง ฉันชอบแกล้งเพื่อน ๆ เสมอเช่น บางครั้งก็หลอกเพื่อนให้ตกใจ บางครั้งก็แกล้งดึงเก้าอี้ออกในขณะที่เพื่อนจะนั่ง ทำให้เพื่อนล้มลงเจ็บตัวฉันรู้สึกสนุกมาก แต่เพื่อน ไม่มีใครอยากพูดคุยกับฉันเลย วันหนึ่งฉันเห็นครูณีนั่งอ่านหนังสือฉัน จึงเดินเข้าไปหาจะพูดคุยเล่นด้วย แต่ครูณีรีบลุกเดินหนีไปไม่ยอมพูดคุยกับฉัน ฉันรู้สึกโกรธมากในตอนพักกลางวันฉันนั่งเล่นอยู่ที่สนามหญ้าข้างทาง ครูณีเดินผ่านมาฉันเห็นดังนั้นจึงแล้งขึ้นขาออกไปที่ทางเดิน ครูณีหลบไม่ทันจึงล้มลงได้รับบาดเจ็บ ครูณีนำเรื่องนี้ไปฟ้องครู ฉันถูกทำโทษโดยให้ทำเวรภายในห้องเรียนคนเดียวเป็นเวลา 1 สัปดาห์ วันหนึ่งขณะที่ฉันทำเวร ฉันรู้สึกไม่ค่อยสบายจึงนั่งลงอาวรีได้เข้ามาช่วยฉันทำเวร ฉันรู้สึกดีใจและขอบใจ อาวรีบอกว่าไม่เป็นไร เธอยินดีช่วยเหลือแต่อาวรีขอให้ฉันประพฤติตัวเสียใหม่อย่าแกล้งเพื่อน ๆ อีก ซึ่งฉันก็เข้าใจและเห็นด้วยฉันสัญญาว่าต่อไปนี้จะไม่แกล้งใครอีกแล้ว ซึ่งอาวรีก็ยินดีกับฉันด้วย

บทบาทของอาวรี

ฉันชื่ออาวรี เป็นนักเรียนห้องเรียนเดียวกับพจมานและครูณี ฉันชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อน ต่างชอบฉัน วันหนึ่งพจมานถูกคุณครูทำโทษให้ทำเวรภายในห้องเรียนคนเดียวเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ฉันรู้สึกสงสารแต่ก็ช่วยเหลือไม่ได้เพราะพจมานกระทำตัวเองวันหนึ่งฉันเดินผ่านมา เห็นพจมานไม่สบายและนั่งลงขณะทำเวร ฉันรู้สึก

สงสารจึงเข้าไปช่วยพจมานดีใจเข้ามาขอบคุณฉัน ฉันบอกไม่เป็นไรยินดีช่วยเหลือเพียงแต่ขอให้พจมานประพฤติตนเสียใหม่อย่าแกล้งเพื่อน ๆ อีก ให้คิดถึงใจเขาใจเรา ถ้ากระทำได้เพื่อน ๆ ก็จะไม่รังเกียจและยินดีจะพูดคุยกับพจมาน ซึ่งพจมานก็เข้าใจและสัญญาว่าจะไม่แกล้งใครอีก ซึ่งฉันก็ยินดีด้วย

บทบาทของคุณครูจรินทร์

ฉันเป็นคุณครูประจำชั้นประถมปี 6 พจมานเป็นเด็กนักเรียนในห้องของฉันมีนิสัยชอบแกล้งเพื่อนเป็นประจำ แม้ฉันจะทำโทษก็ไม่เคยเข็ดหลาบ วันหนึ่งพจมานแกล้งครูณีจนได้รับบาดเจ็บ ฉันจึงลงโทษพจมานโดยการให้ทำเวรภายในห้องเรียนคนเดียวเป็นเวลา 1 สัปดาห์

บทบาทของเพื่อน ๆ ภายในห้องเรียนเดียวกับพจมานและอารีย์

พวกฉันเป็นเพื่อน ๆ ห้องเรียนเดียวกับพจมานและอารีย์ พวกฉันไม่ชอบพจมานเพราะเป็นคนที่แกล้งเพื่อน ๆ เสมอ ถ้าพจมานจะมาคุยหรือเล่นด้วย พวกฉันจะเดินหนีแยกย้ายกันไป ไม่มีใครพูดคุยกับพจมาน

เข้าใจแล้ว...ค่ะ

กรรทอง เป็นเด็กนักเรียนคนหนึ่ง กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เธอเป็นคนที่เรียนอยู่ในเกณฑ์ดี พุฒคุยก่ง เชื้อมั่นในตนเอง แต่มีข้อเสียอย่างหนึ่งคือ เธอไม่เคยคิดที่จะช่วยเหลือใคร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อเพื่อน ๆ ออกปากขอความช่วยเหลือเธอมักจะอ้างในเรื่องต่าง ๆ และบอกปฏิเสธทุกครั้ง จนเป็นที่เอือมระอาของเพื่อน ๆ ไม่มีใครคิดที่จะขอความช่วยเหลือจากกรรทองอีกเลย

วันหนึ่ง กรรทองกำลังวิ่งเล่นอยู่กับตุ๊กตาและมณี คุณครูมาลีถือหนังสือเดินผ่านมา กรรทองไม่เห็นวิ่งไปชนคุณครูจนหนังสือที่ถือมาหล่นกระจาย ตุ๊กตาและมณีเห็นดังนั้นจึงรีบวิ่งไปขอโทษคุณครูมาลีพร้อมกับช่วยเก็บหนังสือให้ด้วย แต่กรรทองกลับยืนเฉยเพราะเธอคิดว่าเพื่อน ๆ ก็ทำแทนเธอแล้วและหนังสือของคุณครูก็ไม่ได้หล่นมากนัก คุณครูมาลีเห็นดังนั้นจึงเรียกกรรทองไปตักเตือนเกี่ยวกับความประพฤติ เมื่อเราทำให้ผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนหรือบาดเจ็บเราควรจะกล่าวคำขอโทษหรือให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถช่วยได้ แม้จะช่วยได้ไม่มากก็ตามแต่ก็เป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจ เมื่อเธอกระทำจะทำให้เกิดการอภัยซึ่งกันและกัน และเป็นที่รักใคร่ของผู้ที่พบเห็นแต่กรรทองกลับกล่าวว่าที่เธอวิ่งชนคุณครูจนหนังสือหล่นนั้นเธอก็จะช่วยคุณครูเช่นกันถ้าเพื่อนไม่ทำก่อน แต่เมื่อเห็นตุ๊กตาและมณีเก็บให้คุณครูแล้วเธอจึงไม่ได้ช่วยอะไร และอีกอย่างหนึ่งเธอก็คิดว่ามิได้เป็นเรื่องร้ายแรงอะไร คุณครูมาลีจึงกล่าวกับกรรทองว่า เธอจะยึดถือความคิดเช่นนั้นก็ตามใจ แต่สักวันเธอจะเข้าใจที่ครูพูดตักเตือนในวันนี้

ต่อมา เมื่อกรรทองคบกับเพื่อนคนใด และเธอทำให้เพื่อนได้รับความเดือดร้อนหรือบาดเจ็บ เธอจะไม่เคยแสดงน้ำใจแม้เพียงพาไปห้องพยาบาล เพื่อน ๆ เริ่มเบื่อหน่ายกรรทองไม่มีใครอยากคบหรือเล่นด้วย กรรทองเริ่มถูกสังคมคือเพื่อน ๆ ลงโทษ ในที่สุดกรรทองก็เข้ามาพูดคุยกับคุณครูมาลี เธอกล่าวว่าเธอเข้าใจแล้วว่าที่คุนครูตักเตือน การช่วยเหลือแม้เพียงเล็กน้อยแต่ก็มีคุณค่าช่วยให้ผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ต่อไปนี้ถ้าเธอทำให้ใครเดือดร้อนหรือได้รับบาดเจ็บ ถ้าช่วยไม่ได้แม้เพียงเล็กน้อยเธอก็จะช่วย เมื่อคุณครูมาลีได้ยินดังนั้นก็กล่าวชมเชยกรรทองที่คิดกลับตัวประพฤติในสิ่งที่ดีและเหมาะสมได้

ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่อไปนี้

บทบาทของกรรทอง

ฉันชื่อกรรทอง กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 6 ฉันเป็นคนที่เรียนอยู่ในเกณฑ์ดี พูดคุยเก่งเชื่อมั่นในตนเอง แต่ฉันไม่เคยคิดที่จะช่วยเหลือใคร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ ฉันจะอ้างเรื่องต่าง ๆ และบอกปฏิเสธทุกครั้ง

วันหนึ่ง ฉันวิ่งเล่นอยู่กับตุ๊กตาและมณี พอดีคุณครูมาลีถือหนังสือเดินผ่านมา ฉันวิ่งชนคุณครูหล่นกระຈາย ตุ๊กตาและมณีไปขอโทษคุณครูพร้อมกับเก็บหนังสือให้ แต่ฉันยืนดูเฉย ๆ เพราะเห็นว่าตุ๊กตาและมณีก็ช่วยคุณครูแล้ว คุณครูเรียกฉันไปตักเตือนฉันก็บอกว่าตุ๊กตาและมณีก็ช่วยคุณครูแล้วและฉันเห็นว่าไม่ได้เป็นเรื่องราวแรงมากจึงไม่ได้ช่วยคุณครู คุณครูกล่าวว่า

ตามใจที่ฉันคิดเช่นนั้น และสักวันฉันจะเข้าใจตามที่ครูพูดตกเดือน ต่อมาฉันเล่นกับเพื่อน ๆ และเมื่อเพื่อนได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความเดือดร้อน ฉันก็ไม่เคยแสดงน้ำใจแม้เพียงพาไปห้องพยาบาล เพื่อน ๆ เริ่มไม่มีใครพูดคุยหรือเล่นกันฉัน ฉันเริ่มถูกสังคมคือเพื่อน ๆ ลงโทษ ในที่สุดฉันก็เข้ามาพูดคุยกับคุณมาลี ฉันเริ่มเข้าใจสิ่งที่คุณครูตกเดือน ต่อไปนี้ ถ้าฉันทำใครเดือดร้อน หรือได้รับบาดเจ็บฉันจะช่วยเหลือทุกครั้งแม้เพียงเล็กน้อยก็จะช่วย ซึ่งคุณครูก็กล่าวชมเชยฉันที่คิดกลับตัวประพฤติในสิ่งที่ดีและเหมาะสมได้

บทบาทของคุณครูมาลี

ฉันชื่อมาลี เป็นครูสอนในระดับชั้นประถมปีที่ 6 ฉันถือหนังสือเดินผ่านมา ฉันเห็น ด.ญ. ตึกตามณี และ กรองทอง วิ่งเล่นกันอยู่ และกรองทองได้วิ่งเข้ามาชนฉัน จนหนังสือหล่นกระจาย ด.ญ. ตึกตามณีและมณี วิ่งเข้ามาขอโทษฉันพร้อมกับช่วยเก็บหนังสือที่หล่นกระจายให้ฉันด้วย แต่กรองทองกลับยืนเฉยฉันเห็นกรองทองมีพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่นนี้จึงเรียกไปตักเตือนว่า เมื่อเราทำผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนหรือบาดเจ็บเราควรจะช่วยเหลือเขาทุกครั้ง แม้จะไม่ช่วยให้หายจากความเดือดร้อนหรือหายจากอาการบาดเจ็บก็ตาม แต่ก็เป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจทำให้เกิดอภัยซึ่งกันและกัน และเป็นที่รักใคร่ของผู้พบเห็น แต่กรองทองกับกล่าวว่าที่เธอไม่ได้ช่วยเพราะเพื่อนทำอยู่แล้ว และก็ไม่ได้ร้ายแรงอะไรซึ่งฉันก็กล่าวว่า คิดเช่นนั้นก็ตามใจ แล้วสักวันเธอจะเข้าใจ ในที่สุดกรองทองก็เข้ามาพูดกับฉันบอกว่าเธอเข้าใจที่ฉันพูดและต่อไปนี้จะช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทุกครั้งที่ทำให้เพื่อนได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับบาดเจ็บถ้าช่วยอะไรได้ก็จะช่วย ซึ่งฉันก็ชมเชยที่กรองทองคิดกลับตัวประพฤติในสิ่งที่ดีและเหมาะสมได้

บทบาทของตุ๊กตา

ฉันชื่อตุ๊กตา เป็นเพื่อนกรรทองและมณี เรียนห้องเดียวกัน วันหนึ่งฉันวิ่งเล่นอยู่กับมณีและกรรทอง ทำให้กรรทองวิ่งไปชนคุณครูมาลีที่ถือหนังสือเดินผ่านมา จนหนังสือหล่นกระจายฉันวิ่งไปขอโทษคุณครูและช่วยเก็บหนังสือที่หล่นกระจายให้คุณครูด้วย

บทบาทของเพื่อน ๆ ภายหลังในห้องเรียนเดียวกับกรรทอง ตุ๊กตา และมณี

พวกฉันเป็นเพื่อน ๆ ภายในห้องเรียนเดียวกับกรรทอง ตุ๊กตา และมณีในระยะแรกพวกฉันเล่นและพูดคุยกับกรรทอง แต่ภายหลังเมื่อกรรทองเล่นทำให้พวกเราได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับบาดเจ็บ กรรทองไม่เคยช่วยเหลือหรือแสดงน้ำใจแม้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ไม่เคยทำให้พวกเราเริ่มเบื่อหน่ายและไม่มีใครอยากพูดคุยหรือเล่นด้วยกันกับกรรทอง

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเชื่อเพื่อ

แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

คำชี้แจง ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ขอให้นักเรียนอ่านเรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียดและปฏิบัติดังนี้

1. ให้นักเรียนคิดว่านักเรียนเองคือบุคคลที่อยู่ในเรื่องราวนั้น ๆ
2. ในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะเป็นตอนที่นักเรียนต้องตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งให้เหตุผลในการตัดสินใจ โดยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับใจของนักเรียนมากที่สุด แล้วเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) กับตัวอักษรในกระดาษคำตอบที่ตรงกับคำตอบนั้นเพียงหนึ่งตัวเลือก
3. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่า หากนักเรียนพบเหตุการณ์ตามเรื่องราวเหล่านั้นแล้ว นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร และใช้เหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจ ดังนั้นคำตอบของนักเรียนจึงไม่ผิดและจะไม่เกิดผลเสียหายแก่นักเรียน และโรงเรียนแต่อย่างใดทั้งสิ้น
4. หากนักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำหรือข้อความใด ๆ เรื่องราวใด ๆ ขอให้นักเรียนถามครูก่อนทำ เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วให้ลงมือทำได้

1. ถ้าเพื่อนขอร้องข้าพเจ้าซึ่งกำลังจะกลับบ้านให้ช่วยทำเวร เพราะเขารู้สึกไม่ค่อยสบาย ข้าพเจ้าจะช่วยเพื่อน เพราะ
 - ก. คุณครูสอนว่า นักเรียนควรรู้จักมีน้ำใจกับเพื่อน
 - ข. เมื่อข้าพเจ้าเดือดร้อนเพื่อนจะได้ช่วยเหลือ
 - ค. เป็นหน้าที่ของเพื่อน ควรมีน้ำใจต่อกัน
 - ง. เพื่อน ๆ จะได้เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนมีน้ำใจ
2. ข้าพเจ้าโกรธกับเพื่อนคนหนึ่ง ต่อมาเพื่อนคนนั้นตกบันได ขณะที่ข้าพเจ้ากับเพื่อน ๆ เดินผ่านไปพบพอดี และในกลุ่มมีข้าพเจ้าตัวโตและแข็งแรงที่สุด ข้าพเจ้าจะรีบช่วยเหลือเพื่อนคนนั้น เพราะ
 - ก. ถ้าไม่ช่วย เพื่อน ๆ จะตำหนิได้
 - ข. เขาคงหายโกรธและช่วยเหลือข้าพเจ้าบ้าง
 - ค. เพื่อน ๆ ก็ต้องตัดสินใจเช่นนั้น
 - ง. เป็นหน้าที่เพราะข้าพเจ้าตัวโตและแข็งแรงที่สุดในขณะนั้น
3. มนตรีกำลังวิ่งเล่นอยู่กลางสนาม เห็นครูถือของพะรุงพะรังเดินผ่านมา มนตรีจึงหยุดเล่น แล้ววิ่งไปช่วยครูถือของ นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดมนตรีจึงช่วยครูถือของ
 - ก. การช่วยเหลือครูเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่ควรปฏิบัติ
 - ข. ถ้าไม่ช่วยครู ครูอาจตำหนิได้ว่าเป็นเด็กไม่มีน้ำใจ
 - ค. ครูจะได้ชมเชยว่าเป็นนักเรียนที่ดีมีน้ำใจ
 - ง. ถ้าเพื่อน ๆ คนอื่นพบเหตุการณ์เช่นนี้ ก็คงช่วยเหลือคุณครูเหมือนกัน

4. ชาญชัยเป็นนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทางโรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมทางวิชาการขึ้น คุณครูขอร้องให้ชาญชัยและนักเรียนคนอื่น ๆ มาช่วยกันเตรียมงานในวันอาทิตย์นี้ ซึ่งชาญชัย ตั้งใจว่าจะไปเที่ยว ชาญชัยรู้สึกลังเล ถ้าข้าพเจ้าเป็นชาญชัยจะตัดสินใจมาช่วยงานที่โรงเรียนเพราะ
- เพื่อน ๆ ต่างก็ไปช่วยงาน ข้าพเจ้าจึงควรไปช่วยเช่นกัน
 - เป็นเพื่อนไม่ควรเอาเปรียบซึ่งกันและกัน
 - กลัวครูตำหนิว่า ไม่ให้ความร่วมมือ
 - คุณครูจะได้ชมเชยว่าเป็นคนมีน้ำใจ
5. วันหนึ่งข้าพเจ้ากลับจากโรงเรียน พบสมบัติเพื่อนที่เคยเกเรและทำร้ายข้าพเจ้า ถูกนักเรียนโรงเรียนอื่นทำร้ายบาดเจ็บ ข้าพเจ้าจะเข้าไปช่วยเขา เพราะ
- เขาอาจเจ็บแค้นถ้าไม่ช่วยเหลือ
 - ถ้าเขาอาการดีขึ้นจะได้เห็นใจ และรักข้าพเจ้า
 - เป็นเพื่อนกันเมื่ออยู่ในเหตุการณ์เช่นนี้ก็ต้องทำเช่นเดียวกับข้าพเจ้า
 - การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี
6. สมควรเป็นหัวหน้าห้อง มีหน้าที่รวบรวมการบ้านของเพื่อน ๆ ส่งครูในตอนเช้า มาลีซึ่งเป็นนักเรียนคนหนึ่งในห้องไม่ได้ทำการบ้านมาเพราะแม่ไม่สบายต้องคอยดูแลทั้งคืน เธอจึงขอร้องสมควรให้ส่งการบ้านตอนบ่าย แต่สมควรต้องปฏิบัติตามระเบียบของห้อง โดยรวบรวมการบ้านส่งในตอนเช้า แต่สมควรได้ช่วยพูดกับคุณครูเรื่องการส่งการบ้านของมาลีในตอนบ่ายโดยขอร้องคุณครูไม่ให้ลงโทษ ซึ่งคุณครูก็ตกลง หากท่านเป็นสมควรท่านทำเช่นนั้น เพราะ
- ถ้าไม่รวบรวมการบ้านส่งตามกำหนด คุณครูจะลงโทษ
 - ควรปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย สำหรับเรื่องของมาลีคุณครูตัดสินใจเอง
 - ต้องการให้คุณครูและมาลีเห็นว่าเป็นคนดี มีน้ำใจ
 - เพื่อน ๆ คนอื่นส่งการบ้านครบแล้ว จึงต้องส่งตามที่กำหนดไว้

7. ปิติเป็นหัวหน้าห้องได้ชวนเพื่อน ๆ ประชุมเพื่อวางแผนจะจัดงานวันขึ้นปีใหม่ในชั้นเรียน เพื่อน ๆ แสดงความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง อเนกซึ่งเป็นบุคคลที่ค่อนข้างเงิบแต่ก็แสดงความคิดเห็นด้วย ถ้าข้าพเจ้าเป็นอเนกจะร่วมแสดงความคิดเห็นเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ

เพราะ

- ก. เพื่อน ๆ จะได้ชมว่าข้าพเจ้าให้ความร่วมมือดี
 - ข. หน้าที่ของทุกคนขณะร่วมประชุมต้องแสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าควรทำหน้าที่ให้ดีที่สุด
 - ค. กลัวเพื่อน ๆ ว่าไม่ร่วมมือ
 - ง. เพื่อน ๆ ต่างช่วยกันแสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าควรแสดงความคิดเห็นด้วย
8. ข้าพเจ้าเห็นลัทธิเพื่อนร่วมชั้นรูปร่างสูงใหญ่กว่าข้าพเจ้าและเป็นเด็กเกเร ชอบขโมยของของคนอื่น ข้าพเจ้าเห็นเขาขโมยปากกาของอาคมเพื่อนที่ข้าพเจ้ารักไป ต่อมาลัทธิถูกจับได้ อาคมขอร้องให้ข้าพเจ้าเป็นพยานให้ ข้าพเจ้าจะเป็นพยานให้ เพราะ
- ก. ถ้าไม่เป็นพยานให้ข้าพเจ้าอาจถูกลงโทษ
 - ข. ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของนักเรียนต้องเป็นพยานพูดความจริง
 - ค. ถ้าเพื่อน ๆ คนอื่นเห็นเหตุการณ์ก็คงกลัวเป็นพยาน
 - ง. เพื่อนคงจะรักข้าพเจ้ามากขึ้นที่ข้าพเจ้าเป็นพยานให้
9. ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้ทำหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน แต่มีเพื่อนสนิทของข้าพเจ้าคนหนึ่งกระทำความผิดด้วยการหนีโรงเรียนไปเที่ยวตามศูนย์การค้า ข้าพเจ้าจะไม่รายงานความผิดของเพื่อนให้ทางโรงเรียนทราบ แต่จะ ดักเตือนและแนะนำให้เพื่อนเลิกกระทำความผิดที่ไม่ดีนั้น เพราะ
- ก. ข้าพเจ้ากลัวว่าจะไม่มีเพื่อนสนิทต่อไป
 - ข. การดักเตือนเพื่อนที่กระทำผิดเป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ
 - ค. เพื่อน ๆ จะได้ชมว่าข้าพเจ้าเป็นคนรักพวกพ้อง
 - ง. เพื่อนคนอื่นก็คงทำเช่นเดียวกับข้าพเจ้า

10. เมื่อมีบุคคลภายนอกถามหาห้องธุรการของโรงเรียน วีระซึ่งเป็นนักเรียนคนหนึ่งรีบบอกทางให้ ถ้าข้าพเจ้าเป็นวีระก็จะทำเช่นนั้นเช่นกัน เพราะ
- ถ้าผู้ใหญ่อถามแล้วไม่ช่วยเหลืออาจถูกตำหนิได้ว่าเป็นเด็กไม่มีน้ำใจ
 - การช่วยเหลือผู้อื่นย่อมได้รับค่ายกย่องชมเชย
 - เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้าก็เคยช่วยเหลือผู้อื่นเช่นนั้นบ่อย ๆ
 - ถือว่าเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่ดีที่ช่วยเหลือผู้อื่นได้
11. โสภเป็นเด็กมีน้ำใจ แต่ยากจน เธอมักจะเดือดร้อนในเรื่องเงินทอง ดวงกมล มักจะให้โสภยืมถ้าไม่มีก็จะช่วยโสภาคิดว่าจะทำอย่างไร ถ้านักเรียนเป็นดวงกมลจะช่วยโสภ เพราะ
- ถ้าไม่ช่วยเหลือเพื่อนสนิทอาจถูกว่าเป็นคนไม่มีน้ำใจได้
 - โรงเรียนอาจยกย่องให้ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนตัวอย่าง
 - เพื่อนคนอื่นของข้าพเจ้าก็ทำเช่นนี้
 - เป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ควรมีน้ำใจช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้
12. ดรุณี เป็นคนเรียนหนังสือเก่ง จันทราขอร้องดรุณีให้ช่วยอธิบายวิชาเลขซึ่งคุณครูสอนวันนี้ในเรื่องที่เธอไม่เข้าใจ ถ้าข้าพเจ้าเป็นดรุณี ข้าพเจ้าจะช่วยอธิบายเลขให้จันทราจนเข้าใจ เพราะ
- คุณครูสอนว่า นักเรียนที่เก่งกว่าควรช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า
 - คนที่เรียนเก่งกว่าย่อมจะช่วยคนที่ด้อยกว่าเสมอ
 - ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อน ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนอะไร เพื่อน ๆ จะได้ช่วยข้าพเจ้าได้
 - กลัวเพื่อน ๆ จะไม่คบ

13. สามารถซื้อหนังสือเตรียมสอบเข้า ม.1 มาหลังจากอ่านเสร็จแล้วสามารถก็ให้คนยืม และสามารถยังบอกว่าถ้าคนยืมไม่เข้าใจเนื้อหาเรื่องใดเขาจะอธิบายให้ ถ้านักเรียนเป็นสามารถ นักเรียนช่วยคนยืม เพราะเหตุใด
- ถ้าคนยืมมีหนังสือ จะได้ยืมหนังสือของคนยืมไปอ่านบ้าง
 - การไม่ช่วยเหลือเพื่อนจะทำให้ถูกมองว่าใจคอคับแคบ
 - เป็นหน้าที่ของเพื่อนที่ดี ที่ควรช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน
 - ใคร ๆ ก็แลกหนังสือกันอ่านเพื่อเป็นการประหยัด
14. ในชั่วโมงวิชา สปช. ทางโรงเรียนได้จัดให้นักเรียนชั้น ป.6 ไปทัศนศึกษาที่จังหวัดชลบุรี ประชาชนซึ่งเป็นนักเรียนที่มีบ้านเกิดอยู่ที่จังหวัดชลบุรี เพื่อน ๆ จึงเสนอให้เป็นผู้ให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัด ซึ่งครูก็เห็นด้วย ถ้าข้าพเจ้าเป็นประชาชนจะช่วยเหลือให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรี เพราะ
- ข้าพเจ้าช่วย เพราะเพื่อน ๆ และคุณครูขอร้องให้ช่วย
 - เพื่อน ๆ และคุณครูจะได้ชมว่าข้าพเจ้าให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
 - เกรงเพื่อน ๆ และคุณครูจะตำหนิได้ว่าเป็นคนไม่มีน้ำใจ ไม่ช่วยเหลือเพื่อน
 - การให้ความรู้แก่ผู้อื่นเป็นสิ่งที่ดี เป็นหน้าที่ที่ควรกระทำ
15. ทุกครั้งที่สมัครทราบข่าวประกาศรับสมัครงานในช่วงปิดเทอม หรือทราบข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเขอมักจะบอกให้เพื่อน ๆ ได้รับรู้เสมอ ถ้าข้าพเจ้าเป็นสมัคร ข้าพเจ้าทำเช่นนั้น เพราะ
- ถ้าเก็บข่าวไว้คนเดียว เพื่อนจะว่าข้าพเจ้าเป็นคนไม่มีน้ำใจ
 - ถ้าเพื่อน ๆ ไปพบข่าวเช่นนี้ก็คงมาบอกข้าพเจ้าเช่นกัน
 - เพื่อน ๆ จะได้ชมข้าพเจ้าว่าเป็นคนรักพวกพ้อง
 - การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำ

16. เพื่อน ๆ ไม่คบกับประภา หลังจากที่ประพินน้องสาวของประภาถูกครูลงโทษ เพราะไปขโมยของของคนอื่น เพื่อน ๆ คิดว่าประภาต้องมีส่วนรู้เห็นด้วยกับน้อง ข้าพเจ้า จะคบกับประภาต่อไป เพราะ
- กลัวประภาจะโกรธ เพราะคบกันมานานและเคยแบ่งปันของให้ข้าพเจ้า
 - คนส่วนใหญ่ยอมทำเช่นเดียวกับข้าพเจ้า
 - ประภาจะได้เห็นว่า ข้าพเจ้าเป็นเพื่อนที่ดี
 - เป็นหน้าที่ของเพื่อนที่จะช่วยปลอบใจและเห็นใจเพื่อนเมื่อประสบความทุกข์
17. เมื่อกานดาสอบชิงทุนการศึกษาได้ วลัยซึ่งเป็นเพื่อนคนหนึ่งในห้องเรียนได้ไปแสดงความยินดีกับกานดา ถ้านักเรียนเป็นวลัยจะทำเช่นนั้น เพราะ
- กลัวเพื่อนจะตำหนิว่าไม่สนใจเพื่อนในห้อง
 - การแสดงความยินดีต่อเพื่อนเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ
 - ต้องการให้กานดาและเพื่อน ๆ เห็นว่าเป็นคนมีน้ำใจ
 - เพื่อน ๆ ต่างก็มาแสดงความยินดีกับกานดาทุกคน
18. ถ้าสุวรรณเห็นเด็กนักเรียนที่เล็กกว่าร้องไห้เนื่องจากหกล้มได้รับบาดเจ็บ สุวรรณมักจะเข้าไปปลอบเสมอ หากนักเรียนเป็นสุวรรณ นักเรียนทำเช่นนั้น เพราะ
- ครูสอนว่า ควรช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน ถ้าช่วยได้
 - การช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่าย่อมได้รับการสรรเสริญจากผู้พบเห็นเสมอ
 - การช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า ใคร ๆ ก็ทำทั้งนั้น
 - นักเรียนที่โตกว่า ช่วยเหลือนักเรียนที่เล็กกว่า โรงเรียนจะนำอยู่มากขึ้น
19. เมื่อทราบว่าคุณครูไม่สบายนอนพักที่ห้องพยาบาล สุขใจซึ่งเป็นหัวหน้าห้องจะรีบไปเยี่ยมทันทีและอาสาช่วยเหลือคุณครู ถ้านักเรียนเป็นสุขใจ นักเรียนจะทำเช่นนั้น เพราะ
- เกรงคุณครูจะตำหนิได้ว่า ไม่สนใจไต่ถาม
 - คนอื่น ๆ ที่เป็นหัวหน้าห้องก็ทำเช่นนั้น
 - ต้องการให้คุณครูเห็นว่า ข้าพเจ้าปฏิบัติเหมาะสมกับเป็นหัวหน้าห้อง
 - เป็นหน้าที่ของหัวหน้าห้อง ต้องไปช่วยเหลือคุณครูที่ไม่สบายเท่าที่จะกระทำได้

20. เมื่อสังเกตเห็นเพื่อนไม่สบายใจ สมจิตรมักเข้าไปไต่ถามทุกข์สุข และถ้าช่วยเหลือได้ เธอมักจะช่วยเหลือเพื่อนทุกครั้ง ถ้านักเรียนเป็นสมจิตรเหตุที่นักเรียนทำเช่นนั้น เพราะ
- ก. เพื่อนจะได้รักข้าพเจ้า
 - ข. เพื่อนจะได้ไม่ตำหนิว่าเป็นคนไม่มีน้ำใจ
 - ค. หน้าที่ของเพื่อนที่ดี คือ เมื่อเพื่อนมีสุขด้วยถ้ามีทุกข์ก็ต้องช่วยเหลือกัน
 - ง. คนที่เป็นเพื่อนกันย่อมต้องไต่ถามทุกข์สุขหรือช่วยเหลือกันเป็นธรรมดา

ภาคผนวก ค.

- การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
- ตารางแสดงการวิเคราะห์รายข้อ และความแปรปรวนรายข้อของแบบสอบถาม
- ตารางแสดงค่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การหาค่าความเชื่อของแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

N = 20

$$\sum S_i^2 = 35.49$$

$$S_t^2 = 173.96$$

$$= \frac{20}{20-1} \left[1 - \frac{35.49}{173.96} \right]$$

$$= .8358$$

แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8358

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์รายข้อ และความแปรปรวนรายข้อของแบบสอบถามการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ

ข้อ	กลุ่ม	X	S ²	t	S ₁ ²
1	L	2.00	1.00	3.00	1.44
	H	2.96	1.46		
2	L	2.16	1.72	2.59	1.99
	H	3.12	1.86		
3	L	2.32	1.48	1.89	1.66
	H	3.00	1.67		
4	L	2.00	1.25	2.29	1.67
	H	2.80	1.83		

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่ม	X	S ²	t	S ² ₁
5	L	2.08	1.16	3.64	1.69
	H	3.28	1.54		
6	L	2.36	1.74	1.84	1.89
	H	3.04	1.87		
7	L	2.04	1.79	2.38	1.97
	H	2.92	1.83		
8	L	2.24	1.52	2.00	1.80
	H	2.96	1.87		
9	L	1.92	1.24	2.91	1.59
	H	2.88	1.53		

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่ม	X	S^2	t	S^2_1
10	L	2.08	1.66	3.03	1.99
	H	3.20	1.75		
11	L	2.04	1.79	2.92	2.09
	H	3.12	1.86		
12	L	2.00	1.08	2.63	1.72
	H	2.92	1.99		
13	L	2.12	1.19	2.55	1.52
	H	2.96	1.54		
14	L	1.96	1.46	2.22	1.75
	H	2.76	1.77		

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่ม	X	S ²	t	S ² ₁
15	L	2.20	1.58	2.67	1.85
	H	3.16	1.72		
16	L	2.12	1.61	2.05	1.89
	H	2.88	1.94		
17	L	1.92	0.99	3.75	1.64
	H	3.12	1.61		
18	L	1.88	1.28	1.95	1.82
	H	2.60	2.17		
19	L	2.04	1.46	2.05	1.92
	H	2.84	2.14		

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	กลุ่ม	X	S^2	t	S^2_1
20	L	1.92	1.08	3.03	1.60
	H	2.92	1.66		

สำหรับแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อนี้มีค่าอำนาจ
จำแนก (ค่า t) ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป

ตาราง 5 แสดงค่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	37	74
2	37	74
3	50	81
4	47	78
5	47	86
6	40	80
7	65	95
8	33	75
9	49	84
10	52	91
11	53	90
12	51	90
13	60	92
14	63	85
15	63	83

$$\bar{X} = 49.80$$

$$S^2 = 101.60$$

$$\bar{X} = 83.87$$

$$S^2 = 46.70$$

ตาราง 6 แสดงค่าคะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	38	60
2	47	64
3	31	49
4	50	75
5	58	81
6	58	80
7	57	84
8	42	77
9	45	83
10	32	62
11	40	75
12	61	92
13	48	87
14	35	68
15	32	70

$$\bar{X} = 44.93$$

$$S^2 = 106.64$$

$$\bar{X} = 73.80$$

$$S^2 = 134.74$$

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว รุ่งรัตน์	ชื่อสกุล ไกรทอง
เกิดวันที่ 25 เดือน พฤษภาคม	พุทธศักราช 2508
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	55/275 หมู่บ้าน ช. รุ่งเรือง 5 ถนน รัตนธิเบศร์
	ตำบล บางรักพัฒนา อำเภอ บางบัวทอง นนทบุรี 11110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2526	เตรียมอุดมศึกษา (แผนกศิลป์ภาษา) จากโรงเรียน สตรีนนทบุรี
พ.ศ. 2530	คบ. เกียรตินิยมอันดับ 2 (เอกสังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ. 2537	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเื้อเพื่อของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

รุ่งรัตน์ ไกรทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

มีนาคม 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี ปีการศึกษา 2536 จำนวน 30 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้บทบาทสมมติและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือ แบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ t -test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF ROLE-PLAYING ON MORAL REASONING : ALTRUISM
OF PRATHOMSUKSA VI STUDENTS OF WAT CHONGNONSEE SCHOOL
IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

ROONGRAT KRAITHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

March 1994

The purpose of this experimental research was to study the effect of role playing on moral reasoning : altruism of Prathomsuksa VI students of Wat Chongnonsee School in Bangkok. The subjects were 30 Prathomsuksa VI students of Wat Chongnonsee School in the academic year 1993. They were randomly selected for the experimental group and the control group. Each group consisted of 15 students. The experimental group was treated with the role playing technique while the control group was taught by the conventional technique about moral reasoning : altruism. The instrument was the questionnaire on moral reasoning : altruism. T-test was used to analyse the data.

The results were as follows :

1. The moral reasoning : altruism of the students in the experimental group was significantly higher than before the experiment at .01 level.
2. The moral reasoning : altruism of the students in the control group was significantly higher than before the experiment at .01 level.
3. The moral reasoning : altruism of the students in the experimental group was significantly higher than that of the students in the control group at .01 level.